

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

Role krajských samospráv při procesu adaptace a integrace uprchlíků

Bakalářská práce

Autor: Radovan Hlaváček

Studijní program: B0923P240001 - Sociální práce

Studijní obor: BSP18V Sociální práce ve veřejné správě

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Hradec Králové 2024

Zadání bakalářské práce

Autor:	Radovan Hlaváček
Studium:	F21BK0108
Studijní program:	B0923P240001 Sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce ve veřejné správě
Název bakalářské práce:	Role krajských samospráv při procesu adaptace a integrace uprchlíků
Název bakalářské práce AJ:	The role of regional governments in the process of adaptation and integration of refugees

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je analyzovat způsoby práce krajských samospráv při procesu adaptace a integrace uprchlíků. Zjišťován bude způsob, jakým se samosprávy angažovaly při zvládnutí krize související s invazí Ruské federace na Ukrajinu, na spektrum návazných služeb, které v rámci procesu adaptace a integrace aktuálně zajišťují. Výstupem budou případové studie a srovnání činnosti samospráv. Práce se bude opírat (vedle zkušeností autora, studium literatury a dalších relevantních zdrojů) o empirické šetření realizované především mezi pracovníky krajských samospráv.

Při zpracování tématu budu vycházet především z následujících publikací a dokumentů: BEJČEK, J. M. 2016. Úvod do práce s rodinami migrantů s udělenou mezinárodní ochranou: právní aspekty uprchlictví, specifika sociální práce s rodinami uprchlíků, integrace a vzdělávání dětí a žáků z uprchlických rodin. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. DOHNALOVÁ, E. 2012. Úvod do sociální práce s migranty. Olomouc: Caritas. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P. 2005. Sociální práce v praxi. Praha: Portál. OECD. 2018. Working Together for Local Integration of Migrants and Refugees. Paříž: OECD Publishing. Interní materiály institucí a organizací, které pracují s cílovou skupinou osob s udělenou dočasnou ochranou. Další dle mnou zpracovaných rešerší

Zadávací pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Oponent: Mgr. et Mgr. Daniel Štěpánek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 30.4.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedl jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 5. dubna 2024

Radovan Hlaváček.....

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu práce Mgr. Michal Trousilovi, Ph.D. za čas, který mi věnoval. Všechny rady a připomínky mi byly přínosem a velice si jich vážím. Dále bych chtěl poděkovat všem zúčastněným informantům za ochotu a vstřícnost a v neposlední řadě své rodině za cennou podporu.

Anotace

HLAVÁČEK, Radovan. Role krajských samospráv při procesu adaptace a integrace uprchlíků. Hradec Králové, 2024. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Tématem bakalářské práce je role krajských samospráv při procesu adaptace a integrace uprchlíků. Práce poskytuje ucelený popis způsobu fungování struktury krajských samospráv v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině a zároveň se zaměřuje na roli klíčových aktérů adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou v jednotlivých krajích. Zabývá se zhodnocením adaptačně integračního procesu, poukazuje na problematické aspekty v rámci procesu adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou související především s aktuálně nastaveným legislativním rámcem a způsobem implementace změn. Ve výzkumné části je zpracována kritická reflexe přístupu odpovědných resortů a vlády České republiky a jejich vliv na adaptaci a integraci osob s dočasnou ochranou. Prostřednictvím kvalitativního výzkumu byl analyzován způsob koordinace - adaptačně integračního procesu, sdílení informací, vzájemná spolupráce klíčových aktérů, aplikace vládních opatření a jejich vyhodnocení.

KLÍČOVÁ SLOVA

Uprchlíci, krajská samospráva, dočasná ochrana, adaptace, integrace

Annotation

HLAVÁČEK, Radovan. The role of regional governments in the process of adaptation and integration of refugees. Hradec Králové, 2024. Bachelor thesis. University of Hradec Králové, Philosophical Faculty, The Institute of social work. Supervisor: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

The topic of the bachelor thesis is the role of regional governments in the process of adaptation and integration of refugees. The thesis provides a comprehensive description of the regional governments' role and activities in connection with the war conflict in Ukraine. The primary focus is on the role of key stakeholders in the adaptation and integration of temporary protection holders in country districts. It deals with the evaluation of the adaptation and integration process, points out problematic aspects within the process of adaptation and integration of temporary protection holders, mainly related to the legislative framework and the way of implementing changes. The research part provides a critical reflection of the relevant ministries departments and the Czech republic Government and their influence on the adaptation and integration of temporary protection holders. The analysis of the adaptation and integration process qualitative research, information sharing process, key stakeholders collaboration, application of government legislative measures and their evaluation was implemented through the qualitative research.

KEY WORDS

Refugees, regional government, temporary protection, adaptation, integration

OBSAH

Úvod	5
I. Cíl práce	7
II. Teoretická část	8
1 Strategie adaptace a integrace cizinců	8
1.1 Adaptace	9
1.2 Integrace	9
1.3 Klíčové oblasti integrace	10
1.3.1 Bydlení a ekonomická soběstačnost	11
1.3.2 Zdraví a sociální služby	11
1.3.3 Jazyk a vzdělávání	11
1.3.4 Sociokulturní orientace a vztahy mezi komunitami	12
1.3.5 Princip postupného nabývání práv	12
2 Válečný uprchlík	13
2.1 Váleční uprchlíci v České republice	13
2.2 Dočasná ochrana	14
3 Adaptace a integrace válečných uprchlíků	15
3.1 Migrační a integrační politika	15
3.2 Legislativní a systémové nastavení integrace v rámci samospráv	16
3.3 Koncepce adaptace a integrace uprchlíků v krajích	16
3.3.1 Horizontální spolupráce	16
3.3.2 Vertikální spolupráce	17
4 Role krajských samospráv při procesu integrace a adaptace uprchlíků	18
4.1 Definice působnosti	19
4.1.1 Samostatná působnost	19
4.1.2 Přenesená působnost	19
4.1.3 Obce s rozšířenou působností	20
5 Nástroje krajských samospráv v procesu adaptace a integrace	21
5.1 Odbory na krajských úřadech	21
5.1.1 Oblast školství	21
5.1.2 Oblast bydlení	22
5.1.3 Oblast zdraví a sociálních služeb	23
5.2 Příspěvkové organizace	25
5.3 Krajsští koordinátoři pro adaptaci a integraci	25

5.4	Koordinátor pro romské záležitosti a národnostní menšiny	27
6	Aktéři adaptace a integrace v kraji.....	28
6.1	Centra na podporu integrace cizinců (CPIC).....	28
6.2	Nevládní neziskové organizace.....	29
6.3	Mezinárodní organizace	30
6.4	Ostatní aktéři.....	30
6.4.1	Hasičský záchranný sbor a KACPU	31
6.4.2	Humanitární nouzové ubytování	32
6.4.3	Úřad práce	32
7	Průběh adaptace a integrace válečných uprchlíků v krajích.....	34
7.1	Nouzový stav	34
7.2	Ukončení nouzového stavu	35
7.3	Adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou.....	35
7.4	Lex Ukrajina	36
7.5	Účinnost novely Lex Ukrajina V	37
7.6	Dopady novely Lex Ukrajina V	37
7.6.1	Synchronizace databází	38
7.6.2	Dvojitý výklad zákona	38
7.6.3	Důsledky nového výkladu Lex Ukrajina V	39
III.	Empirická část	41
8	Metodologie výzkumu	41
8.1	Výzkumný cíl.....	41
8.2	Aplikační cíl.....	41
8.3	Metodologie výzkumu.....	42
8.3.1	Kódování rozhovorů	42
8.4	Výzkumné otázky:.....	43
8.5	Dílčí cíle práce.....	44
8.6	Transformační tabulka	44
8.7	Výzkumný soubor	50
8.8	Sběr informací	51
8.9	Rizika zvolené výzkumné strategie	52
9	Interpretace dosažených výsledků šetření.....	53
9.1	Pozice a poslání krajských koordinátorů, jejich role v rámci struktury klíčových aktérů adaptace a integrace a způsob jejich fungování.....	53
9.2	Klíčové oblasti adaptace a integrace a způsob naplňování souvisejících cílů.....	56

9.3	Průběh horizontální spolupráce nejdůležitějších aktérů adaptace a integrace válečných uprchlíků v jednotlivých krajích.	59
9.4	Průběh vertikální komunikace mezi krajskými a regionálními aktéry adaptace a integrace a odpovědnými vládními orgány a resorty.	62
9.5	Dopady klíčových legislativních úprav a opatření a způsobu komunikace souvisejících změn.....	65
10	Shrnutí výsledků k vytyčeným cílům práce.....	70
	Závěr, diskuze a doporučení	75
	Seznam použitých zdrojů.....	78
	Seznam příloh	84

Seznam použitých zkratk

CPIC	Centrum na podporu integrace cizinců
ČTK	Česká tisková kancelář
DO	Dočasná ochrana
EU	Evropská unie
HUD	Humanitární dávka
KACPU	Krajské asistenční centrum pro uprchlíky z Ukrajiny
Krajský koordinátor	Krajský koordinátor adaptace a integrace
MOP	Dávka mimořádné okamžité pomoci
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
NNO	Nestátní nezisková organizace
ORP	Obce s rozšířenou působností
OAMP	Oddělení azylové a migrační politiky
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
UNHCR	Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky
UNICEF	Dětský fond OSN

Úvod

Výběr tématu této bakalářské práce byl ovlivněn především faktem, že během novodobé historie České republiky se zde žádné skupině uprchlíků nedostalo podpory v takové míře, jako právě Ukrajincům, kteří do České republiky přišli hledat bezpečný dočasný domov a ochranu před válečným konfliktem ve své zemi. Byla to jedinečná možnost zaznamenat bezprecedentní vlnu spontánní solidarity, která se vzedmula mezi většinovou populací České republiky. Její jedinečnost tkví také v šíři a spektru pomoci, které se lidem prchajícím před válkou dostalo od českých občanů, občanských iniciativ, spolků, nevládních organizací, představitelů státu a státních institucí nebo samospráv.

Po zvládnutí první fáze uprchlické krize a přijetí několika stovek tisíc uprchlíků bylo nutné zaměřit se právě na otázky adaptace a integrace uprchlíků, kteří na území České republiky zůstali. Od začátku války na Ukrajině v březnu 2022 do 1. dubna 2023 vydalo Ministerstvo vnitra celkem 504 107 statusů dočasných ochran a k těmto dnům se na území republiky nacházelo 325 742 osob s dočasnou ochranou (MVCR, 2023). Z těchto počtů vyplývá, že zhruba jedna třetina uprchlíků se relativně brzy vrátila na Ukrajinu, nicméně většina v České republice zůstala.

Zároveň se v průběhu následujících měsíců od začátku války postupně změnil postoj české veřejnosti k uprchlíkům. Po opadnutí prvotního šoku a obdivuhodné vlny solidarity začala míra podpory válečných uprchlíků klesat a v české společnosti začaly převládat velké rozdíly v míře podpory a souhlasu s pobytem a dalším přijímáním válečných uprchlíků. Dle šetření společnosti STEM souhlasilo k měsíci září 2023, tedy necelý rok a půl od začátku konfliktu na Ukrajině, s pobytem válečných uprchlíků 51 procent zúčastněných oproti téměř dvoutřetinové podpoře ve srovnání s rokem předcházejícím. Zároveň se začaly vyostřovat postoje části těch, kteří jsou proti uprchlíkům a další intervenci nebo pomoc ze strany České republiky odmítají (STEM, 2023).

S ubývající podporou veřejnosti, pokračujícím válečným konfliktem a nejistotou ohledně dalšího pobytu ukrajinských uprchlíků zároveň vzrůstala potřeba posílení aktivit v oblasti adaptace a integrace na regionální a krajské úrovni. Toto téma zůstávalo dlouho upozaděné a v rámci strategických dokumentů krajských samospráv existovalo jen málo strukturálních nástrojů zaměřených na soužití s migranty. V souvislosti s ukrajinskými uprchlíky však bylo nutné tento přístup začít

přehodnocovat a téma adaptace a integrace uprchlíků se stalo jednou z priorit Vlády České republiky. Zavádění nových strukturálních opatření a posun ve způsobu uvažování ohledně soužití s migranty je však velmi komplexní proces. Dopad změn budeme schopni vyhodnotit až s časovým odstupem a jsou to právě lokální, regionální a krajské samosprávy, které budou mít zásadní úlohu při zavádění systémových změn za účelem posílení procesu adaptace a integrace cizinců.

V souvislosti se vzrůstající aktuálností tématu adaptace a integrace cizinců je důležité, aby sociální pracovníci a pracovníci, kteří s touto cílovou skupinou pracují, měli velmi dobré povědomí o tom, jakým způsobem funguje proces adaptace a integrace v jednotlivých krajích, kdo jsou klíčoví aktéři a jakým způsobem spolupracují. Díky těmto znalostem mohou potom efektivně řešit obtížné životní situace svých klientů a naplňovat poslání sociální práce.

I. Cíl práce

Cílem práce je analyzovat způsoby práce krajských samospráv při procesu adaptace a integrace válečných uprchlíků. Zjišťován bude způsob, jakým se samosprávy angažovaly při zvládnutí krize související s invazí Ruské federace na Ukrajinu. Zaměřím se na spektrum návazných služeb, které v rámci procesu adaptace a integrace aktuálně zajišťují a na komplexní systém spolupráce klíčových aktérů. Ve své práci se budu věnovat provázanosti a specifickým činnostem jednotlivých aktérů adaptace a integrace v krajích, pozici krajských koordinátorů adaptace a integrace, jejich způsob fungování v rámci zavedených struktur a roli při zvládnutí integračního procesu v krajích a přenášení klíčových témat z krajské úrovně na úroveň strategických platform Úřadu vlády a relevantních resortů MPSV a MVČR. Dále zohledním legislativní změny a úpravy zákona Lex Ukrajina V, které vešly v platnost v průběhu roku 2023 a vyhodnotím jejich reálný dopad na osoby s dočasnou ochranou.

Za tímto účelem bude proveden empirický výzkum prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s krajskými koordinátory adaptace a integrace ve vybraných krajích. Právě krajští koordinátoři mohou nabídnout ucelený pohled na problematiku adaptace a integrace v celé její šíři včetně objektivního posouzení činnosti všech klíčových aktérů.

Hlavní cíl bude rozdělen do pěti dílčích výzkumných cílů. První se zaměří na pozici a poslání krajských koordinátorů a jejich roli v rámci struktury klíčových aktérů adaptace a integrace. Druhý dílčí výzkumný cíl bude mít za cíl definovat prioritní oblasti adaptace a integrace a způsob naplňování souvisejících cílů. Třetí dílčí výzkumný cíl bude zjišťovat, jakým způsobem probíhá horizontální spolupráce nejdůležitějších aktérů adaptace a integrace uprchlíků v krajích. Čtvrtý dílčí výzkumný cíl bude zkoumat, jakým způsobem probíhá vertikální komunikace mezi krajskými a regionálními aktéry adaptace a integrace a odpovědnými vládními orgány a resorty. Pátý cíl se zaměří na způsob komunikace a implementace relevantních legislativních úprav a jejich faktický dopad na cílovou skupinu osob s dočasnou ochranou.

Aplikačním cílem je adresně poukázat na jednotlivé problematické aspekty způsobu úprav relevantních zákonných předpisů, transparentnost legislativního procesu a způsob jejich praktické aplikace.

II. Teoretická část

Cílem teoretické části práce je představit problematiku adaptace a integrace z pohledu krajských samospráv v širším kontextu. Zaměřím se na definici základních pojmů, které se pojí s danou problematikou a budu se věnovat klíčovému oblastem integrace.

Představím koncepci procesu adaptace a integrace válečných uprchlíků, budu se podrobně věnovat popisu role krajských samospráv a definici nástrojů, kterými mohou tento proces ovlivňovat. Dále se budu zabývat definicí klíčových aktérů adaptace a integrace v krajích. V poslední kapitole teoretické části představím dosavadní průběh adaptace a integrace válečných uprchlíků v krajích.

1 Strategie adaptace a integrace cizinců

Před tím, než se v této práci zaměřím na roli krajských samospráv v procesu adaptace a integrace válečných uprchlíků, je třeba definovat si základní pojmy adaptace a integrace v kontextu zvoleného tématu a dále prioritní oblasti v rámci České republiky. Dle Goodmana (2010:754) vyjadřují politiky občanské integrace myšlenku, že: „...začlenění do hostitelské společnosti se opírá nejen o zaměstnání (ekonomická integrace) a občanskou angažovanost (politická integrace), ale také o individuální závazky k charakteristikám vztahujícím se k občanství dané země, znalostem o hostitelské zemi, jazykovým znalostem, a liberálním a sociálním hodnotám.“

Již dávno byla opuštěna původní myšlenka procesu začleňování, který dle Garcése-Mascarenase (2016) býval po dlouhá desetiletí vnímán jako víceméně lineární proces, ve kterém se měli migranti téměř úplně změnit, aby splynuli s přijímající společností.

Jak ve svém pojednání zdůrazňuje Jelínková a Valenta (2022:73), rozsáhlá kritika jednostrannosti zmiňované perspektivy vedla k postupnému posunu k současně dominujícímu pojetí integrace jako dvoustrannému procesu – tedy přizpůsobování se nově příchozích i přijímající společnosti. „Základní koncept občanské integrace pak spočívá v myšlence, že podpora občanských dovedností povede k tomu, že se budou migranti lépe orientovat v přijímající společnosti a že jim jazykové, kulturní a další nabyté vědomosti usnadní politickou, sociální a ekonomickou integraci.“ (Sociologický časopis, 2022)

Pojmy adaptace a integrace jsou na první pohled podobné a mnozí lidé je vnímají jako synonyma, nicméně pro správné porozumění kontextu adaptace a integrace uprchlíků je

třeba rozlišovat mezi těmito pojmy, a to jednak v obecné rovině a zároveň i v sociokulturním kontextu.

1.1 Adaptace

Dle Bedrnové (2002:341) je adaptace především proces, při kterém dochází k: „... aktivnímu přizpůsobování člověka životním podmínkám a jejich změnám. Člověk není jen pasivní, ale přizpůsobuje podmínky, ve kterých žije svým potřebám a cílům. Adaptace je tedy přizpůsobení se člověka prostředí a prostředí člověku.“ (Bedrnová, Nový a kol. 2002:341)

Adaptaci je v kontextu této práce možné rozdělit na psychologickou a sociokulturní. Dle Vaňkové (2007) se psychologická adaptace se týká především vlastních pocitů psychické a fyzické pohody a spokojenosti během samotného přechodu mezi kulturami. Berry (2011) vysvětluje, že se jedná o pocit dobrého celkového emočního a psychického stavu a absenci deprese a úzkosti (Berry et al., 2011) a jasné vědomí osobní a kulturní identity (Berry, 1997b). Oproti tomu k sociokulturní adaptaci dochází, když jedinec získá patřičné kulturní dovednosti, které jsou potřebné k životu v novém sociokulturním prostředí. Sledovány jsou školní výsledky nebo sociální kompetence (například v podobě schopnosti vyřídit denní záležitosti, zejména rodinného a pracovního života). Výše uvedené dvě podoby adaptace spolu úzce souvisejí, protože dochází-li např. k pozitivní interakci jedince se členy majoritní společnosti, tak se to odráží v jeho pocitu duševní pohody (Berry et al. 2011).

1.2 Integrace

Dle výkladu Ministerstva vnitra České republiky z roku 2023 je integrace proces začleňování cizinců do společnosti, do kterého nezbytně vstupují jak cizinci, tak majoritní společnost. Musí být založen na vzájemném přínosu pro obě strany – cizince i majoritu. Jenom vzájemné porozumění a respekt při vědomí oboustranné prospěšnosti a potřebnosti integrace může předejít vzniku či eskalaci problémů ve vzájemných vztazích. Dohnalová (2012) zároveň uvádí, že jde o komplexní jev, který doprovází migraci a tento proces má své politické, ekonomické, sociální, kulturní a další aspekty.

Boswick a Heckmann (2006) integraci vnímají jako interaktivní proces mezi imigranty a hostitelskou společností. Pro cizince pak integrace znamená proces učení se nové kultuře, právům a povinnostem, získávání přístupu k pozicím a sociálnímu statusu a budování vztahu se svým okolím. Pro hostitelskou zemi potom integrace znamená

otevírání nových institucí a garanci rovných příležitostí cizincům. Dle autorů však v tomto vzájemném vztahu má hlavní slovo hostitelská společnost (Bosswick a Heckmann, 2006).

Dle definice používané Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (2023) je integrace uprchlíků: „...komplexní oboustranný proces, který musí být vždy uzpůsoben s ohledem na potřeby a schopnosti každého jednotlivce a odlišnosti a specifika jednotlivých lokálních komunit. Proces integrace vyžaduje společné úsilí hostitelské společnosti, veřejných i soukromých institucí a samotných uprchlíků. Cílem je vytvořit takové podmínky a zázemí pro uprchlíky, aby se ve své hostitelské zemi cítili bezpečně a mohli přijmout pravidla hostitelské společnosti, aniž by byli nuceni vzdát se své vlastní kulturní identity. Přiměřená podpora, tolerance, motivace, seznámení se s místní kulturou a přijetí nového sociálního prostředí mohou potom přinést oboustranný užitek jak pro uprchlíky, tak i pro hostitelskou společnost.“ (UNHCR, 2023)

Heřmanová s Andrlm (2022:27) ještě dodávají, že: „Integrace je dvoustranný proces, vyžadující určité úsilí jak od migrantů samotných, tak od přijímající společnosti. Integrační politika státu by ideálně neměla opomíjet roli a zodpovědnost občanů, měla by podporovat občanské iniciativy a přispívat k vytváření přívětivého společenského prostředí bez xenofobie a diskriminace.“

1.3 Klíčové oblasti integrace

Ve vládním dokumentu Koncepce integrace cizinců na rok 2023 je stanoveno pět klíčových oblastí v oblasti integrace cizinců. Jsou jimi znalost českého jazyka, ekonomická a sociální soběstačnost, sociokulturní orientace, vztahy mezi komunitami a princip postupného nabývání práv cizinců v návaznosti na postupné získávání vyšších pobytových statusů na území České republiky. Prioritou je i nadále posilování informovanosti cizinců i majority a prohlubování komunikace problematiky migrace a integrace ve vztahu k široké veřejnosti (Koncepce integrace cizinců, 2023).

V souladu s prioritami definovanými v Koncepci integrace cizinců doplnila Heřmanová tyto cíle ještě o další klíčové oblasti integrace, které jsou zásadní z hlediska samotných uprchlíků. Tyto rozšířené cíle se týkají především oblasti bydlení, vzdělávání, zdraví a sociálních služeb (Heřmanová, Andrle, 2022).

1.3.1 Bydlení a ekonomická soběstačnost

Panuje obecná shoda, že oblast bydlení, jeho dostupnost a kvalita, má zásadní vliv na životní úroveň migrantů a velmi úzkou návaznost také na úspěšnost jejich integrace. Bydlení nepředstavuje pouze dočasné přístřeší, ale pro uprchlíky je důležitým zázemím, domovem a prostorem pro další osobní rozvoj. Dalším z předpokladů úspěšné integrace a adaptace uprchlíků je zaměstnání a ekonomická soběstačnost. Pro uprchlíky je to především způsob zajištění nezbytných finančních prostředků, ale zároveň je zaměstnávání klíčem k ekonomické integraci. V této souvislosti je relevantní otázka efektivního uznávání vzdělání a odborné kvalifikace uprchlíků. Stávající praxe je taková, že uprchlíci se většinou uplatňují v nízko kvalifikovaných profesích a vykonávají prekérní práce, nicméně pro jejich udržitelné a efektivní začlenění je třeba využít jejich plného potenciálu a intelektuálního kapitálu (Heřmanová, Andrlé, 2022).

1.3.2 Zdraví a sociální služby

Jak dále uvádí Heřmanová a Andrlé (2022:20): „Materiální situace lidí prchajících před pronásledováním či konfliktem je zpravidla nesmírně obtížná. Většina z nich přišla v některé z etap svého útěku nejen o většinu svých příjmů a úspor, ale také o záchranou síť v podobě podpory ze strany své širší komunity, přátel a rodiny. Právě tuto skutečnost musí zohlednit přijímající stát, usiluje-li o úspěšnou integraci uprchlíků v dlouhodobějším časovém horizontu: případe lidí prchajících před pronásledováním a násilím by se neměl omezit na zajištění jejich bezprostředních a nejzákladnějších potřeb, ale měl by být schopen a připraven poskytnout jim skutečně plnohodnotnou nabídku sociálních služeb, která alespoň částečně vykompenzuje jejich mimořádnou sociální vykořeněnost.“ (Heřmanová, Andrlé, 2022:20)

1.3.3 Jazyk a vzdělávání

Pro rodiny uprchlíků je dalším z důležitých aspektů vzdělávání. V rámci integrace a adaptace dětí uprchlíků hraje nezastupitelnou roli. Vzdělávání má zásadní vliv nejenom na rychlejší zvládnutí integrace do hostitelské společnosti, ale zcela zásadním způsobem předurčuje rozsah osobnostního rozvoje těchto dětí a jejich další perspektivu. Předpokladem pro úspěšnou integraci je dále zvládnutí jazyka hostitelské země. To, jak dobře cizinci ovládají jazyk státu, do kterého přicházejí, bývá často považováno za jeden z hlavních, ne-li vůbec nejdůležitější aspektů jejich integrace a udržitelného fungování v hostitelské zemi (Heřmanová, Andrlé, 2022).

1.3.4 Sociokulturní orientace a vztahy mezi komunitami

Při definování těchto cílů vycházím z vládou přijatého dokumentu Koncepce integrace cizinců (2023): „Dobrá znalost sociokulturního prostředí cizinci značně usnadní život v nové zemi jeho pobytu. Jednu ze základních priorit integračních opatření proto i nadále představuje posilování informovanosti cizinců v oblasti problematiky legálních pobytů, výdělečné činnosti či možnostech vzdělávání. Cizinci jsou seznamováni s českými realitami a dostávají informace o organizacích, které jim v případě potřeby mohou poskytnout podporu a pomoc. V zájmu zajištění harmonického soužití a prevence vzniku napětí mezi cizinci a majoritou je třeba podporovat vzájemnou komunikaci a aktivity propojující cizince a majoritní společnost. V zájmu podpory tolerance, eliminace xenofobie a rasismu a dalších negativních jevů je nutné zajistit komunikaci mezi cizinci a majoritní společností, podporovat vytváření a rozvíjení společenských sítí, mezikulturního a mezináboženského dialogu.“ (Koncepce integrace cizinců, 2023)

1.3.5 Princip postupného nabývání práv

Při definici těchto principů je možné vycházet z doslovného znění, které obsahuje dokument Koncepce integrace cizinců (2023): „Cizinci, kteří chtějí dlouhodobě či trvale pobývat na území České republiky se musí pohybovat v jasném právním rámci, který jim umožňuje postupné nabývání práv. Získání trvalého pobytu, který představuje nejvyšší pobytový status, s sebou nese rovněž i nabytí sociálních práv v plném rozsahu, včetně přístupu do veřejného zdravotního pojištění.“

Pro válečné uprchlíky je transparentní způsob nabývání práv velmi důležitý, jelikož jim status dočasné ochrany neumožňuje využívat český sociální systém a v současné době neumožňuje ani přechod na jiný pobytový status (MVČR, 2023).

2 Válečný uprchlík

Proces rozvoje mezinárodního práva, úmluv a směrnic za účelem ochrany uprchlíků začal na počátku 20. století pod záštitou Ligy národů, předchůdkyně Organizace spojených národů. Tento proces vyvrcholil 28. července 1951, kdy Valné shromáždění OSN přijalo Úmluvu o právním postavení uprchlíků. Úmluva o právním postavení uprchlíků je klíčovým dokumentem v oblasti mezinárodní ochrany uprchlíků. Úmluva definuje, kdo je uprchlík a jaký druh právní ochrany, jakou další podporu a jaká sociální práva by měly uprchlíkům zaručit smluvní státy Úmluvy. Zásadní ustanovení Úmluvy uvádí, že uprchlíci nesmějí být navraceni do země, kde jim hrozí pronásledování. Úmluva také definuje povinnosti uprchlíků vůči jejich hostitelské vládě a stanoví, že definici statusu válečného uprchlíka dle mezinárodního práva určité kategorie lidí, jako například váleční zločinci, nemohou získat status uprchlíka. Cílem Úmluvy z roku 1951 není řešit příčiny útěku, jakými mohou být porušování lidských práv, politický či ozbrojený konflikt v zemi jejich původu. Úmluva vznikla, aby zmírňovala následky těchto problémů tím, že nabídne obětem mezinárodní právní ochranu a další podporu, případně jim pomůže začít nový život (UNHCR, 2023).

2.1 Váleční uprchlíci v České republice

Samotná problematika uprchlictví a přijímání cizinců se pro Českou republiku v jejích moderních dějinách stala aktuální až po pádu komunistického režimu. Dle Dohnalové (2012) v porevolučním období na svém území Česká republika přijala na svém území nejprve válečné uprchlíky po rozpadu Jugoslávie, kdy k nám přišla první uprchlická vlna osob, které směřovali primárně do zemí s již existujícími jihoslovanskými menšinami (Dohnalová, 2012).

Další významnou událostí byly potom čečenské války v rozmezí let 1994 - 2009, kdy do Evropy proudili utečenci z Ruska. A téma uprchlictví začalo být opět aktuální v souvislosti s uprchlickou vlnou způsobenou válkou v Sýrii, během které uprchlo téměř 5 miliónů osob a část z nich zamířila do Evropy. Česká republika byla vnímána jako tranzitní země, nicméně i přesto téma uprchlictví ve společnosti velmi rezonovalo a stalo se nadlouho ústředním tématem a důvodem pro vyhraněné názorové střety (ČTK, 2017).

Dle Jelínkové a Valenty (2022) patří Česká republika k zemím, které v posledních desetiletích zažívají vysoký nárůst migrace. Je třeba doplnit informaci, že zmiňovaný

trend byl pozorován už před vypuknutím migrační vlny, která začala v roce 2022 v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině. Dle aktuálních dat, které zveřejnila organizace Člověk v tísni, se postupně dala do pohybu až třetina obyvatel napadené země. Válečný konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou tak způsobil největší nucenou migraci v Evropě od konce druhé světové války. Za dobu, která uplynula od rozhoření konfliktu, zůstává mimo své domovy kolem 11 milionů obyvatel. Asi polovina z nich zůstala vysídlena v rámci Ukrajiny, nicméně téměř 6 milionů lidí našlo útočiště v dalších zemích a to nejen evropských. Největší koncentrace uprchlíků se nachází v České republice a Estonsku (Člověk v tísni, 2023).

Dle zdrojů Ministerstva vnitra (dále MVČR) Česká republika od začátku konfliktu na svém území přijala více než půl milionu válečných uprchlíků a dle aktuálních statistik bylo v září 2023 na území České republiky více než 360 tisíc osob s dočasnou ochranou (MVCR, 2023), což podle měření statistického úřadu Eurostat bylo v evropském kontextu jedno z největších čísel v přepočtu na počet obyvatel (EUROSTAT, 2023).

2.2 Dočasná ochrana

Dočasná ochrana (dále DO) je krizový mechanismus Evropské unie (dále EU), který se aktivuje za výjimečných okolností v případě hromadného přílivu osob s cílem poskytnout kolektivní ochranu vysídleným osobám a zmírnit tlak na vnitrostátní azylové systémy zemí EU. Režim dočasné ochrany se aktuálně vztahuje na osoby, které pobývaly na Ukrajině dne 24. února 2022 nebo před tímto datem. Jde tedy o ukrajinské státní příslušníky a jejich rodinné příslušníky, státní příslušníky jiných zemí a osoby bez státní příslušnosti požívající mezinárodní ochrany na Ukrajině (např. uprchlíci a osoby požívající doplňkové ochrany) a jejich rodinní příslušníci. A dále se může jednat o státní příslušníky jiných zemí, kteří nemají povolení k trvalému pobytu a nemohou se za bezpečných a trvalých podmínek vrátit do země svého původu. Všem osobám prchajícím z Ukrajiny je bez ohledu na kategorii před návratem do země původu umožněn vstup do EU. Režim dočasné ochrany umožňuje vysídleným osobám požívat harmonizovaných práv v celé EU. Jedná se především o oprávnění k pobytu, přístup na trh práce, přístup k bydlení, sociální a lékařskou pomoc. V případě dětí a dospívajících bez doprovodu se jedná o poručenství či opatrovnictví a přístup ke vzdělání. Mechanismus dočasné ochrany byl původně zaveden na jeden rok, byl však prodloužen do 4. března 2024. V závislosti na vývoji situace na Ukrajině může být prodloužen o další rok (Evropská rada EU, 2022).

3 Adaptace a integrace válečných uprchlíků

Z definice integrace vyplývá, že se jedná o vzájemný a interaktivní proces mezi těmi, kdo se integrují a hostitelskou společností. Jedná se o dlouhotrvající proces, který by neměl mít jasně ohraničený začátek nebo konec. V případě válečných uprchlíků, kteří do České republiky uprchli po vypuknutí válečného konfliktu na Ukrajině, bylo nejprve třeba pro tyto osoby připravit podmínky pro zajištění jejich základních životních potřeb. Dle Jelínkové se jednalo o vstřícný začátek ve vztahu k příchozím válečným uprchlíkům a jejich soužití s českou společností je již za úvodní fázi počáteční adaptace. V tuto chvíli je však třeba dalších strukturálních změn za účelem úspěšného zvládnutí procesu adaptace a integrace válečných uprchlíků (Jelínková, 2023).

Matoušek (2009) vyústění integračního procesu definuje takto: „V ideálním případě by měla práce s uprchlíky směřovat k jejich integraci do české společnosti. To znamená, že na konci procesu by měl člověk mít bydlení, práci, vzdělání, umět český jazyk, být vyrovnán se svou minulostí (aniž by zapomněl, jaký je jeho původ a kultura), měl by znát českou společnost a být schopen se do ní zapojit. To je ideální stav, jehož vždycky nelze dosáhnout.“

3.1 Migrační a integrační politika

Hlavním gestorem migrační a integrační politiky v České republice je Ministerstvo vnitra. Vzhledem k tomu, že integrace je velmi komplexní proces dotýkající se mnoha oblastí, jsou do její realizace zapojena i další ministerstva. Především se jedná o Ministerstvo práce a sociálních věcí, ale uvedená oblast se dotýká v podstatě všech vládních resortů. Jak již bylo zmíněno, základním dokumentem, ze kterého vycházela integrační opatření, byla Koncepce integrace cizinců – ve vzájemném respektu, jehož poslední aktualizovaná verze byla schválena usnesením vlády č. 40 ze dne 26. ledna 2022 (MVCR, 2023).

Hlavními realizátory integračních opatření jsou na úrovni vyšší a základní územní nebo místní samosprávy kraje, obce, instituce a organizace jejichž zřizovatelem je stát, krajská integrační centra nebo nevládní organizace. Významným aktérem v rámci adaptace a integrace v krajích, jsou Centra na podporu integrace cizinců (dále CPIC), což je organizace zřizovaná Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Velkou roli v integračním procesu dále hrají příspěvkové organizace zřizované vybranými kraji,

Nestátní neziskové organizace (dále NNO), organizace cizinců, akademická sféra a další (MVČR, 2023).

3.2 Legislativní a systémové nastavení integrace v rámci samospráv

Současná legislativa zástupcům místních, regionálních nebo krajských samospráv explicitně neukládá povinnosti týkající se integrace válečných uprchlíků. Dle Jelínkové (2023) již zmiňovaný koncepční dokument Koncepce integrace cizinců ve svém původním znění obsahuje vizi, že dojde k legislativnímu ukotvení a specifikaci integrace migrantů, které by zahrnovalo regionální a krajskou rovinu, nicméně tato vize byla postupně opuštěna. Návazné postupy v následujících letech už obsahovaly pouze dílčí doporučení týkající se především činnosti krajských integračních center CPIC, podpora NNO a relevantních výzkumných projektů (Jelínková, 2023).

Z uvedeného vyplývá, že válečný konflikt na Ukrajině a následná migrační vlna zastihla Českou republiku v situaci, kdy témata jako adaptace a integrace cizinců byla v rámci lokálních a krajských samospráv dlouhodobě upozadována. Jak uvádí Jelínková (2023), jednotlivé kraje s výjimkou Prahy a Jihomoravského kraje témata spojená s adaptací a integrací cizinců ve svých politikách v podstatě nezohledňovaly s tím, že veškerou odpovědnost na aplikaci vládní koncepce integrace cizinců přenechaly CPIC. Stejně tak obce a města dle autorky nedisponovaly metodickými pokyny, dle kterých by mohly postupovat v případě migrační a uprchlické krize.

3.3 Koncepce adaptace a integrace uprchlíků v krajích

Při definování role krajských samospráv v rámci integrace a adaptace uprchlíků je třeba vycházet z aktuálně platných legislativních úprav, které jsou základem pro koncept systémové adaptace a integrace v jednotlivých krajích. Koncepce adaptace a integrace uprchlíků je komplexní soubor opatření týkající se způsobu přijímání uprchlíků a předpokladů pro jejich úspěšnou adaptaci a integraci v jednotlivých krajích České republiky. Jedná se o průřezovou problematiku a pro zajištění efektivní implementace je třeba zapojení všech klíčových aktérů integračního procesu na horizontální i vertikální úrovni spolupráce.

3.3.1 Horizontální spolupráce

Horizontální spolupráce se dle Ministerstva pro místní rozvoj (2020): „...protíná v horizontální rovině řadu dalších oblastí a politik, včetně politiky zaměstnanosti a trhu práce, sociální soudržnosti, veřejného zdraví, vzdělávání, regionálního rozvoje, národní

bezpečnosti, ochrany lidských práv a rovných příležitostí.“ Pro efektivní průběh této spolupráce a její úspěšné aplikaci je nezbytné, aby se na její tvorbě podíleli lidé, kteří budou odborníky na danou oblast (Doporučení pro obce, 2020).

3.3.2 Vertikální spolupráce

Vertikální spolupráce je charakterizována především vzájemnou spoluprací všech úrovní státní správy, tj. úroveň lokální, regionální, krajskou, národní a v kontextu jednotného přístupu v rámci EU i úroveň mezinárodní. Dle MMR jsou tvůrci a účastníci vertikální spolupráce především krajské, regionální a lokální samosprávy (kraje, města a obce), státní správa, národní vlády a jejich zástupci. Nezastupitelnou roli v rámci vertikální spolupráce hrají NNO, zástupci občanské společnosti a akademické obce (Doporučení pro obce, 2020).

4 Role krajských samospráv při procesu integrace a adaptace uprchlíků

Krajské samosprávy se při své činnosti a aktivitách v rámci adaptace a integrace cizinců řídí závaznými předpisy a platným legislativním rámcem. Kraje tedy vykonávají všechny činnosti, které jim zákon ukládá. V souvislosti s válečnými uprchlíky, tedy osobami se statutem dočasné ochrany, jsou to na národní úrovni především Zákon č. 65/2022 Sb. *o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace* (dále Zákon č. 65/2022 Sb.), Zákon č. 66/2022 Sb. *o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace* (dále Zákon č. 66/2022 Sb.), Zákon č. 67/2022 Sb. a nařízení vlády č. 206/2022 Sb. *Nařízení vlády o některých podrobnostech poskytování ubytování a souvisejících služeb osobám s udělenou dočasnou ochranou* souhrnně známé jako Lex Ukrajina (MVČR, 2023).

Pro kraje je v kontextu povinností vyplývajících z výše uvedených právních předpisů klíčová část zákona týkající se především zajištění nouzového ubytování. Zároveň tento zákon ukládá nezbytnou součinnost přidělovacímu orgánu při změně ubytování a zajištění dostatečných ubytovacích kapacit včetně uzavření smluvních vztahů s ubytovateli na území kraje a proplácení paušálních nákladů na ubytování osob s DO. Dále zákon definuje poskytování zdravotnické péče a upravuje opatření v oblasti školství v případě naplnění kapacit základních škol v daném regionu. Dle dosavadních zjištění a materiálů Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty (2023) integrace cizinců a národnostních menšin v obcích a krajích dlouhodobě postrádá komplexní systémovou oporu.

Krajské samosprávy ve většině případů postupují striktně dle platné legislativy, která jim explicitně neukládá žádnou povinnost v oblasti adaptace a integrace cizinců. Dle Jelínkové má strukturálněji pojaté soužití s migranty pouze Praha, Jihomoravský kraj a částečně Liberecký kraj. Ostatní kraje tuto problematiku v rámci svých strategických dokumentů nezohledňují (Jelínková, 2023).

Nicméně je důležité si uvědomit, že s ohledem na aktuální vývoj situace v oblasti migrace a zvyšující se počet cizinců v České republice, zaujímají místní samosprávy stále důležitější roli v oblasti integrace cizinců a jejich aktivní zapojení se je pro zdárný průběh adaptačně integračního procesu naprosto zásadní.

4.1 Definice působnosti

Pro plné porozumění role a činnosti krajské samosprávy při řešení dopadů migrační krize, je tedy třeba znát legislativní možnosti a pravomoci, kterými představitelé krajské samosprávy disponují. Je to důležité pro pochopení role krajské samosprávy v kontextu vládních strategií a společných aktivit a postupů zástupců jednotlivých odborů na krajském úřadě a koordinace aktivit jednotlivých aktérů adaptace a integrace v kraji.

Dle Syrovátkové (2017) zabezpečuje kraj rozsáhlé úkoly v rámci vlastní samosprávné funkce. Možnosti kraje se odvíjejí od ústavních mantinelů, které jsou jasně dány právě zákonem číslo 129/2000 Sb. o krajích. Tento zákon definuje základní úkol kraje, čímž je péče o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Tento zákon legislativně upravuje působnost, kterou kraj vykonává (Zákon č. 129/2000 Sb. Zákon o krajích).

4.1.1 Samostatná působnost

Do samostatné působnosti kraje patří zejména věci veřejné správy a hospodaření svěřené do pravomoci zastupitelstva nebo rady a dále péče o komplexní územní rozvoj. Kraj v rámci samostatné působnosti např. pečuje o sociálně ekonomický rozvoj svého území, a o potřeby občanů, které jsou ve veřejném zájmu, dále spravuje vlastní majetek a může ho využívat pro zabezpečování veřejných statků, popř. k podnikání. Je právnickou osobou, má právní subjektivitu, může vstupovat do smluvních vztahů, nese právní odpovědnost za důsledky svých rozhodnutí. Kraj může zakládat či spoluzakládat s jinými subjekty i podnikatelské subjekty, dále může spolupracovat s jinými kraji při plnění samostatné působnosti. Spolupracuje s obcemi na svém území, ale nemůže být členem svazku obcí a tudíž zasahovat do jejich samostatné působnosti. Dozor nad výkonem samostatné působnosti kraje vykonávají věcně příslušná ministerstva a ústřední orgány (Syrovátková, 2017).

4.1.2 Přenesená působnost

Nejdůležitější formou delegace výkonu státní správy je přenesená působnost. Jestliže zákon přeneše na kraj výkon státní správy, stává se území kraje správním obvodem. Rozsah přenesené působnosti krajů vyplývá ze zákona. Krajský úřad ji vykonává ve správním obvodu kraje. Jedná se např. o přenesenou působnost na úseku školství, památkové péče (péče o národní kulturní památky), zdravotnictví (zřizování nemocnic či odpovědnost za protidrogovou politiku na svém území), péče o lesy, vody atd. Dozor

nad výkonem přenesené působnosti přísluší věcně příslušným ministerstvům a ústředním správním úřadům (Syrovátková, 2017).

4.1.3 Obce s rozšířenou působností

Vzhledem k absenci komplexní systémové opory na úrovni krajských samospráv jsou obce s rozšířenou působností v této oblasti do určité míry autonomní a kraje na ně zároveň přenáší zodpovědnost za osoby s hlášeným pobytem v daném regionu. V rámci jednoho kraje tak existují rozdílné přístupy k práci s osobami s DO. Specifika regionů jsou dána především velikostí regionu, podmínkami pro bydlení a zaměstnávání osob s DO a v neposlední řadě možnostmi vzdělávání nezletilých, na které se vztahuje povinná školní docházka.

Pro efektivní zajištění integrace a adaptace osob s DO je pro kraje nezbytná spolupráce s jednotlivými obcemi s rozšířenou působností (dále ORP), které zajišťují správu těchto regionů. Věcné vymezení působnosti a pravomoci jsou definovány v Zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích. V kontextu role krajů při celkovém zvládnutí migrační krize a související migrační vlny je velmi důležité zmínit, že ORP má odpovědnost za tato opatření, která nebyla vydána v krizovém režimu, kdy zodpovědnost dle Zákona č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů přebírají kraje, ale při běžném fungování je mají v gesci právě jednotlivé ORP (Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů).

5 Nástroje krajských samospráv v procesu adaptace a integrace

Současná legislativa zástupcům místních, regionálních nebo krajských samospráv explicitně neukládá povinnosti týkající se integrace válečných uprchlíků. Přístup jednotlivých krajských samospráv se velmi liší a problematiku adaptace a integrace cizinců většinou přebírají integrační centra CPIC zřizovaná Ministerstvem vnitra, jejichž působnost je definována v Zákoně č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a jejichž služby kraje svým způsobem „outsourcují“. Nicméně i přes již zmiňovanou absenci systémové opory v rámci adaptace a integrace migrantů a minimální zohledňování této problematiky v rámci strategických dokumentů jednotlivých krajských samospráv, mají krajské samosprávy množství účinných nástrojů, jak adaptačně integrační proces válečných uprchlíků ovlivňovat.

5.1 Odbory na krajských úřadech

Významnými aktéry práce s osobami s DO a cizinci obecně jsou jednotlivé odbory v rámci krajských úřadů, které zaštiťují, koordinují a řídí činnost podřízených odborů v jednotlivých ORP. Samotný integrační proces se dotýká různých aspektů života jednotlivých osob se statusem dočasné ochrany. V rámci nastavení krajských struktur se jedná především o Odbory sociálních věcí, Odbory zdravotnictví, Odbory školství nebo Odbory bezpečnosti a krizového řízení. Oblast adaptace a integrace válečných uprchlíků zasahuje i do dalších oblastí, nicméně zástupci zmiňovaných odborů se pravidelně účastní Krajských platforem adaptace a integrace, která pořádají integrační centra CPIC. Jejich činnost se tak dotýká některých klíčových oblastí integrace, jakými jsou oblast školství, bydlení, zdraví a sociálních služeb.

5.1.1 Oblast školství

Za tuto oblast jsou zodpovědné Odbory školství na jednotlivých krajských úřadech a prostřednictvím školských odborů v jednotlivých ORP koordinují umístění a zapojení ukrajinských dětí do českého vzdělávacího systému, konkrétně za účelem plnění povinné školní docházky. Jedná se o důležitý integrační nástroj a primárním zájmem je zajistit umístění dětí, na které se vzhledem k věku vztahuje povinná předškolní a školní docházka. Součástí tohoto systémového nástroje, kterým krajské samosprávy výrazně ovlivňují adaptačně integrační proces uprchlíků je zajištění bezplatné jazykové přípravy žáků – cizinců, kteří mají podle § 20 Zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání nárok na bezplatnou jazykovou přípravu

k začlenění do základního vzdělávání. Za zajištění bezplatné přípravy je odpovědný krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy (Metodika cizinci, 2023).

Dle Průběžné zprávy o integraci a vzdělávání ukrajinských dětí, který vypracovala Česká školní inspekce, byl během jara 2022 do českého vzdělávacího systému začleněn výrazně nižší počet dětí v porovnání s celkovým počtem dětí, kterým bylo uděleno bytové oprávnění v České republice (Výroční zpráva ČŠI, 2023).

Ze statistik Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT) dále vyplývá, že účast ukrajinských dětí v povinné školní a předškolní docházce od začátku školního roku v září 2022 byla výrazně vyšší, nicméně stále bylo zohledňováno online vzdělávání, které zajišťovaly školy na Ukrajině. Od září 2023 se potom povinná školní a předškolní docházka vztahovala na všechny děti, které vzhledem ke svému věku spadaly do této věkové kategorie. Z hlediska odpovědnosti za umístění dětí v jednotlivých školách v krajích byly zodpovědné odbory školství jednotlivých ORP, nicméně v případech, kdy nebylo možné pro dítě najít odpovídající umístění, měly obce možnost postupovat dle zákona č. 67/2022 Sb. o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a obrátit se na odbor školství na příslušném kraji, který dále postupuje dle platné legislativy a příslušnou školu určí, popřípadě situaci bude řešit v součinnosti s MŠMT (MŠMT, 2023).

Z analýzy Úřadu vlády pro adaptaci a integraci vyplývá, že uvedený postup nebyl v praxi ve většině případů uplatňován. Důvodem bylo mimo jiné upřednostňování dohod odborů školství, případně krajských koordinátorů s vedením škol a jejich zřizovateli před nařizováním a určováním konkrétního vzdělávacího zařízení mimo kontext aktuální situace v daném regionu (Úřad vlády, 2023).

5.1.2 Oblast bydlení

Odpovědnost za zajištění dostatečných kapacit pro ubytování na území kraje, koordinaci a zajištění smluvních vztahů v souvislosti s humanitárním nouzovým ubytováním a komunikaci s jednotlivými ubytovateli dle zákona č. 65/2022 Sb. připadá hejtmanům jednotlivých krajů (Zákon č. 65/2022 Sb. o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace).

Za tuto oblast jsou potom ve většině krajů zodpovědné Odbory bezpečnosti a krizového řízení a jedná se o další systémový nástroj, kterým krajské samosprávy působí v rámci integračně adaptačního procesu.

Prostřednictvím krajů byly ubytovatelům propláceny náhrady spojené s ubytováním zranitelných osob s dočasnou ochranou, kterým se tak ubytování poskytovalo bezplatně. Od počátku migrační krize se prostřednictvím krajů ubytovatelům propláceli náhrady za ubytování osob s dočasnou ochranou ve výši 10 500 Kč za osobu a měsíc (data platná k 10/2023). Aktuálně není veřejně dostupný celkový úhrn finančních prostředků čerpaných ze státního rozpočtu za účelem proplácení úhrad nákladů spojených s nouzovým ubytováním, nicméně v součtu za všechny kraje se jedná o částku v řádech miliard Kč. Jenom v případě Středočeského kraje se za období 5/22 – 10/23 proplatily náhrady za ubytování osob s dočasnou ochranou v úhrnné výši téměř 0,6 mld Kč (Interní dokumenty KUSK, 2023).

Z iniciativy některých krajských samospráv byly průběžně realizovány pravidelné kontroly zasmluvněných ubytovatelů, které se soustředily primárně na ověřování výkaznictví osob s dočasnou ochranou a nepřesnosti při nárokování úhrad. Dle údajů obsažených v Souhrnných zprávách o kontrolách se např. ve Středočeském kraji během realizovaných kontrol podařilo odhalit výrazné nedostatky v evidenci a úpravy počtů vykazovaných osob v souvislosti s plánovanými kontrolami a v případech zjištění závažných nedostatků bylo možné s ubytovatelem zrušit smlouvu, případně zjednat nápravu. Díky těmto kontrolám se podařilo vytvářet tlak na ubytovatele nejen v oblasti výkaznictví za účelem čerpání náhrad, ale zároveň na zajišťování smluvních standardů pro ubytované osoby. V průběhu kontrol se tedy monitorovaly také životní podmínky ubytovaných osob a ubytovací standardy (Interní materiály KUSK, 2023).

5.1.3 Oblast zdraví a sociálních služeb

Tyto oblasti se dotýkají především odborů zdravotnictví a sociálních věcí. V rámci dočasné ochrany mají její držitelé mimo jiné nárok na zařazení do systému veřejné zdravotní péče a přístup dávkám v nemoci. Zdravotní péče je hrazena z prostředků veřejného zdravotního pojištění a krajské samosprávy zajišťují informovanost o dostupné zdravotní péči prostřednictvím příslušných odborů a spolupracujících institucí a organizací (MZCR, 2023). Odbory zdravotnictví v rámci krajských samospráv dále

řeší případy individuálních žádostí a nestandardních případů, které přicházejí z jednotlivých regionů.

Díky statusu dočasné ochrany a ustanovení v zákoně č. 66/2022 Sb. spadají její držitelé do okruhu oprávněných osob vymezeného zákonem o sociálních službách. Jedná se především o možnost využívání sociálních služeb ve stejném rozsahu, ve kterém je poskytována občanům ČR (MPSV, 2023). Krajsí metodici sociální práce, kteří poskytují potřebnou metodickou podporu sociálním pracovnícům a pracovníkům na sociálních odborech jednotlivých ORP, se pravidelně scházejí na celorepublikové diskusní platformě, kterou svolává odpovědná sekce MPSV. Dle vyjádření oslovených krajských koordinátorů, kteří mají také možnost se těchto platform účastnit, zde pravidelně ze strany zástupců většiny krajů zaznívá stanovisko, že situace, týkající se přímo osob s dočasnou ochranou, se v rámci jednotlivých krajů zásadně neliší a ukrajinští uprchlíci se na sociální odbory s potřebou sociálního poradenství obrací minimálně. Toto tvrzení potvrzuje i výzkum PAQ research, ve kterém je mimo jiné poukázáno na malou důvěru ukrajinských uprchlíků k institucím v rámci státní správy a spíše příklon ke spolupráci s neziskovými organizacemi v regionu, popřípadě integračními centry CPIC (PAQ research, 2023).

Z hlediska využívání služeb sociální péče se poptávka setrvale zvyšuje, což souvisí především s cílovou skupinou seniorů a osob vyžadující asistenci při zvládnutí běžných úkonů o vlastní osobu. Ve většině případů jde o zranitelné osoby, jejichž jediným příjmem je humanitární dávka (dále HUD), přičemž tyto finanční prostředky většinou pokryjí pouze základní životní potřeby. Zákon č. 66/2022 Sb. garantuje zajištění potřebné sociální péče i osobám s dočasnou ochranou, jejichž majetkové, sociální nebo příjmové poměry neumožňují ani částečnou úhradu nákladů na poskytování sociální služby. Za tyto osoby potom úhradu nákladů na sociální službu garantuje stát prostřednictvím mimořádných dotačních titulů (Zákon č. 66/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace).

Nicméně na základě poznatků získaných na relevantních diskusních fórech a oficiálních platformách MPSV je patrné, že představitelé sociálních odborů v jednotlivých krajích registrují množství se podněty od sociálních pracovníků na obcích, případně od samotných osob s DO, které poukazují na obavy poskytovatelů sociální péče poskytnout

poptávanou službu s tím, že neexistuje transparentní způsob, jakým stát náklady za poskytnutou péči uhradí. Na základě poznatků z průběžného monitoringu situace realizovaného krajskými koordinátory mimořádný dotační titul pro rok 2023 skončil začátkem listopadu 2023. Po několik následujících měsíců fakticky neexistoval žádný mimořádný dotační titul, který bylo možné na zákonem garantovanou úhradu nákladů za poskytnutou službu využít. Ještě v březnu 2024 stále nebylo ze strany MPSV vydáno závazné prohlášení ohledně konkrétní formě úhrady a způsobu čerpání finančních prostředků pro pokrytí nákladů spojených s poskytováním pobytových sociálních služeb.

V rámci sociálních odborů je potom samostatnou kapitolou Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD), který ve všech krajích průběžně registruje případy, ve kterých je zapotřebí intervence. Na základě vyjádření vybraných zástupců OSPOD během jednání v rámci krajských platforem adaptace a integrace se jedná především o případy domácího násilí, zanedbávání povinné péče nebo zanedbávání povinné školní docházky a z hlediska četnosti nevybočují z „běžného“ průměru.

5.2 Příspěvkové organizace

Krajské samosprávy se striktně řídí zákonnými předpisy a jak již bylo zmíněno, realizaci konkrétních integračních aktivit nad rámec zákonných povinností ponechávají v gesci CPIC, ORP nebo NNO, se kterými spolupracují. V některých krajích lze však zaznamenat snahy o aktivnější přístup k tématu adaptace a integrace cizinců. Hlavní město Praha a Jihomoravský kraj jsou příklady krajských samospráv, které se rozhodly uplatňovat aktivní integrační politiku a přístup při práci s cizinci. Zastupitelé těchto krajů se rozhodli začlenit problematiku související s cizinci do svých krajských struktur a strategických dokumentů a svoji proaktivní politiku uplatňují prostřednictvím příspěvkových organizací, jejichž jsou zřizovateli. V těchto krajích nepůsobí krajská centra CPIC, nicméně zmiňované krajské příspěvkové organizace poskytují podobné spektrum služeb a svoji činnost s integračními centry koordinují (Integracnicentra.cz, 2023).

5.3 Krajsí koordinátoři pro adaptaci a integraci

V souvislosti s naplňováním strategie vlády České republiky bylo začátkem roku 2023 zřízeno Oddělení pro koordinaci adaptace a integrace uprchlíků při Úřadu vlády České republiky. Důvodem zřízení tohoto oddělení bylo zajištění plnění odborných úkolů v

otázkách lidských práv, adaptace a integrace. V únoru téhož roku byla jmenována nová národní koordinátorka pro adaptaci a integraci uprchlíků z Ukrajiny. Dle vyjádření premiéra České republiky Petra Fialy bylo hlavním úkolem národní koordinátorky posílit spolupráci vlády České republiky a jednotlivých krajů při zajištění ochrany zranitelných skupin uprchlíků a podpoření součinnosti zdravotního, sociálního, školského i bezpečnostního sektoru (Vláda ČR, 2023).

Národní koordinátorka mohla ze své pozice upozorňovat na relevantní témata, iniciovat a moderovat debaty nebo vnášet podněty směrem ke členům vlády. Nicméně její reálné možnosti ovlivnit směřování adaptačně – integračního procesu nebo zasáhnout do příprav a tvorby legislativních úprav byly s ohledem na její pravomoci značně omezené.

Za účelem rozvoje spolupráce s kraji v oblasti adaptace a integrace uprchlíků z Ukrajiny byly v některých krajích (*Středočeský, Liberecký, Ústecký, Olomoucký, Moravskoslezský, Jihomoravský, Vysočina; Praha zřídila post koordinátora z vlastní iniciativy, není tedy hrazen z fondů UNICEF*) zřízeny posty krajských koordinátorů adaptace a integrace za finanční podpory fondů UNICEF. Tato pozice byla zřízena mimo oficiální struktury krajských úřadů, nicméně posty koordinátorů byly ukotveny v rámci krajských samospráv nebo příspěvkových organizací (Interní materiály Úřad vlády, 2023).

Hlavním posláním krajských koordinátorů bylo mapování potřeb kraje a koordinace jednotlivých zainteresovaných aktérů v území kraje za účelem úspěšné adaptace a integrace držitelů DO, podpora mezioborové spolupráce v rámci kraje, komunikace s obcemi a relevantními aktéry adaptace a integrace a mapování potřeb zvláště zranitelných skupin držitelů dočasné ochrany. Jedním z dalších klíčových úkolů krajských koordinátorů bylo zajištění komunikace relevantních informací a podnětů z krajů směrem k samosprávě a na národní úrovni s MPSV, MV a Úřadem vlády České republiky (MPSV, 2023).

Nicméně post krajského koordinátora nebyl zřízen ve všech krajích a to z důvodu nesouhlasu vedoucích představitelů vybraných krajských samospráv a nátlaku některých představitelů Asociace krajů. Dle poznatků národní koordinátorky byl hlavním argumentem v diskusi proti zřizování postů krajských koordinátorů přítomnost a působení organizace CPIC v rámci většiny krajů. Z pohledu odpůrců zřizování pozic

krajských koordinátorů nebyla reálná potřeba ani poptávka po dalším subjektu, který by se věnoval primárně otázce adaptace a integrace osob s DO.

Na podzim 2023 bylo v České republice činných osm krajských koordinátorů. Dle vyjádření oslovených krajských koordinátorů však chybělo metodické vedení a podpora, koordinátoři nebyli seznámeni s jasnou koncepcí, prioritami nebo vizí v oblasti adaptace a integrace osob s DO ze strany Oddělení adaptace a integrace na Úřadu vlády a nebyl tak naplno využit jejich potenciál. Působení krajských koordinátorů velmi záviselo na schopnostech každého z nich se na tuto situaci adaptovat a najít si své místo v rámci struktur krajských samospráv a mezi klíčovými aktéry adaptace a integrace v krajích. Koordinátoři iniciovali a vytvořili vlastní funkční model efektivního sdílení informací, realizaci společných projektů, přenášení příkladů dobré praxe nebo sdílení kazuistik. Na základě realizovaného výzkumu, který je součástí této práce, bylo zjištěno, že díky iniciativě krajských koordinátorů došlo na podzim 2023 k posunu a spolupráce krajských koordinátorů a národní koordinátorky se prohloubila a společně začali pracovat na prioritních tématech v oblasti adaptace a integrace osob s DO.

5.4 Koordinátor pro romské záležitosti a národnostní menšiny

V rámci krajů byla systémově zřízena pozice Koordinátora pro romské záležitosti podle §67 zákona 129/2000 Sb. o krajích. Dle §6 zákona 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti. V některých krajích je tato pozice často v kumulaci s jinou funkcí, týkající se národnostních menšin a cizinců (Vláda ČR, 2023). Z titulu své funkce se tito koordinátoři tedy soustředí především na specifickou část osob s dočasnou ochranou, kterou jsou ukrajinští Romové. V rámci adaptačně integračního procesu průběžně spolupracují s dalšími krajskými aktéry.

6 Aktéři adaptace a integrace v kraji

Integrace válečných uprchlíků v jednotlivých krajích je velmi komplexní proces a na jeho realizaci se podílí celá řada aktérů. V rámci této kapitoly budou uvedeny organizace a instituce, které integrační proces v jednotlivých krajích utváří a jejichž zástupci se pravidelně účastní Krajských platforem pro adaptaci a integraci.

6.1 Centra na podporu integrace cizinců (CPIC)

Tato organizace byla již v této práci několikrát zmíněna a v kontextu integrace a adaptace cizinců v jednotlivých krajích hraje v současné době jednu z nejdůležitějších rolí. Přínosem pro kraje, ve kterých CPIC působí, je široké spektrum služeb a aktivit, které nabízí, jednotný postup a kontinuita v rámci poskytovaných služeb a realizovaných aktivit, vzájemná provázanost s dalšími aktéry adaptace a integrace v jednotlivých krajích a velmi dobrá informovanost ohledně aktuálních opatření a způsobu jejich implementace. Od svého vzniku v roce 2009 si centra vybuďovala pozici důvěryhodného partnera pro všechny regionální aktéry adaptace a integrace. Dle oficiálních materiálů Správy uprchlických zařízení (dále SUZ), což je provozovatel sítě center CPIC, je cílem center „...vytvořit prostor pro dlouhodobou a koncepční podporu integrace cizinců do majoritní společnosti...“ (SUZ, 2023). Centra na podporu integrace cizinců tvoří komplexní síť v rámci celé republiky, která zajišťuje realizaci integrační politiky ČR ve vztahu k cílové skupině cizinců. Cílovou skupinou klientů jsou dlouhodobě legálně pobývajícím cizinci a dále osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana.“ (Správa uprchlických zařízení, 2023)

Z uvedeného vyplývá, že centra CPIC fungují mimo struktury krajských samospráv. Komunikace s relevantními odbory na krajských úřadech a krajskými koordinátory adaptace a integrace probíhá prostřednictvím pravidelných krajských a regionálních platforem, které CPIC každoměsíčně pořádají a kterých se kromě zástupců kraje účastní také nejdůležitější aktéři adaptace a integrace v daném kraji.

V kontextu práce s válečnými uprchlíky s dočasnou ochranou se jedná o organizaci, jejíž zástupci disponují kompetencemi nutnými pro efektivní zajištění procesu jejich adaptace a integrace. Stejně tak osoby z tzv. třetích zemí, tedy zemí mimo EU, kteří v České republice pobývají na základě některého z pobytových statusů, jsou primární cílovou skupinou CPIC a s organizací spolupracují v rámci služeb a programů.

S ohledem na svého zřizovatele (MV ČR) se však nejedná o nezávislou instituci, což je jedna z nejčastěji skloňovaných kritických reflexí působení této organizace ze strany nevládních neziskových organizací i představitelů akademické obce (Blahoutová, 2012).

6.2 Nevládní neziskové organizace

V rámci jednotlivých krajů působí v oblasti adaptace a integrace cizinců celá řada nevládních neziskových organizací (dále NNO). V této souvislosti tedy za všechny zmíním Konsorcium nevládních organizací s migranty sdružující nevládní organizace, které se dlouhodobě a systematicky cizineckou problematikou zabývají.

Nevládní organizace v procesu adaptace a integrace cizinců hrají nezastupitelnou roli. Podle Trouсила (2011:90) je nejvýznamnějším předpokladem pro efektivní práci s imigranty jejich nezávislost na státu. Jak dále zmiňuje Trousil (2011:79): „Organizace totiž může díky své nezávislosti hájit zájmy cizinců proti politickým opatřením vycházejícím z politického populismu či různým administrativním rozhodnutím vycházejícím z neznalosti věci a diletantismu. NNO také mohou upozorňovat na slabá místa v současném systému sociální pomoci a pomocí veřejných aktivit vytvářet prostor pro sdružování lidí se společnými zájmy. V oblasti integrace cizinců lze NNO považovat za významné partnery samosprávy i státní správy nejen proto, že poskytují sociální služby, ale protože mohou artikulovat zájmy a problémy cizinců.“

NNO mají obecně dobrý přehled o situaci v terénu, jsou flexibilní a mnohdy schopné efektivně pomoci tam, kde je aktuálně nejvíce třeba. Při své práci se zároveň snaží o zapojení profesně blízkých osob z cílových skupin a blíže se tak provázat s místními komunitami, např. prostřednictvím interkulturních pracovníků. Dohnalová (2014) popisuje úlohu interkulturních pracovníků takto: „Interkulturní pracovník poskytuje asistenci včetně tlumočení při jednání s migranty a veřejnými institucemi, podporu soužití majority a migrantů, napomáhá integraci migrantů do majoritní společnosti.“ (Dohnalová, 2014)

Po dlouhou dobu nebyly NNO z pohledu vládních organizací, ministerstev a organizačních složek státu vnímány jako partneři v uskutečňování klíčových rozhodnutí a mnohdy se jejich relevantní připomínky a návrhy ve větší míře nezohledňovali. Dle vyjádření zástupců Konsorcia je tento trend je stále patrný, nicméně zástupci vybraných NNO jsou již častěji zváni k účasti na pravidelných platformách, které jsou

organizovány na krajské a místní úrovni a je častější jejich zastoupení na klíčových zasedáních v rámci strategických skupin a komisí nebo meziresortních jednáních.

6.3 Mezinárodní organizace

Mezinárodní organizace většinou nevystupují přímo v roli realizátora projektů a obvykle nezajišťují přímou realizaci projektů. Na realizaci dílčích programů na podporu adaptace a integrace se podílí nepřímo prostřednictvím dotačních titulů a fondů, kterými jsou financovány aktivity vybraných NNO, se kterými spolupracují. Dle zdrojů MV ČR jsou nejvýznamnějšími mezinárodními organizacemi působícími v ČR Amnesty International (dále AI), Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky (UNHCR), Dětský fond OSN (UNICEF) nebo Mezinárodní organizace pro migraci (IOM).

Jako příklad efektivní spolupráce národní NNO a velké mezinárodní organizace při procesu adaptace a integrace válečných uprchlíků je projekt, jehož realizátorem je organizace Romodrom, partnerem a donorem je organizace IOM. Dle projektové manažerky Šilhanové (2023) projekt reaguje právě na aktuální znění zákona Lex Ukrajina, který upravuje podmínky čerpání humanitární dávky a možnosti využívání státem hrazeného nouzového ubytování. Tým je tvořen specialisty telefonické a elektronické podpory v bydlení (poskytování základních informací, základní krizová pomoc, nabrání zakázky a vyhodnocení) a vedle toho funguje mobilní tým, který na základě informací od kolegů z call centra již vyjíždí za konkrétními lidmi, kteří podporu v oblasti bydlení potřebují. Mobilní tým je minimálně schopen zajistit relokaci, pomoci s úhradou za náhradní ubytování a zasíťovat podpořené osoby v novém prostředí (Šilhanová, 2023).

Jedná o příklad funkčního nesystémového nástroje, za jehož realizací stojí iniciativa vybraných NNO a který řeší systémová pochybení vznikající při úpravách a tvorbě platné legislativy ze strany MV ČR a MPSV. Jedná se o skutečně mobilní tým pokrývající celou Českou republiku napříč kraji a bez přímé návaznosti, nicméně v úzké spolupráci s hlavními regionálními a krajskými aktéry adaptace a integrace.

6.4 Ostatní aktéři

Proces adaptace a integrace válečných uprchlíků se neustále vyvíjí a pro zajištění úspěšného procesu integrace a adaptace se všichni jeho aktéři musí tomuto vývoji přizpůsobit, proměňuje se jejich role a zároveň se vyvíjí i spektrum služeb, které tito aktéři zajišťují. Spektrum uprchlíků bylo velmi heterogenní a jejich potřeby přímo

souvisely se zázemím, které se jim v krátkém čase podařilo zajistit. Část uprchlíků do České republiky přijížděla s tím, že se jim podařilo tuto prvotní fázi překlenout relativně rychle díky sociálním vazbám na místní komunity a disponibilním finančním prostředkům. Byla zde však početná skupina uprchlíků, kteří do České republiky přišli pouze se základním vybavením a prostředky a bylo nutné se postarat o jejich základní životní potřeby.

Za tímto účelem bylo ze státního rozpočtu uvolněno nemalé množství finančních prostředků, které byly použity za účelem náhrad za ubytování uprchlíků, přímé finanční podpory a pravidelných dávek, financování návazných služeb a organizací a další. Po odeznění počáteční fáze saturování základních životních potřeb této skupiny válečných uprchlíků bylo třeba zaměřit se na další oblasti a potřeby, jejichž úspěšné zvládnutí bylo základním předpokladem pro úspěšný průběh procesu adaptace a integrace. Jednalo se především o oblast zajištění udržitelného bydlení a udržitelného způsobu financování základních životních potřeb nejzranitelnějších skupin uprchlíků a zajištění souvisejícího pobytového statusu.

Ze zdrojů MVČR (2023) vyplývá, že hlavními aktéry v krajích při zajišťování výše zmiňovaných potřeb a distribuci systémové asistence a pomoci byly především Krajská asistenční centra KACPU, která spadala pod správu Hasičského záchranného sboru, dále Úřady práce, Cizinecká policie a Oddělení azylové a migrační politiky.

6.4.1 Hasičský záchranný sbor a KACPU

Zástupci Hasičského záchranného sboru (dále HZS) byly do konce roku 2023 pověřeny řízením a správou Krajských asistenčních center pro uprchlíky (dále KACPU). Tato centra sloužila jako prvotní kontaktní místa pro válečné uprchlíky z Ukrajiny a vznikla krátce po vypuknutí válečného konfliktu na Ukrajině v době nouzového stavu, který byl vyhlášen vládou ČR. Centra byla zřízena kraji za účelem rychlého a efektivního zvládnutí uprchlické vlny, kdy nonstop zajišťovala pro příchozí válečné uprchlíky kompletní servis od zajištění dokladů, zdravotního pojištění, koordinace ubytování, humanitární i psychosociální pomoci nebo dopravu na místo ubytování. V jednotlivých centrech s kraji spolupracovali také složky Integrovaného záchranného systému (dále „IZS“) a velké množství dobrovolníků. V každém z krajů bylo vytvořeno jedno asistenční centrum. Výjimkou byl Středočeský kraj, kde bylo až do léta 2023 v provozu celkem 5 center KACPU. Tato výjimka byla dána velikostí kraje a vysokými počty

uprchlíků. Provoz KACPU a spektrum poskytovaných služeb se postupně měnil dle aktuálních potřeb vyplývajících z počtu uprchlíků, kteří tato centra využívali (MVČR, 2023).

Od dubna 2023 přešla koordinace aktivit KACPU pod Ministerstvo vnitra a zároveň se zúžilo a sjednotilo spektrum poskytovaných služeb. Dle informací MVČR od uvedeného data centra zajišťují agendu spojenou s registrací občanů Ukrajiny u cizinecké policie, vyřízení pobytového statusu dočasné ochrany ve spolupráci s Oddělením azylové a migrační politiky, asistenci při řešení dalšího pobytu v České republice a případné přidělení volných kapacit nouzového ubytování. Přidělení ubytování, změnu ubytování a vyřazení osoby z ubytování zabezpečoval Hasičský záchranný sbor České republiky a to prostřednictvím evidence ubytovatelů a ubytovaných databáze HUMPO. Pravidla pro udělování ubytování, přeubytování, odmítnutí ubytování a další jsou definovány v zákoně č. 65/2022 Sb. (MVČR, 2023)

6.4.2 Humanitární nouzové ubytování

Humanitární ubytování je přesně definováno v rámci metodického doporučení vydaného Ministerstvem vnitra ČR: „Pro zajištění dostatečných ubytovacích kapacit pro humanitární ubytování osob s dočasnou ochranou jsou hejtmani kraje a primátor hlavního města Prahy povinni zajišťovat na svém území kapacity ubytování dle zákona č. 65/2022 sb a nařízení vlády č. 206/2022 Sb. a to jako součást veřejné služby. Toto nouzové ubytování je zajišťováno na základě smlouvy kraje s provozovateli ubytovacích zařízení. Do 30.6.2023, tedy před účinností novely zákona č. 75/2023 Sb. Lex Ukrajina V, bylo možné smlouvu na poskytnutí nouzového ubytování uzavřít s provozovateli nebo majiteli bytových i nebytových prostor. Od 1.7.2023 je však možné nouzové ubytování zajišťovat pouze v objektech, které slouží jako ubytovací zařízení. Provozovatelé ubytovacích zařízení poskytují ubytovaným osobám ubytování bezplatně. Na základě smlouvy vyplácí stát prostřednictvím krajů jednotlivým provozovatelům ubytovacích zařízení paušální náhrady za ubytování osob s dočasnou ochranou, které mají dle zákona č. 65/2022 Sb. nárok na nouzové ubytování.“ (Metodické doporučení MV, 2023)

6.4.3 Úřad práce

Úřad práce byl jedním z dalších stěžejních aktérů a kontaktní pracoviště v jednotlivých krajích zajišťovaly klíčovou agendu posuzování, vyhodnocování a vyplácení

humanitární dávky (dále HUD). Této dávce je třeba v kontextu adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou věnovat zvýšenou pozornost. Dle definice MPSV (2023) se jedná se především o formu finanční pomoci osobám s dočasnou ochranou, kteří se zdržují na území České republiky a jsou v obtížné životní situaci. Dávka pomůže s úhradou nákladů spojených se zajištěním základních životních potřeb a nákladů na bydlení. Nárok na humanitární dávku mají cizinci s dočasnou ochranou, jejichž příjmové sociální a majetkové poměry jim neumožňují zajištění základních životních podmínek.

Přiznání této dávky bylo pro osoby s dočasnou ochranou nejen zárukou minimálních měsíčních příjmů prostřednictvím HUD, ale zároveň podmínkou pro získání tzv. statusu zranitelnosti, na jehož základě mohlo být osobě s dočasnou ochranou poskytnuto státem hrazené humanitární nouzové ubytování. Dle platného výkladu zákona č. 75/2023 Sb. Lex Ukrajina V je pro udělení statusu zranitelnosti nutná kumulace podmínek pro uznání zranitelnosti, a to podmínky dané zákonem Lex Ukrajina V a podmínky přiznané Humanitární dávky (Portál občana, 2023).

Definice statusu „zranitelnosti“ vychází ze zákona č. 66/2022 Sb. Dle tohoto zákona se za zranitelnou osobu považuje osoba s dočasnou ochranou do 18 let věku a osoby nad 65 let věku, osoba pečující o dítě do 6 let věku (vždy jde jen o jednu pečující osobu), osoba invalidní nebo držitel průkazu osvědčujícího zdravotní postižení (včetně osoby o ni pečující), osoba studující do 26 let věku a osoby těhotné. Všechny ostatní osoby, na které se uvedená definice nevztahuje, jsou považovány za nezranitelné (Zákon č. 66/2022 Sb. o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace).

Úřad práce byl dále zodpovědný za posuzování a vyhodnocování dávky okamžité mimořádné pomoci (dále MOP), zajišťoval zprostředkování zaměstnání osobám s dočasnou ochranou, evidenci uchazečů o zaměstnání nebo evidenci volných míst.

7 Průběh adaptace a integrace válečných uprchlíků v krajích

Přístup k procesu adaptace a integrace válečných uprchlíků se vyvíjel s ohledem na průběh a vývoj válečného konfliktu na Ukrajině. Na počátku bylo především třeba vyrovnat se s příchodem velkého množství osob, které do České republiky uprchly a zajistit potřebný legislativní rámec. Za účelem efektivního nastavení a realizace adaptačního a následně i integračního procesu bylo nezbytné v průběhu následujících měsíců reagovat na měnící se situaci a podmínky osob s dočasnou ochranou. V této části se zaměříme na reflexi dynamického vývoje především v oblasti adaptace válečných uprchlíků.

7.1 Nouzový stav

V reakci na vypuknutí ozbrojeného konfliktu na Ukrajině a v souvislosti v návaznou migrační vlnou válečných uprchlíků na základě Usnesení vlády České republiky o přijetí krizového opatření vyhlásila vláda České republiky nouzový stav (MVČR, 2022).

Důvody a podmínky pro vyhlášení nouzového stavu jsou definovány v Ústavním zákoně č. 110/1998 Sb. Díky vyhlášení nouzového stavu mohla vláda České republiky pružně reagovat na narůstající migrační vlnu a v této souvislosti též přijímat přechodná opatření týkající se především možnosti zjednodušené registrace Ukrajinců, možnosti vydávání víz, zajistit zásobování zdravotních nebo sociálních zařízení, nařídit vykonávání péče o děti, pokud ji nemohou vykonávat rodiče, případně nasadit vojáky v činné službě a jednotky požární ochrany, nebo přijmout opatření k pobytu cizinců a osob bez státní příslušnosti (MVČR, 2022).

Díky nouzovému stavu se podařilo zvládnout první měsíce od vypuknutí konfliktu, během kterých se do procesu pomoci uprchlíkům zapojila většina relevantních aktérů napříč širokým spektrem organizací, institucí, odborů i jednotlivců. V reakci na vládní opatření a situaci na Ukrajině se v jednotlivých krajích svolávali pracovní skupiny krizového štábu. Tyto skupiny měli za úkol koordinovat všechny týmy, které se podíleli na řešení dopadů migrační vlny. Jedním z prvních úkolů bylo zajistit dostatečné ubytovací kapacity, které by bylo možné využít pro uprchlíky z Ukrajiny. Ministerstvo vnitra zároveň v jednotlivých krajích posílilo příslušná pracoviště Odboru azylové a migrační politiky a Centra na podporu integrace cizinců. Kraje ve spolupráci s Ministerstvem vnitra dále zřídily 14 Krajských asistenčních center pomoci Ukrajincům (Vláda ČR, 2022).

Jednotlivé kraje prostřednictvím svých představitelů průběžně informovaly o přijímaných opatřeních ať už prostřednictvím pravidelných prohlášení, která byla zveřejňována prostřednictvím hromadných a regionálně zaměřených sdělovacích prostředků a na svých oficiálních webových stránkách. Kraje také monitorovali a koordinovaly aktivity, které probíhali v jednotlivých regionech spadající pod správu ORP tak, aby zajistily efektivní distribuci pomoci a asistence ukrajinským občanům.

7.2 Ukončení nouzového stavu

Nouzový stav, který sloužil jako mimořádný nástroj krizového řízení, byl ukončen ke dni 30. 6. 2022. Během bezmála čtyřech měsíců platnosti nouzového stavu se krajům podařilo vybudovat efektivní systém pomoci, který zabránil tomu, aby se ukrajinští uprchlíci, kteří během uplynulých měsíců přicházeli do České republiky, ocitli v akutní bytové nebo hmotné nouzi. Ke dni ukončení platnosti nouzového stavu získalo status dočasné ochrany přes 382 tisíc ukrajinských občanů, především žen a dětí. Nouzový stav mohl skončit díky opatřením, které vláda přijala v rámci přijetí zákonů č. 65/2022 Sb. a 66/2022 Sb. a prostřednictvím novel Lex Ukrajina. Díky těmto novelám se dle MVČR (2023) například: „...rozšířily důvody pro nepřijatelnost žádosti o dočasnou ochranu nebo povinnost hlásit změnu pobytu do tří dnů, upravila se pravidla pro vyplácení humanitárních dávek, funkčně a udržitelně se nastavil systém ubytování ukrajinských uprchlíků prostřednictvím krajských a státních ubytovacích kapacit.“

7.3 Adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou

Po ukončení nouzového stavu bylo nutné udržitelně nastavit mechanismy adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou v oblastech školství, zaměstnanosti, bydlení a v neposlední řadě přerozdělování uprchlíků mezi jednotlivými kraji. Organizace zastupující zájmy krajů Asociace krajů (dále AKČR) o těchto mechanismech jednala s vládou ČR. Na základě rozhodnutí vlády ČR kraje ve spolupráci s HZS v této době zajišťovali financování a provoz KACPU. Z hlediska udržitelnosti chodu těchto zařízení bylo nutné, aby záštitu nad jejich chodem převzal resort odpovědný za azylovou a migrační politiku státu, tedy Ministerstvo vnitra, nikoliv kraje. K převzetí koordinace fungování KACPU Ministerstvem vnitra došlo 1. dubna 2023. Pro osoby s dočasnou ochranou se touto změnou prakticky nic nezměnilo a jednotlivá pracoviště i nadále pokračovala v poskytování pomoci ukrajinským běžencům s podáním žádosti o dočasnou ochranu a zajištěním humanitárního ubytování (MVCR, 2023).

Kraje byly i nadále zodpovědné za zajištění dostatečné kapacity v rámci nouzového ubytování. Prostřednictvím krajů byly dále ubytovatelům vypláceny náhrady za ubytování v rámci nouzového ubytování a uzavírány smlouvy s jednotlivými ubytovateli. Tyto povinnosti krajům vyplývaly ze zákona č. 65/2022 Sb. Další aktivity nad rámec zákonných povinností byly potom v gesci jednotlivých krajů.

7.4 Lex Ukrajina

V kontextu situace v oblasti adaptace a integrace válečných uprchlíků z Ukrajiny je tomuto zákonu třeba věnovat zvýšenou pozornost. Lex Ukrajina reagoval především na spuštění institutu dočasné ochrany. Chrzánová (2022) souhrnně popsala zákon jako soubor: „...tří norem na pomoc uprchlíkům z Ukrajiny. Zákon navržený MV upravuje přidělování dočasné ochrany, právní status uprchlíků a přístup ke zdravotní péči, zákon navržený MPSV zaměstnávání, sociální zabezpečení a dětské skupiny a zákon navržený MŠMT přístup ke vzdělávání.“

Od začátku platnosti zákona Lex Ukrajina došlo k říjnu 2023 k celkem pěti novelizacím stávající legislativní úpravy, přičemž především poslední novela Lex Ukrajina V díky přijatým opatřením vzbudila velkou pozornost u všech aktérů adaptace a integrace včetně ubytovatelů osob s dočasnou ochranou a v neposlední řadě u osob s dočasnou ochranou. Z pohledu mnohých odborníků se jednalo o jednu z nejkontroverznějších novel, jejíž dopady byly očekávány s obavami. Zmiňovaná novela obsahovala především změny v oblasti ubytování, posuzování nároku na HUD, možnosti využívání nouzového ubytování hrazené státem, upravoval definici statusu zranitelnosti a obsahoval podmínku možnosti nároku na nouzové ubytování spojené s uznaným nárokem na humanitární dávku (MPSV, 2023).

V souvislosti s chystanými změnami poukazovala řada občanských organizací a odborníků především na riziko spojené s prohloubením chudoby u nejzranitelnějších osob s dočasnou ochranou. Základní ideou zákona bylo především snižování výdajů na pomoc ukrajinským uprchlíkům a přenesení odpovědnosti na samotné uprchlíky. Dle Uhlové (2023) je tato idea sama o sobě pochopitelná, nicméně ve výsledku nepomáhá těm, kteří pomoc nejvíce potřebují a trestá i ty, kteří pracovat nemohou. Do této skupiny patří děti, senioři, lidé se zdravotním postižením a lidé zaměstnaní v prekarizovaných a nízko ohodnocených profesích (Uhlová, 2023).

7.5 Účinnost novely Lex Ukrajina V

Během posledních několika týdnů, které předcházely účinnosti novely, se na poslední chvíli řešila opatření, která byla pro zdárný průběh implementace změn zcela zásadní. Dle vyjádření oslovených krajských koordinátorů bylo znepokojující být svědkem malé připravenosti klíčových vládních resortů na možné dopady související s chystanou novelou. Především období během května a června 2023 bylo ve znamení překotných změn a dle krajských koordinátorů a dalších aktérů adaptace a integrace v krajích bylo zřejmé, že vládní představitelé si nepřipouští rizika, která byla s novelou spojována.

Hlavním rizikovým faktorem byl technický problém s tzv. propisováním statusu zranitelnosti v rámci databáze HUMPO, tedy statusu, který náležel všem osobám definovaných v zákoně č. 66/2022 Sb. podmíněný podáním žádosti o Humanitární dávku. Ještě týden před účinností novely bylo v databázi HUMPO stále velké množství osob, především nezletilých a seniorů, kteří vzhledem ke svému věku měli nárok na zranitelnost, nicméně v systému zatím nebyly takto vedeni, tudíž dle nového výkladu zákona neměli nárok na bezplatné nouzové ubytování.

Jak dále vyplývá z vyjádření krajských koordinátorů, krajské samosprávy, koordinátoři a další klíčoví aktéři průběžně sdílely a ověřovaly aktuální informace a díky dobře nastavené horizontální a vertikální spolupráci byla zajištěna pravidelná informovanost osob s dočasnou ochranou, ubytovatelů provozujícím nouzové ubytování a ORP. Všichni klíčoví aktéři se průběžně koordinovali prostřednictvím pravidelných Krajských a regionálních platforem a posilovali opatření v rámci prevence možného negativního vývoje.

7.6 Dopady novely Lex Ukrajina V

Po 1. červenci, kdy novela Lex Ukrajina V nabyla účinnosti, se většina černých scénářů nenaplnila. Díky již zmiňované intenzivní snaze všech hlavních aktérů předejít negativním dopadům se podařilo zajistit relativně plynulý přechod ke striktnějšímu výkladu zákona. Nicméně objevily se problémy související se zákonnými úpravami, které v následujících měsících výrazně poznamenaly životy těch nejvíce zranitelných osob s dočasnou ochranou. Dle krajských koordinátorů se jednalo především o elektronické registrace žádostí o HUD a celkové nastavení možnosti čerpání humanitární dávky a souvisejícího nároku na nouzové ubytování, přetrvávající

problémy s databází HUMPO v oblasti evidence přiznané zranitelnosti osob s dočasnou ochranou a v neposlední řadě dvojí výklad zákona Lex Ukrajina V.

7.6.1 Synchronizace databází

V průběhu letních měsíců, které následovali po účinnosti novely zákona Lex Ukrajina V se objevily komplikace související s funkčností a nastavením systému podávání elektronických žádostí o HUD v kombinaci s problémy při propisování dat z databáze MPSV do databáze HUMPO, kterou spravovalo MV. Vyplývá z průběžné komunikace koordinátorů se zástupci krajských poboček Úřadu práce.

Z hlediska osob s DO se jednalo o zásadní komplikaci, jelikož dle platné legislativy bylo podání žádosti o HUD zákonným předpokladem pro možnost posouzení nároku na HUD, v případě zranitelných osob potvrzení jejich statusu a možnost využití humanitárního nouzového ubytování. Údaje z databáze HUMPO byly klíčové pro proplácení náhrad za ubytování provozovatelům ubytovacích zařízení využívaných za účelem nouzového humanitárního ubytování (MPSV, 2023).

Jak vyplývá z vyjádření krajských koordinátorů, při řešení souvisejících komplikací byla opět nezbytná součinnost většiny krajských aktérů. Způsob a úroveň spolupráce mezi jednotlivými aktéry byl klíčovým předpokladem pro úspěšné zvládnutí podobných situací a vytvořením předpokladů pro návaznou adaptaci a integraci válečných uprchlíků. Byly to především sociální pracovníce a pracovníci CPIC a NNO v krajích, kteří osobám s dočasnou ochranou byli schopni poskytnout adekvátní asistenci a poradenství, dále pracovníci kontaktních míst Úřadu práce, kteří žádosti administrovaly a v neposlední řadě zástupci HZS, spravující databázi HUMPO.

7.6.2 Dvojí výklad zákona

Jednou ze zásadních změn, které s sebou přinesla novela zákona Lex Ukrajina V, byl způsob posuzování nároku na humanitární dávku a související možnost využití nouzového ubytování. V období, které předcházelo účinnosti novely a v následujících týdnech po účinnosti novely obě odpovědná ministerstva, tedy MV a MPSV, společně prezentovaly standardizovaný metodický postup, který definoval kroky celého procesu posuzování nároku. Podmínkou pro získání nároku na HUD a možnosti využití bezplatného humanitárního nouzového ubytování, bylo podání žádosti o HUD v měsíčních intervalech (bez nutnosti přiznání dávky) a zranitelnost definovaná v Zákoně č. 66/2022 Sb. Dle Konsorcia do září 2023 tedy platilo, že zranitelnost osob

s dočasnou ochranou a tedy nárok na bezplatné nouzové ubytování byl uznáván i v případě, kdy byla přiznaná nulová HUD (Konsorcium, 2023).

Na sklonku léta 2023 však došlo ke změně způsobu posuzování nároku na HUD. Znění zákona bylo stejné, nicméně MPSV začalo aplikovat výklad zákona, který byl odlišný od původně aplikovaného výkladu Ministerstva vnitra. Podle výkladu MPSV bylo nutné pro získání nároku na humanitární nouzové ubytování splnit tzv. dvojí podmínku – tedy spadat do kategorie zranitelných osob dle zákona č. 66/2022 Sb. a zároveň mít přiznanou HUD. Tím zásadním rozdílem bylo právě spojení „a zároveň mít přiznanou HUD“, což odpovídalo přesnému ustanovení zákonné novely Lex Ukrajina V (Konsorcium, 2023).

Z rozhovorů s krajskými koordinátory, které byly základem pro výzkumnou část této práce, vyplývá, že tato změna nebyla v době svého objevu žádným způsobem systémově komunikována a k širší veřejnosti, tedy ani k osobám s dočasnou ochranou, se nedostávaly validní informace. Ve velké míře začalo docházet k tomu, že v systému HUMPO začalo přibývat osob, které i přes znaky zranitelnosti o tento status přicházely a návazně tedy i o nárok na poskytnutí humanitárního nouzového ubytování. Následovalo minimálně šest dalších týdnů nejistoty, během kterých nejprve postupně došlo k odhalení důvodu, proč k tomuto jevu dochází a velmi postupnému sjednocení postupu při vyhodnocování dávek. Ještě několik týdnů po zavedení nového výkladu docházelo k nepřesnému posuzování žádostí o HUD ze strany pracovníků Úřadu práce a převládala nejistota ohledně platných zákonných předpisů i ze strany dalších klíčových aktérů adaptace a integrace, kteří přímo pracovali s cílovou skupinou osob s DO.

7.6.3 Důsledky nového výkladu Lex Ukrajina V

Změny měly výrazně negativní dopad především na ty nejzranitelnější osoby s DO. Dle aktuálních metodik MPSV (2023) posuzování nároku na HUD dotčené osoby totiž ztrácely nárok na dávku a návazně i na státem hrazené humanitární nouzové ubytování při výdělku překračující hranici životního minima. A to nejen pro sebe, ale zároveň i pro tzv. okruh „společně posuzovaných osob“, tedy všech členů domácnosti, které stát posuzoval společně včetně dětí a seniorů.

Nový výklad zákona dle koordinátorů významně zvýšil riziko přechodu větší části osob s dočasnou ochranou do tzv. „šedé ekonomiky“, tedy nelegálního zaměstnávání bez nutnosti vykazovat reálné příjmy a zachovat si tak nárok na HUD. Ubytovatelé byly

uvrzení do značné nejistoty, jelikož jim přestaly být vypláceny náhrady za ubytování u těch osob, které náhle ztratily nárok na HUD a tedy státem hrazené ubytování.

Z interních zdrojů Oddělení pro adaptaci a integraci (2023) vyplývá, že v této situaci se na krajské samosprávě obraceli ubytovatelé a dožadovali se náhrad za poskytnuté ubytování, jelikož vzhledem k problémům s databázemi docházelo k jejich náhlým výpadkům. Reálně hrozilo vypovězení ubytovacích smluv za neplnění smluvních závazků. Osobám s DO narůstaly dluhy za neuhrazené ubytování a většina z nich neměla dostatek finančních prostředků, aby ubytovatelům ubytování v původní výši uhradila a zvýšilo se riziko vzniku nezaviněné obzvláště tíživé životní situace.

Dle krajských koordinátorů se oni sami, zástupci CPIC nebo NNO ocitali v roli mediátorů, kdy vynakládaly enormní úsilí na zprostředkování dohody mezi ubytovateli a ubytovanými osobami s DO na možnosti úhrady ponížených částek za pronájem. Na relevantních diskusních platformách potom opakovaně poukazovali na neudržitelnou situaci a prosazovali nutnost úpravy novely dle původního výkladu nebo potřebu jiného systémového řešení. V tomto období dále docházelo ke značným rozporům ve stanoviscích odpovědných resortů a bylo nutné sjednotit komunikaci a validitu informací opakovaně ověřovat. Zástupci odpovědných resortů odmítali připustit pochybení, z jejich pohledu nešlo o systémový problém a na základě tohoto stanoviska potom postupovali při dalších jednáních ohledně možných úprav. I přes značné úsilí odborné veřejnosti, zástupců CPIC a NNO, zástupců krajských samospráv, Úřadu vlády, osobní intervenci ministra práce a sociálních věcí a ministra vnitra se během podzimu 2023 nepodařilo prosadit úpravu novely a byla potvrzena platnost stávajícího znění. Další možné dílčí změny měly být obsaženy v další novele Lex Ukrajina VI, která by měla vejít v platnost na počátku roku 2024.

Dle výzkumu PAQ reasearch, který byl realizován v prosinci 2023 většina osob s DO: „stále pracuje pod svou kvalifikací a velmi často i v prekarizovaných podmínkách, v čemž se situace dokonce zhoršila. I proto zůstává 57 % příchozích pod hranicí chudoby, podíl extrémně ohrožených od června dokonce vzrostl. Roli hraje změna v podpoře, po které se během posledního půl roku výrazně snížil počet příjemců humanitárních dávek i podíl uprchlíků bydlících zdarma.“ (PAQ research, 2023)

III. Empirická část

Empirická část této práce obsahuje tři hlavní kapitoly. První se věnuje zvolené metodologii výzkumu, druhá je zaměřena na interpretaci dosažených výsledků šetření a třetí kapitola obsahuje shrnutí výsledků k vytyčeným cílům práce.

8 Metodologie výzkumu

V této kapitole se zaměřím na formulaci cílů výzkumu a na definici základních výzkumných otázek. Vytyčené cíle následně přetransformuji do zkoumatelné podoby pomocí transformační tabulky. Popíši výzkumné předpoklady a zaměřím se na popis zvolené výzkumné strategie, charakteristiku zkoumaného souboru a zdůvodnění jeho výběru, organizaci a průběh šetření i na způsob zpracování dat. Zaměřím se též na rizika mnou zvolené výzkumné strategie.

8.1 Výzkumný cíl

Cílem práce je popsat způsob fungování krajských samospráv v rámci adaptace a integrace válečných uprchlíků v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině a představit ucelený přehled komplexního systému spolupráce klíčových aktérů. V této výzkumné části práce dále provedu kritickou reflexi přístupu jednotlivých resortů vlády České republiky a jejich vliv na adaptaci a integraci osob s dočasnou ochranou v krajích. Prostřednictvím výpovědí krajských koordinátorů adaptace a integrace ve vybraných krajích a případových studií se zaměřím na způsob aplikace vládních opatření a jejich vyhodnocení. Za tímto účelem bude proveden empirický výzkum prostřednictvím rozhovorů s krajskými koordinátory adaptace a integrace ve vybraných krajích.

8.2 Aplikační cíl

Způsob integrace a adaptace válečných uprchlíků je průběžně hodnocen prostřednictvím průzkumů veřejného mínění, výzkumných šetření zaměřených na cílovou skupinu nebo mediálních výstupů. Většina těchto zjištění je však poměrně úzce zaměřena na hodnocení vybraných oblastí nebo opatření. Prostřednictvím informací od klíčových aktérů adaptace a integrace a svých osobních zkušeností z pozice koordinátora pro adaptaci a integraci osob s dočasnou ochranou budu usilovat o kritické představení komplexního procesu stanovování vládních cílů a priorit a způsobu jejich komunikace a implementace na krajské a regionální úrovni. Výsledky výzkumu a publikované

závěry a stanoviska budou podkladem pro další možnou reflexi aplikovaného přístupu jednotlivých aktérů.

8.3 Metodologie výzkumu

Pro realizovaný výzkum byla zvolena kvalitativní metoda sběru dat. Dle Hendla (2016:46) vybírá v typickém případě kvalitativní výzkumník na začátku výzkumu téma, určí základní výzkumné otázky. Otázky potom může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Kvalitativní výzkum se považuje za pružný typ výzkumu. V jeho průběhu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale také hypotézy i nová rozhodnutí, jak modifikovat zvolený výzkumní plán a pokračovat ve sběru dat a jejich analýze (Hendl, 2016:46).

Úkolem výzkumné otázky v zakotvené teorii je především identifikovat zkoumaný jev. Otázkou vyjadřujeme, na co přesně se chceme zaměřit a co chceme o daném jevu vědět. (Strauss a Corbin, 1999).

Cílem výzkumného šetření bylo přinést co nejpřesnější popis reality adaptačního a integračního procesu v rámci krajů v ČR. K získání dat byla využita metoda polostrukturovaného rozhovoru. Dle Mišoviče (2019:80) obsahuje polostrukturovaný rozhovor připravené otázky, které důsledně a systematicky směřují k identifikaci výzkumných témat prostřednictvím nastávajících detailních odpovědí. Jádro rozhovoru, které se skládá z hlavních témat a otázek povinných k prodiskutování, je nejdůležitější částí rozhovoru. Na toto jádro navazují doplňující otázky, které vhodně rozšiřují původní záměr. Doplňující otázky mohou přispět k lepšímu uchopení problému, o který se v rozhovoru zajímáme (Mišovič, 2019:80).

8.3.1 Kódování rozhovorů

Za účelem vytvoření souboru kódování dat analyzovaného textu jsem použil metodu otevřeného kódování. J. Hendl (1999) popisuje kódování v kvalitativním výzkumu jako neustálé srovnávání fenoménů, případů, pojmů atd. a formulaci otázek ohledně textu (proces nepřetržitého srovnávání). Přitom se k částem empirického materiálu přiřazují označení neboli kódy, které jsou nejdříve pojmově velmi blízké textu a později se stávají stále abstraktnější (J. Hendl, 1999).

Nahrané rozhovory jsem převedl do textu prostřednictvím aplikace Word. Následně jsem texty zkontroloval a dle potřeby upravil v souladu s nahrávkami. Z jednotlivých rozhovorů jsem poté vybral citace, které byly relevantní k položeným otázkám,

tématům a cílům výzkumu a posléze jsem je analyzoval a tematicky rozdělil pomocí kódů. Tento proces se nazývá otevřené kódování. J. Strauss aj. Corbinová (1999) popisuje otevřené kódování jako tu část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Během tohoto způsobu kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části, následně pečlivě prostudovány. Porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly a také jsou kladeny otázky o jevech údajů reprezentovaných (J. Strauss, J. Corbinová, 1999).

8.4 Výzkumné otázky:

1. Jaká je role koordinátora adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou v krajích a jakým způsobem probíhá spolupráce v rámci struktury klíčových aktérů adaptace a integrace?
2. Jaké jsou klíčové oblasti v rámci adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou?
3. Jakým způsobem probíhá horizontální spolupráce krajského koordinátora, relevantních odborů na krajském úřadě, ORP, neziskových a příspěvkových organizací, CPIC, příslušníky hasičského záchranného sboru a dalších.
4. Jak probíhá vertikální spolupráce Úřadem vlády a jednotlivými odpovědnými resorty Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra a dalších při utváření strategie adaptace a integrace válečných uprchlíků?
5. Jak jsou hodnoceny klíčové změny v rámci zákona Lex Ukrajina a nastavení legislativního rámce? Jaký měly dopad na cílovou skupinu osob s dočasnou ochranou a jakým způsobem jsou tato opatření komunikována ze strany odpovědných resortů?

Při rozhovorech s jednotlivými informanty – krajskými koordinátory - jsem se záměrně a cíleně ptal na jejich názory v oblasti systémového nastavení koncepce adaptace a integrace a na způsob fungování sítě národní sítě koordinátorů. Zajímal jsem se o praktické fungování a nastavení spolupráce s jednotlivými aktéry adaptace a integrace, jejichž součinnost je pro celý proces zásadní. Dále mě zajímalo, jakou mají zpětnou vazbu od cílové skupiny osob s dočasnou ochranou a jak tyto poznatky následně komunikují v rámci přenášení témat po vertikální úrovni na kraj, UV, ministerstva a jak je zohledňují ve své práci.

8.5 Dílčí cíle práce

DVC1: Popsat pozici a poslání krajských koordinátorů a jejich roli v rámci struktury klíčových aktérů adaptace a integrace.

DVC2: Definovat prioritní oblasti adaptace a integrace a způsob naplňování souvisejících cílů.

DVC3: Zjistit, jakým způsobem probíhá horizontální spolupráce nejdůležitějších aktérů adaptace a integrace válečných uprchlíků v jednotlivých krajích.

DVC4: Zjistit, jakým způsobem probíhá vertikální komunikace mezi krajskými a regionálními aktéry adaptace a integrace a odpovědnými vládními orgány a resorty.

DVC5: Zjistit způsob komunikace a implementace relevantních legislativních úprav a jejich faktický dopad na cílovou skupinu osob s dočasnou ochranou.

8.6 Transformační tabulka

Dílčí výzkumné cíle: DVC1: Popsat pozice a poslání krajských koordinátorů a jejich roli v rámci struktury klíčových aktérů adaptace a integrace.	Tazatelské otázky: 1. Popište prosím způsob práce Krajského koordinátora pro adaptaci a integraci válečných uprchlíků. <i>1.1 Jaká je pracovní náplň Krajského koordinátora?</i> <i>1.2 Do jaké míry jste ve své činnosti autonomní a do jaké míry využíváte centrálního řízení, případně metodické vedení apod. ze strany Oddělení pro adaptaci a integraci na Úřadu vlády?</i> <i>1.3 Jakým způsobem funguje předávání informací a sdílení zkušeností mezi koordinátory navzájem? Došlo v průběhu času k nějaké změně? Jsou s předáváním informací spojeny nějaké problémy? Jak si to případně</i>
--	---

<p>DVC2: Definovat prioritní oblasti adaptace a integrace a způsob naplňování souvisejících strategických cílů.</p>	<p><i>vysvětlujete a co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>1.4 Co byste na stávajícím systému změnil/a?</i></p> <p>2. V čem spočívá samotný proces koordinace aktivit?</p> <p><i>2.1 Jaká je Vaše role v rámci struktury krajských aktérů adaptace a integrace?</i></p> <p><i>2.2 Jakým způsobem probíhala spolupráce mezi jednotlivými aktéry adaptace a integrace před zřízením postu Krajského koordinátora?</i></p> <p><i>2.3 Jaké jsou Vaše cíle na pozici koordinátora?</i></p> <p><i>2.4 Jak se tyto cíle daří naplňovat? Jsou s naplňováním cílů spojeny nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p>1. Jaké jsou hlavní priority v oblasti adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou?</p> <p><i>1.1 Jaké jsou hlavní priority v rámci procesu adaptace a integrace ve Vašem kraji?</i></p> <p><i>1.2 Jakým způsobem byly tyto priority stanoveny?</i></p> <p><i>1.3 Jak se daří tyto priority naplňovat? V čem vnímáte nejčastější problémy? Jak si to vysvětlujete a co s tím lze případně dělat?</i></p>
---	---

<p>DVC3: Zjistit, jakým způsobem probíhá horizontální spolupráce nejdůležitějších aktérů adaptace a integrace válečných uprchlíků v jednotlivých krajích.</p>	<p><i>1.4 Do jaké míry tyto priority odrážejí reálné potřeby osob s dočasnou ochranou?</i></p> <p>2. Jsou priority v rámci procesu adaptace a integrace v souladu s vládní strategií? Pokud nejsou, jak si to vysvětlujete?</p> <p><i>2.1 Jakým způsobem jsou s Vámi komunikovány vládní strategie a stanoviska zástupců klíčových resortů? Nastala v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete v komunikaci nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>2.2 Jakým způsobem je zajištěno systémové naplňování vládní strategie?</i></p> <p><i>2.3 Jaký je mechanismus ověřování reálného naplňování cílů a jejich úspěšnosti a dopadu na cílovou skupinu osob s dočasnou ochranou? Jsou s tím spojeny nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p>1. Jakým způsobem probíhá koordinace činnosti krajských aktérů adaptace a integrace?</p> <p><i>1.1 S jakými aktéry adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou v rámci Vašeho kraje spolupracujete? Nastala v průběhu času nějaká</i></p>
---	--

<p>DVC4: Zjistit, jakým způsobem probíhá vertikální komunikace mezi krajskými a regionálními aktéry adaptace a integrace a odpovědnými vládními orgány a resorty.</p>	<p><i>změna?</i></p> <p><i>1.2 Co je cílem této spolupráce?</i></p> <p><i>1.3 Jak se daří tyto cíle naplňovat? Jsou s naplňováním cílů spojeny nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>1.4 Můžete uvést příklad funkční spolupráce na konkrétní kazuistice?</i></p> <p><i>2. Jak hodnotíte průběh horizontální spolupráce ve Vašem kraji?</i></p> <p><i>2.1 Jakým způsobem je nastaveno sdílení informací v rámci horizontální spolupráce? Jsou s tímto způsobem sdílení informací spojeny nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>2.2 Co je hlavním cílem sdílení informací?</i></p> <p><i>2.3 Jak se tyto cíle daří naplňovat? Nastala nějaká změna v čase? Jak si to vysvětlujete?</i></p> <p><i>2.4 Jak se daří naplňovat reálné potřeby a případné zakázky osob s dočasnou ochranou? Jsou s naplňováním potřeb spojeny nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>1. Popište prosím, jakým způsobem je nastavena komunikace s Oddělením adaptace a integrace na Úřadu vlády a dalšími relevantními resorty?</i></p> <p><i>1.1 Jakým způsobem je zajištěno sdílení aktuálních informací? Nastala</i></p>
---	--

<p>DVC5: Zjistit způsob implementace a relevantních legislativních úprav a jejich faktický dopad na cílovou skupinu osob s dočasnou ochranou.</p>	<p><i>v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete v procesu sdílení nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>1.2 Jak hodnotíte svůj přístup k relevantním informacím? Nastala v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>1.3 Jak se Vám daří komunikovat poznatky z kraje s odpovědnými zástupci Úřadu vlády a relevantních resortů? Nastala v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p>2. Jak hodnotíte spolupráci se zástupci zmiňovaných oddělení a resortů?</p> <p><i>2.1 Se zástupci kterých resortů nejčastěji spolupracujete?</i></p> <p><i>2.2 Jaké jsou výstupy této spolupráce?</i></p> <p><i>2.3 Jak hodnotíte stávající formu spolupráce a co byste případně změnili?</i></p> <p>1. Jakým způsobem se daří zajistit informovanost osob s dočasnou ochranou?</p> <p><i>1.1 Jakými prostředky je zajištěna komunikace klíčových témat směrem k cílové skupině osob s dočasnou</i></p>
---	--

	<p><i>ochranou? Nastala v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete v procesu sdílení nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>1.2 Které z těchto způsobů zajištění informovanosti osob s dočasnou ochranou považujete za nejvíce efektivní? Proč? Jak si to vysvětlujete a co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>1.3 Je z Vašeho pohledu zajištěna dostatečná informovat osob s dočasnou ochranou? Svoji odpověď prosím zdůvodněte.</i></p> <p><i>1.4 Jaké oficiální zdroje informací jsou podle Vás považovány za nejdůvěryhodnější z pohledu osob s dočasnou ochranou? Nastala v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete v procesu sdílení nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>2. Jak hodnotíte způsob implementace klíčových změn?</i></p> <p><i>2.1 Jaké jsou podle Vás důsledky přijímaných legislativních opatření v oblasti bydlení? Při své odpovědi prosím vycházejte z konkrétních opatření, která byla přijata v rámci novel zákona Lex Ukrajina.</i></p> <p><i>2.2 Jaké jsou podle Vás důsledky přijímaných legislativních opatření v oblasti zaměstnanosti? Při své</i></p>
--	--

	<p><i>odpovědi prosím vycházejte z konkrétních opatření, která byla přijata v rámci novel zákona Lex Ukrajina.</i></p> <p><i>2.3 Jaké jsou podle Vás důsledky přijímaných legislativních opatření v oblasti posuzování nároku na humanitární dávku? Při své odpovědi prosím vycházejte z konkrétních opatření, která byla přijata v rámci novel zákona Lex Ukrajina.</i></p> <p><i>2.4 Jakým způsobem se ve Vašem kraji monitoruje a hodnotí dopad opatření a změn přijatých v rámci probíhajících legislativních úprav? Nastala v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p> <p><i>2.5 Jakou máte zpětnou vazbu od cílové skupiny osob s dočasnou ochranou? Nastala v průběhu času nějaká změna? Jak si to vysvětlujete? Registrujete nějaké problémy? Jak si to vysvětlujete? Co s tím lze dělat?</i></p>
--	---

8.7 Výzkumný soubor

Dle Gavory (2000) je v kvalitativním výzkumu nejlepší výběr takových osob, skupin, produktů člověka, které poskytují bohaté a autentické údaje k vytvoření nové teorie anebo nových otázek. Počet osob nemusí být velký, ale musí se dobře vybrat, aby poskytl požadované informace. Zkoumané osoby se většinou nazývají participanti, informanti, někdy případy (Gavora, 2000). Pro účely této práce budou jednotliví koordinátoři označováni jako „informanti“.

Za účelem zachování co největší míry anonymity a tedy otevřenosti při zodpovídání otázek, byli jednotliví informanti rozlišeni číselným označením Informant 1 – 6. Kritériem pro výběr jednotlivých informantů byly především relevantní profesní zkušenosti a dále délka a způsob jejich dosavadního působení na pozici krajských koordinátorů. Všichni informanti zároveň měli vysokoškolské vzdělání a zkušenosti s prací s cílovou skupinou cizinců. Autor všechny informanty osobně zná a v rámci svého profesního působení na pozici krajského koordinátora pro adaptaci a integraci s nimi pravidelně spolupracuje. Pro realizované rozhovory v rámci kvalitativního výzkumu byli osloveni koordinátoři (ženy i muži) z vybraných krajů, kde byly tyto pozice zřízeny od počátku fungování sítě krajských koordinátorů a kde stále oslovení koordinátoři v době realizace výzkumu působili.

Vzhledem ke specifickému zaměření výzkumu nebylo vhodné zahrnout do výzkumu jiné krajské aktéry adaptace a integrace, jelikož pouze koordinátoři adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou mohou nabídnout ucelený pohled na danou problematiku a spektrum jejich vědomostí není omezeno institucí, v rámci jejichž struktur jsou zaměstnáni.

8.8 Sběr informací

Rozhovory v rámci realizovaného kvalitativního výzkumu byly uskutečněny s celkem šesti respondenty vybranými na základě popsaných kritérií. Před zahájením byly všichni seznámeni s průběhem šetření a jeho účelem. Všichni zúčastnění podepsali informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru, s pořízením nahrávky rozhovoru a jejím využitím k výzkumným účelům.

Během rozhovoru jsem se cíleně dotazoval na témata související s cílem bakalářské práce. Všechny rozhovory byly nahrány na diktafon a použity pouze za účelem tohoto výzkumu a pouze osobou autora.

K samotné transkripci rozhovorů jsem použil funkci „diktovat“ v aplikaci Word, který je určen k přepisu nahrávek. Tyto přepsané rozhovory byly poté editovány a připraveny za účelem dalšího zpracování. Ke zpracování byla použita stopáž celkem 523 minut nahraného audio záznamu, které byly převedeny do textu o rozsahu 183 stran. V textu jsem potom označil 242 citací které jsem seskupil do 12 kategorií rozdělených podle tematických okruhů. Těmito okruhy byly: popis pozice a role krajského koordinátora, zhodnocení způsobu vedení a podpory z centrální úrovně, klíčové oblasti a strategické

cíle v oblasti adaptace a integrace, definice a způsob spolupráce klíčových aktérů na horizontální úrovni, kazuistiky, potřeby osob z cílové skupiny, definice partnerů a způsob jejich spolupráce na vertikální úrovni, zhodnocení dopadu relevantních legislativních úprav na osoby s dočasnou ochranou v oblasti bydlení, školství, zaměstnanosti, humanitárních dávek, komunikační strategie relevantních resortů v oblasti adaptace a integrace.

8.9 Rizika zvolené výzkumné strategie

Dle Hendla (2016) jsou nevýhody kvalitativního výzkumu především omezená možnost zobecnění získané znalosti na populaci nebo do jiného prostředí. Dále je v rámci kvalitativního výzkumu těžké provádět kvantitativní predikce a je obtížnější testovat hypotézy a teorie. Analýza dat i jejich sběr jsou často časově náročné etapy. Možným rizikem je snadnější ovlivnitelnost a manipulace výsledků výzkumníkem a jeho osobními preferencemi (Hendl, 2016).

9 Interpretace dosažených výsledků šetření

V rámci interpretace výsledků výzkumných rozhovorů s jednotlivými informanty se zaměřím na jejich reflexi ve vazbě na dílčí cíle a výzkumné otázky. Při prezentaci výsledků výzkumu jsou uvedeny výstupy na základě analýzy polostrukturovaných rozhovorů. Během zpracování získaných informací jsem vycházel z vytyčených dílčích cílů a výzkumných otázek, které dokládám citacemi informantů. Tyto citace jsou uvedeny kurzívou s odkazem na kód konkrétního informanta.

9.1 Pozice a poslání krajských koordinátorů, jejich role v rámci struktury klíčových aktérů adaptace a integrace a způsob jejich fungování.

Z výpovědí jednotlivých krajských koordinátorů adaptace a integrace válečných uprchlíků vyplývá, že většina z oslovených informantů vnímá jako svoje hlavní poslání na pozici koordinátora především v **zajištění obousměrné informovanosti** všech klíčových aktérů adaptace a integrace na horizontální i vertikální úrovni spolupráce.

„(...) Je to provazování činností klíčových aktérů. Jedná se především o přenos informací, ať už vertikálně nebo horizontálně nastavený určitý vazby ve vztahu k partnerům v kraji. A je to i podpora národní úrovně, aby se ty informace z terénu dostaly až na tu patřičnou strategickou úroveň, kde se rozhoduje legislativa.“ (Inf 1)

Efektivní sdílení informací mezi klíčovými aktéry adaptace a integrace v rámci jednotlivých krajů je nezbytným **předpokladem** pro zvládnutí adaptačního procesu a základem **pro** možnou další **integraci** osob s dočasnou ochranou. Platí to nejenom při implementaci jednotlivých opatření, ale také při řešení individuálních případů osob s dočasnou ochranou. Úkolem krajských koordinátorů je potom **moderovat** komunikaci klíčových aktérů a efektivně je **propojovat** za účelem zajištění funkčního procesu adaptace a integrace.

„(...) hlavní část své pracovní náplně vnímám sbírání informací a předávání jo a teďka to myslím jakoby oboustranně, jo takové to sbírání informací na vyšších úrovních jako úřad vlády ministerstva, ale i třeba to vnímám jako zastřešující organizace, třeba konsorcium, když má nějaké informace a spouštění a rozpouštění to dál do území a jako z druhé strany zjišťování od neziskových organizací od obcí od od i úředníků krajského úřadu, zase co se děje v území a zprostředkování těch těch informací na tu buď i tu mezikrajskou úroveň, jako když si to říkáme mezi sebou, což si myslím, že je velice přínosný a zároveň zároveň jakoby na tu na tu vládní úroveň na úřad vlády a dál.“ (In 2)

Jedním z problematických aspektů role koordinátora je fakt, že jednotliví koordinátoři jsou v rámci své činnosti zcela nebo do velké míry **autonomní bez centrálního vedení**, koordinace a ucelené metodické podpory ze strany relevantních institucí zodpovědných za proces adaptace a integrace na národní úrovni.

„Jsem zcela autonomní a ráda bych nebyla. Ráda bych měla nějaké vedení, ale nedostává se. Tak jsem se tomu přizpůsobila.“ (Inf 2)

„(...) nemáme žádnou metodiku jak co komunikujeme, tak nebo jak prostě co děláme? Prostě ten krajský koordinátor funguje, jako to je fakt živelný celý jo to prostě jako nejsou pravidla.“ (Inf 3)

Koordinátoři jsou tak ve své činnosti vedeni pouze formalisticky v rámci krajských struktur s ohledem na svoje zařazení, popřípadě nastavený způsob spolupráce.

„No metodicky vedení já vlastně jako nevnímám ani teďko s ustanovením krajských koordinátorů ze strany úřadu vlády ani MPSV. A jako kdybych to měla dát do procent, tak bych jako řekla, že 90% autonomní 10% podléhám nějakým metodickému vedení, ale je to spíš jako politickému zadání ve strukturách kraje.“ (Inf 6)

Někteří z oslovených informantů také vnímají limity při využití potenciálu sítě krajských koordinátorů vzhledem ke skutečnosti, že nepůsobí ve všech 14 krajích České republiky. Aktuální složení **sítě spolupracovníků** v rámci celonárodní koordinátorské sítě je tak poměrně **nesourodé**. Jak již bylo popsáno v teoretické části práce, část z nich působí přímo v rámci struktur krajských úřadů, část v příspěvkových organizacích a zbylí jsou buď zaměstnanci jiných odborů krajských úřadů nebo zaměstnanci CPIC.

*(...) Myslím si, že by se to dalo líp uchopit, než že někdo to bude mít se CPICem partnerství. Bude tam koordinátor, někde to bude s krajskej úřad, někde bude takovej makovej člověk, někde to bude stát tolik peněz, někde to bude stát tolik peněz. Takhle by de facto ještě navíc ještě to zdrojování, jo, že unicef dobře sehnalo peníze. To je jako taky zajímavý jo, sehnal peníze, ale my máme smlouvu s MPSV a někdo to má kraj MPSV někdo to má CPIC jako MPSV jo, je to takový jako všechno je vlastně jako takový jako **taková duha**.“*

*(...) určitě spatřuji, že by to bylo na 14 místech úplně stejně nastavený a bylo by to tam neříkám direktivně seshora, ale ale určitě by to bylo **nějak systémově**, systémový řešení na všech 14 místech mít 14 stejných partnerů. To si myslím, že by bylo fajn.“ (Inf 1)*

Pro zajištění efektivní formy podpory a možnosti sdílení strategických informací potřebných pro koordinaci procesu adaptace a integrace v jednotlivých krajích vnímají jako zásadní především tzv. **svépomocné platformy krajských koordinátorů**, které byly vytvořeny z vlastní iniciativy krajských koordinátorů **v reakci na absenci** nebo neukotvenost **oficiálních platform** organizovaných z centrální úrovně Oddělení adaptace a integrace na Úřadu vlády.

„(...) každej ten jeden krajský koordinátor nebo nějaká osoba na podobné pozici musela být velmi kreativní na těch pozicích a velmi nosný je to, že si navzájem krajský koordinátoři vyměňují dobrou praxi a můžou nemusí všechno vymýšlet sami, ale vlastně se můžou podpořit v tom a vyměňovat si to, co funguje v jako v jiným kraji a na to potom na tady tu dobrou spolupráci těch krajských koordinátorů jako nasedá ten úřad vlády, který to jako pochopil dobře to vyhodnotil ten potenciál toho, že že to jako může fungovat (...)“ (Inf 3)

Díky této iniciativě tak „neplánovaně“ vznikla silná neformální entita a koordinátoři začali být **vnímáni více jako partneři**. Díky postupnému zviditelnění se začalo dařit dostávat témata z jednotlivých krajů na strategická mezíresortní jednání. Koordinátoři začali být vnímáni jako **důvěryhodný nezávislý zdroj** relevantních **informací** odrážejících skutečnou situaci osob s dočasnou ochranou v jednotlivých krajích. Tento posun je velmi pozitivní z hlediska schopnosti koordinátorů **prosadit se** v rámci daných struktur, nicméně zároveň poukazuje na **nesystémové uchopení a nevyužitý potenciál** projektu krajských koordinátorů ze strany Úřadu vlády.

*„(...) pořád vnímám, tak ale vlastně takový majstrštyk jo že si myslím, že kdybychom nebyli tak aktivní, tak tam vůbec dneska nemusíme jako být zastoupený, takže tohle je taky změna, která vlastně jako nebyla zamýšlená a ke které došlo. To znamená myslím ted'ko třeba výkonný výbor grémia jo, kde krajský koordinátoři, že jsou zastoupený, byť se **nedaří prostě pořád jako rozseknout tu dvojkolejnost**, no. Ale dobrý jako tak tohleto je takový jako **pozitivní** a nebo na **zahrnutí** koordinátorů **do tý pracovní skupiny MPSV**.“ (Inf 6)*

*„(...) ale pak jsme byli v opravdu jako informační podpora informační support pro de facto strategické řízení státu. Jo, svým způsobem je to ač **vlastně neexistujeme**, tak jak vždycky to zmiňuju, tak stejně **stejně existujeme** a stejně máme k tomu co říct a myslím si, že i v tom je ta síla, že máme možnost to uchopit opravdu z toho území a říct my*

máme tady na severu takové takovej problém, což třeba na jihu není. Můžem porovnávat. Můžem si i sdílet jako informace.“ (Inf 1)

9.2 Klíčové oblasti adaptace a integrace a způsob naplňování souvisejících cílů.

Hlavní prioritu v rámci adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou na krajské úrovni jsou především oblasti **bydlení**, dále **školství**, **zaměstnanosti** nebo **zdravotnictví**, což je v souladu s celonárodní strategií. Z pohledu krajských úřadů je situace v jednotlivých regionech posuzována optikou zástupců jednotlivých odborů. Na základě poznatků koordinátorů adaptace a integrace, které vycházejí z provázanosti s lokálními samosprávami v jednotlivých ORP, vyplývá, že osoby s dočasnou ochranou se na relevantní odbory spíše neobracejí a spolupracují především s organizacemi, které se práci s cizinci cíleně věnují. **Sociální odbory** v jednotlivých ORP tak mají **omezený přehled** o aktuální situaci osob s dočasnou ochranou na daném území. Zkreslenou zprávu o situaci potom **přenášejí na krajskou úroveň**, odkud se dostává na úroveň relevantních sekcí **MPSV**, kde na základě těchto informací jsou mnohdy činěna strategická rozhodnutí. Zástupci **vedení krajských samospráv** zároveň **nekonají nad rámec povinností**, jež jim ukládá zákon, což v souvislosti s cílovou osob s dočasnou ochranou znamená především zajištění dostatečných kapacit v rámci nouzového ubytování. Podrobněji je o této problematice pojednáno v teoretické části práce v kapitole 4.

*„Obecně bych řekla, že kraj nepocituje příliš problém s nějakým... nepocitují problémy osob s dočasnou ochranou jo i co se týká školství sociálky, že jo, to víme to to víme, **sociálky nemají problém**. **Ubytování** vlastně jako taky **není problém**. Já si myslím, že totiž ten jako kraj, že oni jako **nemají povinnost dělat** nějaké věci, co nejsou (definovány) že jo v zákoně prostě (v rámci) tohodlectoho nouzového nebo krizového ubytování, pak se k nim mají chovat jako k ostatně jako k jakýmkoliv dalším osobám. Takže sociálka ti řekne, ano, když přijde člověk a s nějakou obtíží, tak my mu pomůžeme minimálně jako poradensky, ale **nemám úplně pocit, že by jednotlivé odbory měly ve svých strategiích a ve svých nebo ne ani strategiích, ale ve svých jako **prioritách** ty osoby s dočasnou ochranou**. A řekla bych, že čím dál tím méně.“ (Inf 2)*

*„Je to o partnerství. Myslím si, že ač sedí, jo at' to bude nahoře u ministra a nebo to bude sociální pracovník na obci. **I od sociálního pracovníka na obci by se informace***

měla dostat k ministroví. V případě toho, že to nebude mít ten ministr zaslíbený tyhle informace, tak si bude žít v nějaký jako bublině své, jako že to funguje skvěle a ono to tak nemusí být s celým území.“ (Inf 1)

Možnosti naplňování strategických cílů je tedy podmíněno především dobře nastavenou spoluprací jednotlivých aktérů v kraji a jejich funkční napojení na ukrajinskou komunitu na straně jedné a na centrální vládní úroveň na straně druhé. Hlavní cíle, které si jednotliví informanti definovali, jsou v obsahové shodě s prioritami zmiňovanými v dokumentu ministerstva vnitra nazvaném *Ve vzájemném respektu* a dále potom ve vládním dokumentu *Priority adaptace a integrace držitelů dočasné ochrany*. Kromě těchto priorit informanti často poukazovali na úskalí způsobu nastavení pobytového statusu dočasné ochrany, který držitelům sice vytváří podmínky pro postupnou adaptaci, nicméně z hlediska integrace je problematický tím, že svým držitelům nedává dlouhodobější perspektivu legálního pobytu na území a nelze z tohoto statusu přejít do jiného typu pobytového statusu vyjma účelu sloučení rodiny v případě sňatku. (MV, 2023). Na základě posledních vyjádření ředitelky OAMP Novotné z března 2024 bude status dočasné ochrany v roce 2025 opět prodloužen.

(...) já můžu mít cíle, abysme dostali Ukrajince jako do normálního do nějakýho smysluplnýho pobytového režimu v České republice. Ale bohužel to si to si musí stanovit centrální vláda a jako jak se teď mluví teda o tom, co bude v březnu 25? Jo, jestli teda jestli si nějakým způsobem prodlouží ten status dočasné ochrany, nebo jestli se vymyslí něco jiného.“

„Jo jo, chápu, že že se furt budou nějaký volby. Teďka budou volby do evropského parlamentu, budou krajské volby, budou senátní volby a pak už se budou blížit parlamentní volby. Ale myslím, takových keců jakoby byla potřeba spíš říct jako co teda s těma lidma uděláme a pak se to zase slévá do ty 2 potůčky, jednak držitelů dočasný ochrany a a jednak těch, co už jsou tady z doby před válkou, tak pořád jsou to státní příslušníci jedný země a a bude potřeba pro ně potom asi najít jednotný režim a nad tím by měl někdo přemýšlet a snažit se vymyslet způsob soužití ukrajinské minority a a české majority (Inf 5)

V souvislosti s opatřeními v Lex Ukrajina VI upravující podmínky a možnosti využívání nouzového ubytování osobami s dočasnou ochranou si většina oslovených informantů definovala jako aktuálně **největší** prioritu přesun osob s dočasnou ochranou

z ubytoven do nájemního bydlení, optimálně ve formě individuálního pronájmu nemovitosti. V rámci nouzového ubytování bylo dle Situační zprávy, kterou vydává Ministerstvo vnitra v březnu 2024 ubytováno celkem 15076 osob. (Situační zpráva MV, 2024) S ohledem na uvedené počty a datum účinnosti opatření 1.9.2024 **není reálné** pro všechny dotčené uprchlíky najít ubytování nemovitosti na základě individuálních smluvních vztahů s ohledem na aktuální dostupnost nemovitostí k pronájmu a odmítavý přístup některých pronajímatelů. Předpokládá se tedy, že velká část z nich zůstane ve stávajícím typu ubytování na ubytovnách.

(...) podle mě jenom prioritou je ta první potřeba, to znamená to bydlení, že ten stát, tak jako si uvědomuje, že ty lidi nemůžou být na těch velkokapacitních ubytovnách a předpokládám, že i to je jeden z důvodů, proč Lex šestka to má takhle nastaveno a stanovuje tu datum 1. 9. 2024. Jo, to bezesporu ano, s tím souhlasím, jako to je potřeba řešit, ale pak už zase ten stát pokulhává. V tom 2 pilíři, v tom hmotným zabezpečení. (Inf 5)

Informant 6 dále upozorňuje na nutnost **soustředit se více na krizový management** a řešení aktuálních problémů v souvislosti s dynamickým vývojem v oblasti legislativy namísto postupného naplňování priorit v rámci adaptace a integrace.

*„Současně ta **situace** se jako natolik mění a je natolik jako **dynamická**, že já myslím, že ty priority se hodně soustředí na prevenci jako bezdomovectví z lexu 6 a hodně to prostě zasahuje do témat jako sociální a humanitární práce, byť adaptace integrace a to gró té naší práce by mělo být jako někde jinde. Jo, ale tím, že to **není dostatečně** dobře **koordinovaný** a jako legislativa a celý to nastavení je hodně nestandardní, tak my pořád sklouzáváme tady do do témat sociální práce.“*

*„No absolutně ne, jako absolutně. Já myslím jako z hlediska adaptace integrace, že jsme na 10 procentech jako třeba z toho, co by bylo potřeba. Ne ne 20 jako ať neříkám, ale vlastně blíží se jako lex v září. Myslím, že opravdu se soustředíme úplně na jiný věci, no my řešíme vlastně ty **systémový nedokonalosti**, než **abychom se věnovali adaptaci integraci**.“ (Inf 6)*

Podle Inf 2 však ani nemůže docházet k systémovému naplňování cílů a priorit vzhledem **k absenci akčních plánů** a konkrétních cílů ze strany Odboru adaptace a integrace na Úřadu vlády. Za jednu z dalších příčin považuje Inf 2 **omezenou**

pravomoc a absenci výkonné moci **vládní zmocněnkyně pro lidská práva**, která je za oblast integrace a adaptace zodpovědná.

*„(...) naprosto jako chápu, že jako **bezradnost** vlastně třeba té já nevím Laurenčíkové, že když ona to tam jako koordinuje dá úkol a a někdo ho nesplní. Ale ona vlastně nemá vůbec pravomoc kromě toho je tam nějak verbálně nějak jako být rozčarovaná nebo nevím hrát na city, nebo prostě nemáš fakt jako tu páku, tak si myslím, že to je fakt jakoby jako bezmoc no. Uvidíme jak grémium ministrů a výkonný výbor bude rázný ve vymáhání úkolů, které byly stanoveny a předchozích setkání.“ (Inf 2)*

Informant 1 zároveň poukazuje na limity související s faktickou vymahatelností priorit a politickou vůli k jejich prosazování: *„Takže tohle si myslím, že ty **priority** jsou nastavený **shora**. Zase z mého pohledu jsou to 2 roky od startu de facto tohoto příběhu, tak si ty i ti politici i ale i centrální politici i i tady místní **politici od toho ustupují**. Jo, cítím to jako že, že to **není už v tak v kurzu ta Ukrajina**, že už jsou jako jiný zase priority ač tady je dokument vytvořenéj priority adaptace integrace osob, ale teď je otázka, jak moc ty priority jsou prioritami.“*

*„(...) myslím, že ty priority byly vyslyšeny tak rok a půl. No do toho lex pětce ještě jako dalo se s tím něco teď už to je zase o té **improvizaci** o tom, že se to vaří na nějakém místní úrovni a tam buďto bude chuť, nebo nechut', takhle bych to viděl.“ (Inf 1)*

9.3 Průběh horizontální spolupráce nejdůležitějších aktérů adaptace a integrace válečných uprchlíků v jednotlivých krajích.

Klíčovými aktéry adaptace a integrace jsou dle výpovědí jednotlivých informantů především relevantní **odborníky na krajských úřadech**, dále **státní instituce** jako jsou Úřad práce, Správa sociálního zabezpečení, **složky integrovaného záchranného systému, neziskové a příspěvkové organizace** a v neposlední řadě **ukrajinské organizace a iniciativy**. Nezbytným předpokladem funkční a efektivní spolupráce všech aktérů vedoucí k naplňování cílů adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou je podle oslovených informantů **nutná otevřenost, vzájemná provázanost a ochota ke spolupráci**.

„Je tam důležitý něco dalšího a tam tam si myslím, že ta souhra těch těch aktérů je důležitá a je důležitý, co zachovat. To že že budu řešit uprchlickou problematiku, tak zachování těhletěch vazeb je alfou omegou.“ (Inf 1)

Zároveň informanti zmiňují potřebu **propojování zástupců samospráv a neziskového** sektoru, případně příspěvkových organizací.

*„(...) nastavení jakoby nějaké snadnější komunikace právě a a boření takových těch komunikačních bariér mezi tím neziskem, úřadem, krajským úřadem, obcemi jo, jako že někdy třeba vidíš opravdu, že ty **obce nevidí smysl** v tom, **proč by měli komunikovat více s neziskem.**“ (Inf 2)*

Zástupci krajských samospráv nevstupují do koordinace činnosti jednotlivých aktérů. Agenda, která připadá relevantním odborům v souvislosti s adaptací a integrací osob s dočasnou ochranou ze zákona se týká především činnosti Oddělení krizového řízení, které převzalo zodpovědnost za zajištění dostatečných kapacit v rámci nouzového ubytování a smluvních vztahů se zasmluvněnými ubytovateli. Podrobněji je způsob zapojení odborů krizového řízení popsán v teoretické části práce. Další relevantní odbory na krajských úřadech se adaptací a integrací cizinců na území kraje zabývají pouze v rámci působnosti svých odborů. Jak již bylo také zmíněno, kraje se angažují pouze v rámci své zákonem definované působnosti a činnost koordinátora adaptačně integračních aktivit přebírá CPIC a od jara roku 2023 také krajští koordinátoři.

*„(...) **krizový štáb**, kde se vždycky, ať už shrnula ta ten čas minulý, tak se i nastavily aktuální dokumenty a nařízení, které přišly, ať už výhodou třeba a teďka opravdu řeknu s výhodou nouzového stavu a nebo potom při ukončení toho nouzáku. Už vlastně se ustupovalo i od toho. A teďka máme vlastně krizovej štáb **jednou za 3 měsíce.**“ (Inf 1)*

Jednotliví aktéři se scházejí a komunikují v rámci pravidelných platform a tematických setkávání. Jak je uvedeno v teoretické části práce v kapitole 6.1, **pravidelné platformy** jsou ve všech krajích organizované **prostřednictvím CPIC**. Na ně potom navazuje spolupráce vyplývající z potřeb jednotlivých aktérů při řešení problematiky související s osobami s dočasnou ochranou. Jejich četnost a formát je v **každém kraji odlišný** a důraz se klade především na efektivitu při řešení vzniklých situací.

*„(...) my nemůžeme něco centrálně řídit nebo prostě koordinovat z jednoho prostě hlavního krajského města. My musíme jet do těch oblastí a ve spolupráci s těmi krajskými s těmi lokálními aktéry, co to vlastně jako co se tady děje v té vaší jakoby oblasti a jak na to můžeme reagovat. Musíme být v kontaktu se všemi zainteresovanými prostě aktéry se všemi musíme je mít prostě blízko, **musíme tu komunikaci** s nimi*

udržovat jako pořád, i když tam nejsou žádné problémy aspoň vzdáleně, ale musíme být v kontaktu s těmi s těmi aktéry na té lokální úrovni.“

*„(...) naším cílem je tu jako **lokality učinit** nějak **připravenou** na ty témata, ať už může jako efektivně posouvat dál a nebo by být připravená **na** ty **rizika**, který mohou přijít.“*

(Inf 3)

*„A hlavně díky tomu, jakoby plynulému přenosu dochází ke **zkvalitňování** jako **služeb** vlastně na všech úrovních. Jo, čím víc, čím víc lidí dostane na kvalitní informace, tak tím lépe mohou dělat oni tu svou práci.“ (Inf 2)*

Jednotliví informanti byli během rozhovorů dotazováni na konkrétní kazuistiky, na kterých by bylo možné dobře ilustrovat způsob spolupráce na horizontální úrovni. Obsahově se kazuistiky týkaly především problémům s bydlením, popřípadě ubytovacími standardy u poskytovatelů nouzového ubytování. Dále řešení tíživé situace klienta z důvodu nepříznivého zdravotního stavu nebo okolností, které klient nemohl sám ovlivnit. Společným jmenovatelem je způsob efektivní spolupráce na základě již zmiňovaného funkčního propojení jednotlivých aktérů a možnosti koordinátorů adaptace a integrace akcelarovat ze své pozice řešení problémy právě napojením na klíčové aktéry a znalost problematiky. Ukázkovou spoluprací zainteresovaných aktérů lze ilustrovat na konkrétní kazuistice, kterou popsal Inf 1: *„(...) případ problematického ubytovatele, který samozřejmě zasmluvněnej krajem, takže partnerskej vztah by to měl být. A problémy v ubytování, ne. Na straně klientů zapojení cizinecké policie do zjišťování vlastně jako kriminality plus pobyt cizinců, zneužívání cizinců, zapojení matky s dítětem, takže ošpod tam musel být. Sociální práce provázaná a teď to je v pouze stále jeden případ, jeden objekt sociální práce, ošpodu, sociální práce, centra podpory integrace cizinců, nezisku, protože nezisk tam měl zase v předchozí době vazby na důvěru v tý komunitě, což by se těžko budovalo za tejdén. Takže využití všech aktérů včetně potom finálního přistavení hasičského autobusu v ten týden, aby se nikdo nevystrašil z rušení smlouvy. Re ubytování osob v okolí zase zapojení dalších ubytovatelů, takže opravdu velkej případ zhruba pro 40 klientů. Z těch aktérů adaptace integrace tam nikdo nechyběl. Všichni jsme se do toho zapojili, klíčovej prvek, teďka, jako to nechci zveličovat, klíčovej prvek koordinátor, kterej to naplňuje, tu situaci. Aby ty aby ty prvky tam mohly bejt včas.“ (Inf 1)*

9.4 Průběh vertikální komunikace mezi krajskými a regionálními aktéry adaptace a integrace a odpovědnými vládními orgány a resorty.

Na základě výpovědí jednotlivých informantů jsou na vertikální úrovni hlavními partnery především Oddělení adaptace a integrace na Úřadu vlády a resorty, kterých se problematika adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou nejvíce týká, tedy MPSV a MVČR.

Spolupráce s **Oddělením adaptace a integrace** je specifická v tom, že by mělo zajišťovat centrální koordinaci aktivit v jednotlivých krajích prostřednictvím sítě krajských koordinátorů. Specifika a reálný průběh této spolupráce byl již v této práci popsán a vzájemná spolupráce se neustále vyvíjí. V rámci této spolupráce je často skloňována **nekonceptnost a nesystémovost přístupu**. Dále informanti poukazují na neukotvený způsob sdílení informací.

*„Všichni, se kterými já jsem se potkala v té funkci tak byly za mě jako **bezradní**, tak já nevím, jak to mám nazvat. Že pak bylo těžký, aby oni dávali věci, který třeba pro nás byly důležitý, oni to ani nemohli vědět, co my potřebujeme, i když jsme jim to třeba opakovali!“ (Inf 4)*

*„(...) já si myslím, že by to mohlo být zajištěno lépe. Že tam ta **komunikace není úplně jako jednoznačně daná**. Informace se ke mně dostávají od různých lidí a řešili jsme to i na tom našem setkání v pátek, že některé informace jsou adresované jen někomu některé informace jsou adresované všem obecně mám pocit, že ty informace chodí pozdě a takže s tímhle jako úplně nejsem spokojená. Myslím si, že že tam **chybí**, že tam **chybí jako někdo**, kdo by si možná vůbec **vyslechl to, co my potřebujeme** k tý práci. A takže tohleto mě asi jako **chybí**. Jo a pak vlastně to přejímá naše iniciativa iniciativa krajských koordinátorů, kdy my potom, co se nedozvíme to, co potřebujeme jako z té úrovně úřadu vlády, tak si řekneme, tak pojďme to nějak jako si říct spolu a a přebíráme to my. (Inf 2)*

*„(...) nejčastěji přijdu do styku pochopitelně s úřadem vlády, že jo. Což jako jako my všichni a tam si myslím, že jistých dílčích výhradách ta spolupráce jde a po těch personálních výměnách, ono nebyla jediná, tak je ta komunikace relativně obstojná. Byť si nemyslím, že by byla jako úplně vynikající. Jo to jako. A to souvisí s tím, ale to si jenom myslím, že pořád jakoby ta ta **imigrační otázka** je na **periferii zájmu politické reprezentace**.“*

„(...) ze strany toho aparátu kolem Laurenčíkové (pozn. vládní zmocněnkyně pro lidská práva) si myslím, že jako snaha ty informace posílat je jo, ale je to prostě omezeno tím, co jsem tady řekl, je to omezeno tou absencí toho, **že se neví co se chce. Ze strany vlády jako celku.** Protože ta vládní strategie je obecná a jako **žádný z ministrů** prostě nechce, nechce, **nechce převzít tu zodpovědnost** a jako jasně říct jako, jak si to představují.“ (Inf 5)

Úřad vlády je i přes zmiňovanou úskalí vnímán jako důležitý zdroj informací, nicméně dle Inf 3 chybí centrální mechanismy zpětné kontroly při šíření klíčových informací a způsob implementace do jednotlivých krajů.

„(...) setkáváme se s úřadem vlády, takže ty ty informace od nich propadávají k nám a tím, že se **spoléhají na ten systém krajských koordinátorů** a nebo podobných jako osob nebo institucí, kteří naplňují tady tu roli, tak vlastně spoléhají na to, že to propadávání jako pak těch informací přes nás jde dál do těch krajů a regionů není. **Neověřují si to**, to je jako důležitý zmínit, že ta ta ta komunikace takhle probíhá s nějakou důvěrou těch těch národních aktérů k nám, že to buď jim na tom nezáleží a nebo neví, jak to kontrolovat, jestli my to děláme, ale tohle jako funguje tímhle způsobem. No mě pořád naskakuje, jako to ten přínos té dobré praxe, jako ale té komunikace těch krajských koordinátorů spíš než úřadu vlády.“ (Inf 3)

Pozitivně informanti vnímají posun, ke kterému došlo po intervenci krajských koordinátorů a vzniku jednotné koordinátorské platformy, zejména v oblasti sdílení informací a nastavení vzájemného partnerství při hledání řešení. Dále informanti oceňují **možnost vstupu do diskuzí na strategických jednáních.**

„Já mám zato, že ta komunikace se hodně posunula a teď je s náma jako s krajskými koordinátory teda jako komunikováno hodně věcí už hodně napřímo toho si jako vážím jako nebo. Přijde mi to jako posun a teď a přijde mi, že takhle by to mělo být.“

„ (...) **přístup** jako nás jako každý koordinátorů k těm relevantním informacím, jakoby o **hodně zlepšil**, protože jsou s námi někdy komunikovaný i informace, u kterých je to dáno jsou to interní informace. Prosím, neposílejte je dál, což jako chápu jako posun, protože to znamená, že jsme vnímáni jako partneři. (...) **ten zlom nastal, když jsme se začali jako sdružovat jako skupina jako krajští koordinátoři.**“ (Inf 3)

Jako **dlouhodobě neuspokojivou** jednotně informanti hodnotí především **spolupráci s resortem MPSV**. Způsob komunikace MPSV informanti negativně hodnotí nejen v návaznosti na způsob sdílení informací, ale také na způsob komunikace klíčových témat směrem k veřejnosti.

*„(...) na ministerstvo práce a sociálních věcí taky odesílám nějaké požadavky. Tam je to ale **úplně tristní**. Jsem výrazně nespokojená a no tam prostě to nefunguje, jo tam to jako nefunguje. Takže takže jako se spoluprací s tady s kontaktní osobou pro adaptaci a integraci jsem jako výrazně nespokojená, nevidím tam, **nevidím** tam jako **aktivitu, snahu**, no nevidím tam **vstřícný přístup**.“ (Inf 2)*

*„MPSV nekomunikuje vlastně nebo velmi málo a hodně pozdě. Jo a takže ale pak je to tím stejným způsobem, jak jsem popsala prostě, **chybí tam diskuze** čili, neposlouchají to, co jim říkáme, protože vertikální komunikaci je oboustranná, jo pokud jako aspoň tak, jak já si to představuji, a to nefunguje vůbec.“ (Inf 3)*

Jako příklad konkrétního selhání v rámci komunikace klíčových opatření zmiňují informanti například situaci z **podzimu 2023**, kdy došlo ke **dvojímu výkladu zákona Lex Ukrajina V** ze strany dvou klíčových resortů, tedy MPSV a MV. Podrobněji je o dvojím výkladu pojednáno v kapitole 7.6.2 v teoretické části práce. Po zjištění tohoto pochybení však obě ministerstva mlčela a MPSV žádným způsobem dlouhou dobu nekomunikovalo zásadní změny, které však začalo náhle uplatňovat při posuzování nároku na HUD a nouzové ubytování u zranitelných osob s dočasnou ochranou. **Důsledkem** tohoto selhání byl mimo jiné fakt, že **části zranitelných osob** s dočasnou ochranou **vznikl nezaviněný dluh** z důvodu neuhrazených nákladů na bydlení.

*„Naprosté selhání MPSV komunikaci jako podzim minulého roku naprosto naprosto **totální selhání**. Mě to připadalo: no tak dělejme, že se nic nestalo a třeba to nějak přejde. Jo, to bylo jako **úplný fiasko číslo jedna**, co jako oni předvedli (...)“*

„(...) jako popírání té změny jo spíš ještě jako k tomuhle docházelo, že se nic nezměnilo, no jasně, v zákonu se nezměnilo, že jo, ale jako výklad se změnil. No, takže to bylo naproste jako komunikační fiasko tohle.“ (Inf 2)

Narychlo se hledal způsob, jak vzniklou situaci zmírnit bez nutnosti přiznání systémového selhání. MPSV tedy přišlo s možností využití dávky mimořádné okamžité pomoci (MOP), která mohla být použita na úhradu dluhu v důsledku neuhrazených

nákladů na bydlení. Dle dostupných informací bude tento nástroj používán minimálně do konce roku 2024. (MPSV, 2024)

*„(...) řešili jsme to ohledně těch problémů s tou mopkou (pozn. MOP). Jo a jako asi jsme se shodli, že je to to úplně ten **nejpitomější způsob řešení celé té situace** Jako byl to jediný hasičák, kterej měli, tak se ho chopili. A mě pak jako akorát napadlo, akorát, že si nevšimli, že vodním hasičákem hasej elektriku.“ (Inf 4)*

Informanti zmiňovali též výhrady k resortu Ministerstva vnitra. Důvodem je nejčastěji způsob komunikace klíčových témat směrem k veřejnosti ohledem na dynamicky se vyvíjející situaci v oblasti legislativních úprav.

„Ty povinnosti a ty informace se mění tak rychle a těch povinností je tak moc, že to je vlastně hodně chaotický, ale jako dlouhodobě ta informovanost v tý jako cizinecký agendě tohleto je prostě systémová věc, která spadá na ministerstvo vnitra jako gestora tý integrace“ (Inf 6)

9.5 Dopady klíčových legislativních úprav a opatření a způsobu komunikace souvisejících změn

Na přelomu roku 2023 a 2024 nabyla účinnosti novela zákona Lex Ukrajina VI. Jedná se již o šestou novelu zákona upravující pobyt držitelů dočasné ochrany na území České republiky v průběhu dvou let, které uplynuly od začátku migrační krize spojené s válečným konfliktem na Ukrajině. Při zhodnocení dopadů legislativních úprav zmiňovali informanti klíčové oblasti, které mají dle informantů nejvýznamnější vliv na proces adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou.

Většina informantů se shodla na tom, že **výrazná změna** přišla s novelou **Lex Ukrajina V**. Specifika tohoto zákona včetně zásadních dopadů na životy osob s dočasnou byla již v této práci zmíněna vícekrát a podrobnější informace jsou uvedeny v teoretické části práce. V souvislosti s touto novelou se často poukazuje na **způsob nastavení pravidel** ohledně možnosti **čerpání humanitární dávky a možnosti využití nouzového ubytování**. Informant 3 hodnotí toto opatření následovně: *„(...) držitelé dočasné ochrany byly najednou v situaci, kdy pro ně bylo výhodnější opustit jako legální v zaměstnání nebo zaměstnání se smlouvou a jít **pracovat na černo**, protože to pro ně bylo **výhodnější**, a to vlastně způsobila jakoby legislativní změna nebo jakoby změna v*

legislativě je tady toho výkladu, takže to jako myslím, že nejde hodnotit jinak než negativně.“ (Inf 3)

„(...) brutálně ho ovlivnil ta lex pětka a s s tím se nic doposud neudělalo, už se ani neudělá, ale a to se všeobecně ví, že prostě ta lex pětka jako nutí ty lidi do šedý ekonomiky. Jo, aby aby prostě byli oficiálně nezaměstnaný, něco vydělali načerno a a aby vyskákala, aby ty ty čísla vyskákaly tak, aby aby tu hudku a ty započitatelné náklady na bydlení dostali.“ (Inf 5)

A k novele Lex Ukrajina V se také váže již zmiňovaný kontroverzní **dvojí výklad** zákona odpovědných resortů MPSV a MV. *„(...) změna výkladu kde jako se dostali lidi do dluhové pasti jako do získali dluh, za který nemůžou. A podle mě jako tohle je velké selhání zákonodárců, že změnili výklad ze dne na den opravdu ze dne na den a lidi na to doplatili.“ (Inf 3).*

Většina informantů také s obavami vyhlíží opatření v souvislosti s Lex Ukrajina, dle kterého **od 1.9.2024 ztratí** všechny zranitelné osoby **nárok na státem hrazené nouzové ubytování**. Dle již výše citované situační zprávy Ministerstva vnitra z března 2024 se toto opatření bude týkat **více než 15 tisíc osob** s dočasnou ochranou. Ze stejného zdroje vyplývá, že většina těchto zranitelných osob je stále ubytována na ubytovnách a podobném typu ubytování.

V kontextu přijatých změn informanti poukazují také na **pozitivní aspekty**, které sebou uvedené legislativní změny a celkové nastavení zákona Lex Ukrajina přinášejí. Pozitivně hodnotí možnost **volného přístupu na trh práce, navýšení započitatelných nákladů na bydlení**. Zmiňují také pozitivní dopad urychlení procesu **digitalizace** státní správy díky elektronické evidenci HUD nebo otevření širší **diskuze o kapacitách školních a předškolních zařízení**.

*„Tak myslím si, že tady to bylo maximálně vstřícné, jako úplně od začátku mohli okamžitě **volný vstup na trh práce**. To si myslím, že jako bylo úplně pecka pro ty lidi jo, to si myslím, že po této stránce skvěle samozřejmě (...).“ (Inf 2)*

*„Takže co se týká a co se týká té hudky, tak vnímám tam pozitivně **zvýšení započitatelných nákladů**. Možnost žádat žádosti o mopku, ale samozřejmě ta praxe je potom jako velice jako odlišná, no jak jak jsme se bavili na tom setkání k mopce, není*

*problém dostat to na úroveň metodiků, ale je **problém dostat to ty informace na úroveň přepážek** (Inf 2)*

„(...) v té sociální oblasti to umožnilo vznik jako nebo akceleraci digitalizace dávek, když se začalo testovat vlastně skrze hudku na ukrajinský populaci na uprchlících z Ukrajiny a teď si to vlastně postupně přenáší jako do mainstreamu na na standardně jako jakýkoliv dávky. (Inf 6)

Důsledkem nadcházející účinnosti změn **bude** dle informantů **přibývat osob**, které **budou nuceny k návratu na Ukrajinu** nebo se pokusí najít zázemí v jiné evropské zemi. Vyplyvá to nejenom ze zjištění nebo předpokladů jednotlivých informantů, ale na uvedených důsledcích se shodnou též zástupci organizací pracujících s osobami s dočasnou ochranou. Zároveň se jedná o jev, který je již na jaře 2024 v regionech jasně patrný.

*„Ten výklad lex pětky na podzim, tam si myslím, že docházelo jako k právě k narůstání dluhu a odjezdům. Byl to důvod pro odjezdy z České republiky no takový ten ten **propad do do šedé zóny** některých skupin lidí a teďka toho 1.9 je to prostě postupné utahování obecně jo 1.9 to si myslím, že už je jako utažení, jako finální bude docházet určitě k odjezdům z české republiky buď na Ukrajinu nebo jinde po Evropě. Jo to si myslím, že jako bezesporu.“ (Inf 2)*

Zároveň informanti upozorňují na **část zranitelných osob** s dočasnou ochranou, které z objektivních příčin **nemají možnost** si jakkoli **navýšit příjem** nad rámec HUD a započitatelných nákladů na bydlení. Jedná se především o **seniory, dlouhodobě nemocné, pečující osoby nebo matky s velmi malými dětmi**.

„Já tam vidím jako jako extrémní problém ty lidi, jak jsem jak jsme se o tom dneska bavili. Ty co i kdyby dělali, co by dělali, nebo vlastně nemůžou dělat nic, tak prostě nemůžu jít do té práce. Nemůžou si touto formou zvýšit jako svůj příjem a tam je to teda jako jako velké. Tam si myslím, že to je jakoby velký otazník, co se bude dít jo, že doufám, že se něco dít.“ (Inf 2)

Všechny zásadní změny, legislativní úpravy a opatření je třeba adekvátním způsobem komunikovat směrem k veřejnosti, na tom se shodli všichni oslovení informanti. Kromě již výše popsané komunikace dvojího výkladu zákona Lex Ukrajina V ze strany odpovědných resortů informanti negativně hodnotí způsob komunikace i u dalších

opatření. Důvodem negativního hodnocení je především **opožděné zveřejňování aktuálních informací**, zveřejňování **nepřesných** nebo **zavádějících informací** a **nesprávně přeložené texty** na oficiálních platformách MPSV a MVČR.

*„Takže to jsou jako změny asi pozitivní, ale ta hudka se změnila a ministerstvo změnilo (nastavení výpočtu) až po 3 měsících. Prostě jediný nástroj, jak si ti lidi mohli zůstat vypočítat, kolik dostanou na humanitární dávce ta kalkulačka! Jo, tak tady jsme zase u té komunikace, jako co to je, prostě to je hrůza, protože to hodně ovlivnilo některé držitele dočasné ochrany, protože si o tu hudku ani nepožádali, protože tu **legislativní změnu nezaznamenalo ministerstvo práce sociálních věcí jo.**“ (Inf 3)*

*„(...) narážíme na to, že nám Ukrajinci říkají, že tam jsou jako chyby v těch překladech. To to jako bohužel, a že to je třeba nesrozumitelně přeložené. Jo, takže to to si myslím, že?! Ne, nejedná se o překlady, že někdy slovíčkaření, že jo. Já bych přeložila do češtiny něco jinak, než ty. Jo a můžem se vést diskuzi, ale pak když tam jsou jako věcné chyby, tak to si myslím, že je **fakt průšvih** a na to jsme třeba upozorňovali jo **na stránkách ministerstva vnitra.**“ (Inf 2)*

*„(...) Příšerný, ale v porovnání s tím, co vidíme dneska, to bylo velmi efektivní, byť to bylo na poslední chvíli a hodně chaotický, ale já si dodneška pamatuju, že 2 dny před tou účinností přišly teprve informační materiály v Lex 5 to bylo příšerný, ale v porovnání s tím, co vidíme dneska, to bylo velmi efektivní, byť to bylo na poslední chvíli a hodně chaotický, ale já si dodneška pamatuju, že **dva dny před tou účinností přišly teprve informační materiály.** Jo a a bylo to opravdu jako hodně komplikovaný.“ (Inf 6)*

Jako **efektivní způsob** šíření informací považují **sociální sítě**, např. **Telegram** a další internetové zdroje, využívané osobami s dočasnou ochranou a dále organizace, které s touto cílovou osob dlouhodobě pracují. Informanti však v této souvislosti znovu poukazují na nutný **předpoklad ověřitelnosti informací**, čímž je potřeba zveřejňování aktuálních a relevantních informací odpovědnými resorty, jakožto jediných oficiálních zdrojů.

*„(...) ve chvíli, kdy jako **se neodkazuje** na někde něco zveřejněného na stránkách, tak si myslím, že to furt může jako kolidovat s tím, že to může být nějaká dezinformace.“ (Inf 2)*

„(...)tak se nám právě stane, že nám nikdo nevěří tu informaci. Pokud to už nesdílelo ministerstvo vnitra, což teďka, jako je aktuální informace, protože 1 9 má skončit

*ubytování a zatím jsem se nedívala, ale podle mě ta **kampaň** pořád **nezačala**, takže jediná možnost, na co se odkázali paragraf zákoně. Což mi vůbec nepřijde jako vhodné pro Ukrajince, protože nějaké prostě někdo mi řekne, končí ti ubytování, tak mám tendenci se podívat právě na nějaký ministerský stránky a tam to není tak to potom podkopává ty jako zdroje navzájem. Podle mě by to mělo jít v souladu.“ (Inf 3)*

10 Shrnutí výsledků k vytyčeným cílům práce

Prvním dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, jaká je pozice a poslání krajských koordinátorů a jaká je jejich role v rámci struktury klíčových aktérů adaptace a integrace.

Z výpovědí jednotlivých krajských koordinátorů adaptace a integrace válečných uprchlíků vyplývá, že většina z oslovených informantů vnímá jako svoje hlavní poslání na pozici koordinátora především zajištění obousměrné informovanosti všech klíčových aktérů adaptace a integrace na horizontální i vertikální úrovni spolupráce. Role krajských koordinátorů v jednotlivých krajích je především moderovat diskusi klíčových aktérů a efektivně je propojovat, jelikož zajištění kvalitní komunikace je nezbytným předpokladem pro úspěšné zvládnutí adaptačně – integračního procesu. Tento koordinační proces však není centrálně řízen a jednotliví koordinátoři jsou v rámci své činnosti zcela nebo do velké míry autonomní. Nejsou jasně stanovena pravidla implementace koncepce adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou ze strany Oddělení adaptace a integrace při Úřadu vlády a chybí jednotná metodická podpora. Síť krajských koordinátorů a dalších spolupracujících subjektů v rámci tohoto uskupení je velmi nesourodá, jelikož se národní koordinátorce a zmocněnkyni pro lidská práva nepodařilo zajistit vytvoření těchto pozic ve všech krajích České republiky. Důsledkem je potom nejednotný způsob přenášení informací a související spolupráce s dalšími klíčovými aktéry. Na základě dlouhodobé frustrace krajských koordinátorů, kteří vnímali limity v rámci daného systémového nastavení a způsobu komunikace relevantních témat, vznikla tzv. svépomocná platforma. Jednalo se o iniciativu vybraných koordinátorů, díky které vznikla silná neformální entita a koordinátoři začali být konečně na centrální strategické úrovni řízení státu vnímáni jako partneři a důvěryhodný zdroj nezkreslených informací. I přes tento posun je však stále patrné, že pozice koordinátorů v jednotlivých krajích je vnímána velmi rozdílně a stále existuje určitá „dvojkolejnost“ při komunikaci klíčových témat a jejich přenášení do jednotlivých krajů mezi hlavní aktéry adaptace a integrace.

Druhým dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou prioritní oblasti adaptace a integrace a způsob naplňování souvisejících cílů.

Oslovení informanti se shodli, že hlavní priority v rámci adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou na krajské úrovni jsou především oblasti bydlení, dále školství, zaměstnanosti a zdravotnictví. Dle oslovených informantů však nemůže docházet k systémovému naplňování cílů a priorit vzhledem k absenci akčních plánů a konkrétních cílů ze strany Odboru adaptace a integrace na Úřadu vlády. Vládní zmocněnkyně, která za implementace vládní strategie zodpovídá, má jen velmi omezenou pravomoc a tvorba strategických rozhodnutí a legislativních opatření je plně v rukou vrcholných představitelů jednotlivých resortů. Problematika související s ukrajinskými válečnými uprchlíky se postupně dostává na okraj zájmu a jedním z často zmiňovaných důvodů jsou blížící se krajské volby a volby do Evropského parlamentu. Dle informantů je znát nechuť politiků převzít politickou zodpovědnost za utváření koncepční adaptačně – integrační strategie a související legislativní změny jsou nastaveny převážně represivně a nemotivačně. Současně je vývoj situace v souvislosti s ukrajinskými uprchlíky velmi dynamický a je třeba se zabývat tzv. krizovým managementem namísto soustředěného naplňování priorit v rámci adaptace a integrace. Většina oslovených informantů definovala jako aktuálně největší prioritu opatření v souvislosti s platnou novelou zákona Lex Ukrajina VI, dle které od 1.9.2024 ztratí všechny zranitelné osoby nárok na státem hrazené nouzové ubytování. Toto opatření se bude týkat více než 15 tisíc osob s dočasnou ochranou, které si budou od uvedeného data hradit ubytování z vlastních prostředků. Osoby s dočasnou ochranou nemají přístup do českého dávkového systému a část z nich tak bude plně odkázána na stávající kombinaci HUD a příspěvku na bydlení. Po zániku možnosti využívat bezplatného humanitárního ubytování nebude výše této finanční podpory dostatečná k zajištění základních životních potřeb té části zranitelných osob, které si z objektivních důvodů nejsou schopny navýšit svůj příjem. Jedná se především o seniory, dlouhodobě nemocné, pečující osoby nebo matky s velmi malými dětmi. Stát v tuto chvíli nemá systémové řešení a jedinou iniciativou je tak pouze snaha vládní zmocněnkyně o tzv. indexaci humanitární dávky, která by odrážela skutečnou životní situaci zranitelných osob.

Třetím dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, jaký je průběh horizontální spolupráce nejdůležitějších aktérů adaptace a integrace válečných uprchlíků v jednotlivých krajích.

Z výzkumu vyplynulo, že v jednotlivých krajích je situace osob s dočasnou ochranou vnímána především optikou zástupců jednotlivých odborů. Ukrajínští uprchlíci mají obecně malou důvěru k institucím a úřadům, což potvrdily i výpovědi jednotlivých informantů, takže se na relevantní odbory spíše neobracují a spolupracují především s organizacemi, které se práci s cizinci cíleně věnují. Sociální odbory v jednotlivých ORP tak mají jen omezený přehled o situaci v regionu a často si nejsou vědomi reálných problémů osob s dočasnou ochranou. Bohužel takto zkreslené informace se potom přenášejí na krajskou úroveň, odkud se dostávají na úroveň relevantních sekcí MPSV, kde jsou na jejich základě mnohdy činěna důležitá strategická rozhodnutí. Zástupci vedení krajských samospráv zároveň nekonají nad rámec povinností, jež jim ukládá zákon, což se vztahuje především na povinnost zajistit dostatečné ubytovací kapacity v rámci nouzového ubytování. Dle vyjádření jednotlivých informantů v krajích obecně není téma adaptace a integrace cizinců jednou z priorit a potvrzuje se tak skutečnost, že témata spojená s adaptací a integrací cizinců ve svých politikách krajské úřady v podstatě nezohledňují (aktuálně s výjimkou Prahy a Jihomoravského kraje). Klíčovými aktéry adaptace a integrace v krajích jsou dle výpovědi jednotlivých informantů především relevantní odbory na krajských úřadech, dále státní instituce jako jsou Úřad práce, Správa sociálního zabezpečení, složky integrovaného záchranného systému, neziskové a příspěvkové organizace a v neposlední řadě ukrajinské organizace a iniciativy. Dle oslovených informantů zástupci krajských samospráv nevstupují do koordinace činnosti jednotlivých aktérů a tento úkol přebírají CPIC a ve vybraných krajích krajské koordinátory. Jednotliví aktéři se scházejí a komunikují v rámci pravidelných platform a tematických setkávání organizovaných především prostřednictvím CPIC. V souvislosti s tématem horizontální spolupráce je často zmiňována nutnost otevřenosti, vzájemné provázanosti a ochotě ke kontinuální spolupráci mezi klíčovými aktéry. Bohužel se informanti stále setkávají s tím, že neziskové organizace působící v jednotlivých regionech nejsou brány jako rovnocenní partneři a přetrvávají komunikační bariéry.

Čtvrtým dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, jaký je průběh vertikální komunikace mezi krajskými a regionálními aktéry adaptace a integrace a odpovědnými vládními orgány a resorty.

Na vertikální úrovni jsou pro krajské koordinátory hlavními partnery především Oddělení adaptace a integrace na Úřadu vlády a resorty, kterých se problematika adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou nejvíce týká, tedy MPSV a MVČR. Primárním partnerem je zmiňovaný Úřad vlády, nicméně informanti poukazují na jeho nekoncepční a nesystémový přístup ke koordinaci aktivit a sdílení informací. Úřad vlády je však i přes zmiňovaná úskalí vnímán jako důležitý partner a zdroj informací. Setkávání probíhá formou pravidelných platforem, kde se předávají všechny aktuální informace související s problematikou adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou. Dle informantů nedochází ze strany Oddělení pro adaptaci a integraci k monitoringu implementace opatření, která se v jednotlivých krajích za základě získaných informací zavádějí. Pozitivně informanti vnímají posun, ke kterému došlo po intervenci krajských koordinátorů a vzniku jednotné koordinátorské platformy, díky čemuž získali krajští koordinátoři možnost vstupu do diskuzí na strategických jednáních. Jako dlouhodobě neuspokojivou jednotně informanti hodnotí především spolupráci s resortem MPSV. Způsob komunikace MPSV informanti negativně hodnotí nejen v návaznosti na způsob sdílení informací, ale také na způsob komunikace klíčových témat směrem k veřejnosti. Dle informantů chybí snaha a vstřícný přístup ke sdílení informací a silně též vnímají malou vůli k diskuzi ze strany zástupců jednotlivých sekcí MPSV, tudíž v těchto případech nedochází k plnohodnotné vertikální spolupráci.

Pátým dílčím cílem výzkumu je zjistit dopady klíčových legislativních úprav a opatření a způsob komunikace souvisejících změn.

Většina informantů se shodla na tom, že zatím největší změna, která výraznou měrou negativně ovlivnila životy zranitelných osob s dočasnou ochranou, přišla s novelou Lex Ukrajina V. V této souvislosti zmiňují především způsob nastavení pravidel ohledně čerpání humanitární dávky a možnosti využití nouzového ubytování. Jako hlavní důsledky přijatých opatření zmiňují informanti především přesun dotčených osob s dočasnou ochranou do nelegálního zaměstnávání na prekarizovaných pracovních pozicích. Dále informanti poukazují na případ dvojího výkladu novely z podzimu 2023,

kde se jednalo o fatální systémové selhání odpovědných resortů MPSV a MVČR, které zapříčinilo především nárůst nezaviněného zadlužení u zranitelných osob s dočasnou ochranou. Jako řešení negativních dopadů tohoto pochybení byla vybrána dávka mimořádné okamžité pomoci, která měla sloužit ke kompenzaci dlužných nákladů spojených především s ubytováním zranitelných osob. Avšak vzhledem k mimořádné administrativní náročnosti procesu žádosti o dávku, nejednotnému přístupu Úřadu práce a délce schvalovacího procesu byla zmiňovaná dávka ze strany uprchlíků využívána minimálně. Důsledkem nadcházející účinnosti změn v rámci novely Lex Ukrajina VI, týkajících se především ubytování zranitelných osob, bude dle informantů narůstat počet osob, které budou nuceny k návratu na Ukrajinu nebo se pokusí najít zázemí v jiné evropské zemi. V kontextu přijatých změn informanti poukazují také na pozitivní aspekty, které sebou uvedené legislativní změny a celkové nastavení zákona Lex Ukrajina přinášejí. Pozitivně hodnotí možnost volného přístupu na trh práce, navýšení započitatelných nákladů na bydlení. Zmiňují také pozitivní dopad urychlení procesu digitalizace státní správy. Informanti se shodují na nutnosti všechny zásadní změny, legislativní úpravy a opatření adekvátním způsobem komunikovat směrem k veřejnosti a poukazují přitom na nedostatky, které v tomto procesu vykazují odpovědné resorty. Důvodem negativního hodnocení je především opakované opožděné zveřejňování aktuálních informací, zveřejňování nepřesných nebo zavádějících informací a nesprávně přeložené texty na oficiálních platformách MPSV a MVČR. Za nejvíce efektivní způsob šíření informací považují sociální sítě, např. Telegram a další internetové zdroje, využívané osobami s dočasnou ochranou a dále organizace, které s touto cílovou osob dlouhodobě pracují. Informanti však v této souvislosti znovu poukazují na nutný předpoklad ověřitelnosti informací. Primárním zdrojem informací zůstávají oficiální portály odpovědných ministerstev a problém nastává ve chvíli, kdy organizace pracující s uprchlíky komunikují aktuální platná opatření, které jsou však v rozporu s (chybnými) informacemi uveřejněnými na zmiňovaných oficiálních platformách jednotlivých ministerstev.

Závěr, diskuze a doporučení

Cílem práce bylo popsat **způsob fungování krajských samospráv v rámci adaptace a integrace válečných uprchlíků** v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině a představit ucelený přehled komplexního systému spolupráce klíčových aktérů. Výzkumným cílem potom bylo provést **kritickou reflexi přístupu odpovědných resortů** a Vlády České republiky a jejich vliv na adaptaci a integraci osob s dočasnou ochranou. Domnívám se, že tento cíl byl zodpovězen a naplněn prostřednictvím kvalitativního výzkumu, při kterém jsem se zaměřil na způsob koordinace adaptačně - integračního procesu, sdílení informací, vzájemnou spolupráci klíčových aktérů, aplikace vládních opatření a jejich vyhodnocení.

- Z realizovaného výzkumu vyplývá, že **spolupráce** všech hlavních aktérů adaptace a integrace v krajích **je nezbytným předpokladem** pro zajištění úspěšné **adaptace a integrace uprchlíků**. Jedni z důležitých aktérů jsou **koordinátoři** pro adaptaci a integraci osob s dočasnou ochranou, kteří působí ve vybraných krajích, zajišťují obousměrnou informovat klíčových aktérů na horizontální i vertikální úrovni spolupráce. Post krajských koordinátorů byl zřízen z iniciativy národní koordinátorky a Vládní zmocněnkyně pro lidská práva za účelem jednotného přenosu informací a implementace aktuálních opatření. **Cíl se však dle výsledků výzkumu nepodařilo naplnit**, neboť koordinátoři nepůsobí ve všech krajích, nejsou stanovena jednotná pravidla implementace koncepce adaptace a integrace v regionech, chybí centrální vedení sítě koordinátorů, jednotná metodická podpora a dlouhou dobu uspokojivě nefungoval obousměrný přenos informací.
- Z výzkumu dále vyplývá, že **nedochází k systémovému naplňování priorit** v rámci adaptace a integrace válečných uprchlíků na krajské úrovni. Jako jedna z příčin byla uváděna **absence akčních plánů** a konkrétních cílů ze strany Úřadu vlády vzhledem k omezené pravomoci vládní zmocněnkyně při jejich prosazování a **nechuti vrcholných představitelů** jednotlivých resortů **ke koncepčnímu a systémovému nastavení** adaptačně – integrační strategie a **převzetí politické zodpovědnosti**. Další příčinou je potom **nutnost uplatňování krizového způsobu řízení a koordinace** aktivit v jednotlivých krajích s ohledem na časté legislativní změny a související dynamický vývoj

v oblasti adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou namísto soustředěného naplňování priorit.

- Potvrdil se také fakt, že **témata spojená s uprchlíky a cizinci obecně krajské úřady ve svých politikách většinou nezohledňují**. Důsledkem je potom velmi omezený a zkreslený přehled o dění v jednotlivých regionech a sdílení nepřesných informací s dalšími aktéry. Dle oslovených informantů zástupci krajských samospráv nevstupují do koordinace činnosti jednotlivých aktérů a tento úkol přebírají CPIC a ve vybraných krajích krajští koordinátoři.
- V rámci výzkumu se podařilo poukázat na **nedostatky v rámci vertikální komunikace** krajských koordinátorů a dalších zástupců krajských samospráv s Úřadem vlády a resorty, kterých se problematika adaptace a integrace osob s dočasnou ochranou nejvíce týká, tedy MPSV a MVČR. Kritika směřovaná na tyto resorty se týkala především **nekonceptního a nesystémového** nastavení sdílení informací, dále se jednalo o **nefunkční** monitoring dopadů implementovaných opatření nebo zveřejňování **zavádějících a nepřesných** informací na oficiálních webových platformách.
- Na základě realizovaného výzkumu se podařilo pojmenovat **negativní jevy v důsledku častých legislativních úprav**. Jedná se především o nelegální zaměstnávání na prekarizovaných pozicích, příjmovou chudobu, nezaviněnou zadluženost a okolnostmi vynucené návraty zranitelných osob s dočasnou ochranou do země postižené probíhajícím válečným konfliktem.

Z realizovaného výzkumu vyplývá, že proces adaptace a integrace uprchlíků v krajích by byl efektivnější, pokud by bylo téma cizinců více **zohledněno ve strategických plánech** a politikách jednotlivých krajů. Zástupci krajů by tak získali detailnější přehled o reálné situaci v jednotlivých regionech, mohli by **výrazněji ovlivňovat** proces adaptace a integrace na svém území a přijímaná opatření by ve větší míře **odrážela reálné potřeby** osob z cílové skupiny. Avšak nutným předpokladem je především **zájem státu na koncepčním a systémovém nastavení** adaptačně – integračního procesu a **politická vůle prosadit mechanismy**, které by umožnily jeho naplnění a realizaci.

Tyto a další publikované závěry a stanoviska tedy mohou být **podkladem pro další šetření vývoje v oblasti adaptace a integrace** osob s dočasnou ochranou. Dalším možným přínosem práce je **ucelený popis** procesu adaptace a integrace osob s dočasnou

ochranou v krajích, přehled klíčových aktérů a způsob vzájemné spolupráce včetně jejich role v rámci realizace a koordinace adaptačně integračních aktivit zaměřených na osoby s dočasnou ochranou. Tato práce může být tedy **zdrojem informací** pro organizace, které v rámci sociální práce pracují s cílovou skupinou cizinců, tedy nejenom s osobami s dočasnou ochranou.

Seznam použitých zdrojů

ASOCIACE KRAJŮ. 2022. *Vláda jednala s hejtmany o zvládnání uprchlické vlny a energetické bezpečnosti*. [online]. Praha: AKČR [1.12.2023].

Dostupné na: www.asociacekrajcu.cz/novinky

BEDRNOVÁ E., NOVÝ I. a kol. 1998. *Psychologie a sociologie řízení*. 1. vydání. Praha: Management Press.

BERRY J. W. 1997. *Cultures in contact: Acculturation and change*. Allahabad: G. B. Pant Social Science Institute

BERRY J. W. et al. 2011. *Cross-cultural psychology: research and applications*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press.

BLAHOUTOVÁ T. 2012. *Role integračních center při integraci cizinců*. Praha: Multikulturní centrum Praha

Dostupné na:

https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/blahoutova_role-cpic.pdf

BOSWICK W., HECKMANN F. 2006. *Integration of Migrants: Contribution of Local and Regional Authorities*. [online]. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. [1.12.2023].

Dostupné na:

http://eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2006/22/en/1/ef0622en.pdf

Categorising and Comparing Civic Integration Policies. [online]. Journal of Ethnic and

CENTRA NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ. 2023. *Základní informace*. [online]. Praha: CPIC [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.integracnicentra.cz/>

COUNCIL OF EUROPE. 2021. *Integration of migrants and refugees: benefits for all parties involved*. [online]. Brusel: Council of Europe. [1.12.2023].

Dostupné na: <https://rm.coe.int/integration-of-migrants-and-refugees-benefits-for-all-parties-involved/1680aa9038>

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. 2023. *Kvalita vzdělávání ve školním roce 2022/2023 – výroční zpráva*. [online]. Praha: CSICR [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Kvalita-vzdelavani-ve-skolnim-roce-2022-2023-%E2%80%93-vyr>

ČLOVĚK V TÍSNI. 2023. *Ukrajinská uprchlická krize: aktuální situace*. [online]. Praha: CVT [1.12.2023].

ČTK, 2017. *Počet žadatelů o azyl se v první polovině roku v EU zvýšil o téměř 30 procent*. [online]. Praha: ČTK [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.clovekvtsni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>

DOHNALOVÁ, E. 2012. Úvod do sociální práce s migranty. Problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice. [online]. Olomouc: CARITAS. [1.12.2023].

Dostupné na:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/182781/120448599.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

DOHNALOVÁ E. 2012. *Úvod do sociální práce s migranty. 1. vydání.* Olomouc: Caritas

DOHNALOVÁ, E. 2014. *Principy a podstata interkulturní práce.* in Formování profese interkulturní pracovník(ce). Zahraniční zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR. Praha: InBáze, o.s.

EUROSTAT. 2023. *31 July 2023: 4.1 million under temporary protection.* [online]. Brusel: Eurostat [1.12.2023].

Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/DDN-20230908-2>

DUBJELOVÁ E. 2022. *Vliv ukrajinské války na sociální práci s cizinci v ČR.* Univerzita Pardubice

GERCES-MASCARENAS B., PENNINX R. 2016. *Integration Processes and Policies in Europe.* [online]. IMISCOE Research Series. Cham: Springer International Publishing, [1.12.2023].

Dostupné na <https://doi.org/10.1007/978-3-319-21674-4>.

GOODMAN S. W. 2010. *Integration Requirements for Integration's Sake? Identifying, Categorising and Comparing Civic Integration Policies.* Kalifornie: Journal of Ethics and Migration

GAVORA P. 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu.* Brno: Paido

HEŘMANOVÁ M., ANDRLE J. *Integrace z první ruky: přijetí, adaptace a začleňování v Česku z pohledu uprchlíků.* [online]. Praha: Člověk v tísni [1.12.2023].

Dostupné na: https://www.clovekv tisni.cz/media/publications/1899/file/integrace-z-prvni-ruky_-p-ijet--adaptace-a-za-le-ov-n--v--esku-z-pohledu-uprchl-k-.pdf

HENDL J. 2016. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace.* Praha: Portál

HZSCR. 2023. *Roční fungování Krajského asistenčního centra pomoci Ukrajině.* [online]. Ostrava: HZSCR [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.hzscr.cz/clanek/rocni-vyroci-fungovani-krajskeho-asistencniho-centra-pomoci-ukrajine-kacpu.aspx>

JELÍNKOVÁ M., VALENTA O. 2022. *Pojetí integrace Migrantů v ČR perspektivou analýzy podpory stanovených priorit.* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [1.12.2023].

Dostupné na https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/sc_fin_-_csr_000104_fin-0004.pdf

JELÍNKOVÁ M. 2023. *V integraci cizinců klademe důraz na asimilaci. Potřeba je ale spolupráce.* [online]. Praha: Deník Referendum [1.12.2023].

Dostupné na: <https://denikreferendum.cz/clanek/35813-v-integraci-cizincu-klademe-duraz-na-asimilaci-potreba-jeale-spoluprace>,

KONSORCIUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ. 2018. *Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR

Dostupné na: https://migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2020/12/integrace-z-pohledu-nno_publikace.pdf

KONSORCIUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ. 2023. *Lex Ukrajina V měl uprchlíky přiblížit k běžnému nájemnímu bydlení a trhu práce, spíše je však uvrhne do větší chudoby*. [online]. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty [1.12.2023].

konsorcium Lex UAV <https://migracnikonsorcium.cz/cs/lex-ukrajina-v-mel-uprchliky-priblizit-k-beznemu-najemnimu-bydleni-a-trhu-prace-spise-je-vsak-uvrhne-do-vetsi-chudoby/>

MACHÁLKOVÁ J. 2015. *Akultura migrantů*. [online]. Olomouc: Univerzita Palackého. [1.12.2023]. Dostupné na <https://theses.cz/id/mzcnk3/>

Migration Studies. [1.12.2023].

Dostupné na <https://doi.org/10.1080/13691831003764300>

MATOUŠEK O., KOLÁČKOVÁ J., KODYMOVÁ P. (2009) *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál.

MÍŠOVIČ J. 2019. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. 2023. *Aktualizovaná koncepce integrace cizinců*. [online]. Praha: MVČR. [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zakladni-dokumenty-k-integracni-politice-ke-stazeni.aspx>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2023. *Humanitární dávka*. [online]. Praha: MPSV [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.mpsv.cz/humanitarni-davka>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2023. *Tisková zpráva*. [online]. Praha: MPSV [1.12.2023].

Dostupné na:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/4552532/TZ_zmeny_HuD_29062023.pdf/0aef396d-9dda-cf86-271a-b63fafa85a38

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2023. *Humanitární dávka*. [online]. Praha: MPSV [1.12.2023].

Dostupné na: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/humanitarni-davka-S44658>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2023. *Poskytování sociálních služeb uprchlíkům z Ukrajiny*. [online]. Praha: MPSV [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.mpsv.cz/poskytovani-socialnich-sluzeb-uprchlikum-z-ukrajiny>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. 2020. *Doporučení pro obce v oblasti integrace cizinců*. [online]. Praha: MMR. [1.12.2023].

Dostupné na:

<https://www.obcepro.cz/data/doporučení-pro-obce-v-oblasti-integrace-cizincu.pdf>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. 2023. *Počty ukrajinských dětí ve školách se oproti září téměř nezměnily*. [online]. Praha: MŠMT[1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/pocty-ukrajinskych-deti-ve-skolach-se-oproti-zari-temer>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. 2023. *Metodika cizinci*. [online]. Praha: MŠMT[1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.msmt.cz/file/60853/>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2023. *Dočasná ochrana*. [online]. Praha: MVČR [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/soubor/docasna-ochrana.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2023. *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv*. [online]. Praha: MVCR[1.12.2023].

Dostupné na: [Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv - Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\)](https://www.mvcr.cz/soubor/docasna-ochrana.aspx)

MINISTERSTVO VNITRA: 2023. *Asistenční centra pomoci Ukrajině od dubna převezme Ministerstvo vnitra*. [online]. Praha: MVČR [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/clanek/asistencni-centra-pomoci-ukrajine-od-dubna-prevezme-ministerstvo-vnitra.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022. *Nouzový stav ve čtvrtek končí. Pomoc válečným obětem však bude pokračovat* [online]. Praha: MVCR [1.12.2023].

Dostupné na: [Nouzový stav ve čtvrtek končí. Pomoc válečným obětem však bude pokračovat - Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\)](https://www.mvcr.cz/clanek/nouzovy-stav-ve-ctvrtek-konci-pomoc-valectnym-obetem-sak-bude-pokracovat-ministerstvo-vnitra-ceske-republiky-mvcr.cz)

MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022. *Stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládnutí uprchlické vlny související s invází Ruské federace na Ukrajinu*. [online]. Praha: MVČR [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/soubor/stanoveni-strategicky-priorit-vlady-pdf>.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. 2022. *Doporučený postup Ministerstva zdravotnictví k poskytování zdravotních služeb uprchlíkům z Ukrajiny*. [online]. Praha: MZČR[1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.mzcr.cz/doporuceny-postup-ministerstva-zdravotnictvi-k-poskytovani-zdravotnich-sluzeb-uprchlikum-z-ukrajiny/>

PAQ RESEARCH. 2022. *Bydlení, trh práce, vzdělávání: Jak postupovat v integraci ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+*. [online]. Praha: PAQ Research. [1.12.2023].

Dostupné na: <https://www.paqresearch.cz/post/integrace-ukrajinskych-uprchl%C3%ADku-v-cr-2022>

PAQ RESEARCH.2023. *Hlas Ukrajinců*. [online]. Praha: PAQ Research. [18.12.2023].

Dostupné na: <https://www.paqresearch.cz/tema/hlas-ukrajincu/>

RADA EU A EVROPSKÁ RADA. 2023. *Migrační a azylová politika EU*. [online]. Brusel: Rada EU a Evropská rada [1.12.2023].

Dostupné na: [Migrační a azylová politika EU - Consilium \(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/cs/policy/migration-and-asylum-policy)

- STEM. 2023. *Česká společnost je rozpolcená a tématu podpory ukrajinských uprchlíků. Vnímání Ruska jako hlavního viníka války neklesá.* [online]. Praha: STEM [1.12.2023].
Dostupné na: <https://www.stem.cz/ceska-spolecnost-je-rozpolcena-na-tematu-podpory-ukrajinskych-uprchliku-vnimani-ruska-jako-hlavniho-vinika-valky-neklesa/>
- STRAUSS A., CORBIN J. 1999. *Základy kvalitativního výkumu.* Boskovice: Albert
- SYROVÁTKOVÁ J. 2021. *Úvod do problematiky veřejné správy.* [online]. Praha: Centrum dalšího vzdělávání. [1.12.2023].
Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=5959>
- TROUSIL M. 2011. *Nevládní organizace a sociální práce s migranty.* Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě
Dostupné na: <https://theses.cz/id/0ldv5d/>
- ÚŘAD VLÁDY, 2023. *Interní dokumenty.* Praha: Úřad vlády
- UNHCR. 2016. *Úmluva o uprchlících.* [online]. Praha: UNHCR [1.12.2023].
Dostupné na: <https://www.unhcr.org/cz/224-czzakladni-informaceumluvyumluva-o-uprchlicich-html.html>
- VAŇKOVÁ R. 2007. *Psychologické aspekty adaptace v rozdílném sociokulturním prostředí.* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého. [1.12.2023].
Dostupné na: <https://theses.cz/id/p9v5i9/?lang=en>
- VLÁDA ČR. 2020. *Krajští koordinátoři pro romské záležitosti.* [online]. Praha: Vláda ČR [1.12.2023].
Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/krajsti-koordinatori/krajsti-koordinatori-178166/>
- VLÁDA ČR. 2023. *Národní koordinátorkou pro integraci válečných uprchlíků bude Klára Šimáčková Laurenčíková. Chce posílit spolupráci s regiony a mezioborový přístup.* [online]. Praha: Vláda ČR [1.12.2023].
Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/narodni-koordinatorkou-pro-integraci-valecnych-uprchliku-bude-klara-simackova-laurencikova--chce-posilit-spolupraci-s-regiony-a-mezioborovy-pristup-203063/>
- VLÁDA ČR. 2022. *Informace v souvislosti s invazí Ruska na Ukrajinu.* [online]. Praha: Vláda ČR [1.12.2023].
Dostupné na: [Informace v souvislosti s invazí Ruska na Ukrajinu | Vláda ČR \(gov.cz\)](https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/informace-v-souvislosti-s-invazi-ruska-na-ukrajinu)
- UHLOVÁ S. 2023. *S Ukrajinci byste neměnili.* [online]. Praha: A2 ALARM [1.12.2023].
Dostupné na: <https://www.advojka.cz/archiv/2023/20/s-ukrajinci-byste-nemenili>
- UNHCR. 2023. *Effective Inclusion of Refugees: participatory approaches for practitioners at the local level.* [online]. UNHCR. [1.12.2023].
Dostupné na: https://www.unhcr.org/what-we-do/reports-and-publications/handbooks-and-toolkits/effective-inclusion-refugees#_ga=2.134034446.1234258940.1673453072-220893394.1673453072

Zákon č. 129/2000 Sb. Zákon o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů

Zákon č. 65/2022 Sb. o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace

Zákon č. 66/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace

Zákon č. 67/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace

Seznam příloh

Příloha 1 – Úplný přepis rozhovoru

Příloha 1 – Úplný přepis rozhovoru

00:00:00 T

Zapínám diktafon. Druhej taky tak jo, můžeme jet? Tak děkuji ti za účast na tomhle šetření dotazníkovým a půjdu rovnou, teda k věci. My jsme si všechno ostatní řekli před tím, než jsem spustil ten záznam, takže můžeme přejít volně. K otázkám, takže jak jsem říkal, mám tam 5 dílčích výzkumných cílů. A já to vždycky přečtu a vždycky se k těmto dílčím výzkumným cílům váže nějaká otázka hlavní, respektive většinou vždycky dvě a ta má nějaký podotázky. Jo, tak to jsou takový spíš vodící. Není potřeba se toho nějak jako striktně držet. Jak toho pořadí, tak jako přesného znění, tak jo, takže jdu k dílčímu výzkumnému cíli číslo jedna jehož hlavním cílem je zjistit hlavní smysl pozice krajských koordinátorů, adaptace integrace a popsat způsob jejich práce. Takže ta první otázka se váže k tomu vlastnímu způsobu práce. Takže prosím, kdyby si mohla popsat způsob práce krajského koordinátora pro adaptaci integraci?

00:01:18 In 6

Jo a jestli by ti dávalo smysl jak mám i napsaný? Jakože co je součástí náplní mojí práce? Jo že případně ti to můžu poslat i písemně a to je prostě asi stránka a půl náplně práce, ale pokusím se to nějak jako zjednodušit. Má to několik úrovní. Jedna z těch úrovní je jako na tý krajský úrovni směrem k jiným centrálním řídicím orgánům, to znamená jako zastupovat prahu v tý oblasti adaptaci integrace směrem k ministerstvu práce a sociálních věcí, úřadu vlády vnitra a agenturám OSN, který působí tady, jsou tam i jako nějaký soukromý nadace jsou tam nějaký jakoby byznys sektor, kterej dělá jako nějaký filantropický věci. A pak mě po směrem dovnitř jako na tý krajský struktury do magistrátu jako takovýho, kde já vlastně koordinuji a předsedám pracovní skupině ředitele magistrátu tématu uprchlíků z Ukrajiny, kterou svolávám a tam je nějakých 14 ředitelů odborů magistrátu, 8 ředitelů neziskových organizací, krajských romský koordinátor tam je, je tam konsorcium zástupci příspěvkovek, který pracujou s magistrátem. I oblasti jako uprchlíků z Ukrajiny a a pak je to vlastně jako přenášení informací horizontální v rámci toho úřadu. Jako takového a současně se k tomu pojí i takový jako informační servis směrem k politikům. Takže rada hlavního města Prahy, zastupitelstvo a pak tam jsou jednotlivé komise nebo výbory, který se věnujou integraci cizinců obecně, kde vždycky už teďko stálý bod jako Ukrajina, kde to, co děláš? Tak tam to asi takhle dovnitř do toho magistrátu a pak je ta úroveň jako směrem do terénu. To znamená těm klíčovým aktérům, okusil teda letošní rok vám s tím rokem to fungovalo trošku jinak, jo, takže zase soustředím na to, jak to funguje teďko od ledna. Ještě teďko v ledna vlastně na magistrátu vzniknou speciální tým Ukrajiny není jako na jednom odboru, ale jsou to lidi, rozřazení z různých odborů. Potkáváme se pravidelně, jak to jako další část a potom směrem ven jak jsem říkala pak magistrát, objednal vlastně službu u neziskovky, pražský majdan, takže to je teďko ten jako konkrétní neziskový subjekt, s kterým spolupracuje hodně jako na úzko a pak je to integrační centrum Praha a koncert nevládek to tak důležitější aktéři a pražský majdan je teda 3 ze zástupců jako nezisku, pak tady máme úzkou spolupráci s tím víc ICP třeba na realizaci krajský platformy osob. Jo a pak jako integrace cizinců. Je to poradní platforma pro integraci cizinců. Je to regionální dalším partnerem, který existujou v rámci platforma pro oblast integrace cizinců a potom ta krajská platforma adaptace integrace. Že to je prostě celá celá škála. No a pak jako dál, co mám vlastně jako na starost s kolegama? Jo tak je i nějaký

jakoby vyměňování informací s podpořenými neziskovými organizacemi, který dostali peníze od magistrátu na integraci cizinců, konkrétně jako na agendu Ukrajina. Tak tam my máme vlastně jako už může jít. Spolupracujeme již aktivně, no a pak jednotlivý městský části, když se na nás obrací jako sami, bohužel nějaký centrální. A hele ty, když se obrátí, že potřebuju pomoci tématům Ukrajina, tak s těma na jsme taky nějaký jako koordinaci, tak tohle je taky jako nejobecněji.

00:05:15 T

Jo to je super to je super. Myslím, že to bylo docela vyčerpávající, ale má to i přesah potom do toho dalšího co se chci ptát, to je pak ohledně té úrovně komunikace horizontální - způsobu vyměňování informací a tak ale k tomu k tomu se ještě dostanu a tak, do jaké míry seš při své činnosti tedy při činnosti koordinátora koordinátorky pardon autonomní a do jaké míry využíváš nějakého centrálního řízení ze strany Teda řekněme úřadu vlády?

00:05:46 In 6

No co je potřeba říct, že Praha vlastně jako nespadá teďko v té struktuře pod úřad vlády ani pod MPSV jo, jako je financovaná, prostě ta pozice krajského koordinátora z vlastních zdrojů Prahy, takže ta jako spolupráce s ostatními krajskými koordinátory nebo s úřadem vlády nebo z MPSV je vlastně jako v někoho dobrovolné bázi spíš jako z hlediska toho autora dávalo smysl, takže my bysme jako já si připadám, že jsem jako opravdu hodně jako auto na mě, když to vezmeme formalisticky. No metodicky vedení já vlastně jako nevnímám ani teďko s ustanovením krajských koordinátorů ze strany úřadu vlády ani MPSV A jako kdybych to měla dát do procent, tak bych jako řekla, že 90% autonomní 10% podléhám nějakým metodickému vedení, ale je to spíš jako politickému zadání ve strukturách kraje. Prostě jo, když to jsou ty zásadní rozhodnutí. Tak a takové ty opravdu zásadní jo za smluvně nějaký kapacity, nebo nějaká velká změna v terénu, tak tam to vždycky obježím po té úřední linii, abych to měla od toho ředitele odborů konkrétního a případně, když to má prostě jezdecký politický roviny, tak ze strany prostě rady hlavního města Prahy a těch klíčovejch jako politiků.

00:07:06 T

Jo jasný, super dobrý díky a tak teďka se dostanu na způsob vlastně předávání informací teďka čistě zaměřuju na na koordinátory jo. S kterými vlastně spolupracuješ tak, jakým způsobem funguje sdílení předávání informací?

00:07:27 In 6

Dominantně jako skrze emaily skrze emailovou komunikaci a nějaký sdílený jako kde, kde máme nebo disky odkazy, kde se snažíme vlastně mít nějak jako ucelený přehled o jednotlivých věcech a pak sekundárně jako, řekla bych telefonicky jo, že když je něco ad hoc, tak si prostě zavoláme, ale nedělám to se všema vždycky, buď s tím, koho myslím, že se týká to daný téma, nebo kdo má největší expertízu a jako téměř vždycky volám teda do Olomouce, protože mám pocit, že že mají jako nejucelenější přehled prostě nebo nejaktuálnější a mají i kapacity, který vlastně jako já vnímám, že nemám v Praze, takže mi můžou jako poradit no a v průběhu času, jestli došlo k nějaké změně, no já vnímám jako vlastně značně důležitou platformu, který říkáme svépomocná skupina krajských koordinátorů. A protože tam vnímám,

že se opravdu jako vyměňují ty informace a máme hovory strukturované s nějakými konkrétními výstupama i vlastně se mi daří víc dodržovat jako deadliny, který si stanovíme tady s krajskými koordinátory, než když je to někde jako jinde. Co vnímám trochu jako ne problematický, ale jako nešikovný, že vlastně jako krajské koordinátory nemají jako formálně stanovenou jako tu hlavu jo, že jsme si to odhlasovali, ale myslím si že ve chvíli, kdyby přišlo na normální chleba nebo na nějaký jako chůze, tak to bude jako hrozně komplikovaný si to obhájit. A na základě prostě to už jsme si to přehlasovali, odhlasovali i tam má být takhle, jo já myslím, že to je jako vlastně hrozně nešikovný, že jsme museli být tady do té situace jako dost dosazený. No myslím si, že by to mělo být opravdu na úřadu vlády na to metodické vedení. Jo jasně stvoř předáváním informací spojeny nějaké problémy.

00:09:20 T

Jasně, jasně, dobře.

00:09:28 In 6

Mám pocit, že když. A jako tady tu hodně padá teda na mě jo, že já když mám hodně práce jakoby v Praze, sama se sebou nějak nestíhám vlastně plně participovat nebo vyměňovat si ty. Informace z ostatními koordinátory, že vlastně mě přijde, jak každé máme jiný zázemí pro ten výkon práce nebo jiný rozsah, tak prostě pak jsem nucena v nějakých situacích jako prioritizovat a vlastně tím, že útlumem činnosti tady na jako platformě krajských koordinátorů, protože mám nějaký jako urgentní úkol tady v Praze. Jo tak to si myslím, že je takový jakože to negarantuje vlastně výměnou informací, jo.

00:10:04 T

Rozumím rozumím, co se týče té jako možné změny, kterou mám vlastně další otázce, tak to jsi to jsi zmiňovala, že vlastně to jakým způsobem to jak je ta skupina nastavená neformálně, tak možná jako pokud nějaká změna v rámci té struktury, že by přispěla k tomu způsobu rozhodování?

00:10:23 Reproduktor 4

Já ano.

00:10:26 In 6

No ale současně jako v té formalistický. Že na to, jak tyto nové těleso těch krajským koordinátorům se podařilo dost moc se do těch jako standardních koordináčních struktur. A byť v rámci těch struktur to slovo není jako výrazný, pořad vnímám, tak ale vlastně takový majstrštyk jo že si myslím, že kdybychom nebyli tak aktivní, tak tam vůbec dneska je musíme jakoby zastoupený, takže tohle je taky změna, která vlastně jako nebyla zamýšlená a ke které došlo. To znamená myslím teďko třeba výkonný výbor grémia jo, kde krajský koordinátor, že jsou zastoupený, byť se nedaří prostě pořad jako rozseknout tu dvojkolejnost, no. Ale dobrý jako tak tohleto je takový jako pozitivní a nebo na zahrnutí koordinátorů do té pracovní skupiny MPSV. No taky vlastně na začátku nebyla, já jsem tam chodila sama a byl to hrozný problém, protože to vypadalo, že mluvím za kraje, protože jsme byli jako jediný kraj, kde to existovalo. Takže takže tohleto je taky fajn.

00:11:29 T

Hm prima díky za to tu reflexi a dostávám se 2 otázce, v čem vlastně jak to vnímáš ty? V čem spočívá podle tebe samotný proces koordinace aktivit? Jo při při tom, co dělám tu roli svoji v rámci struktury krajských aktérů adaptace integrace, to si tu si vlastně zmiňovala a popisovala v 1 otázce. V čem? V čem vidíš ten největší přínos svůj třeba pro tu v rámci té krajské struktury?

00:12:06 In 6

Já se tam hodně připadám jako outsider strašně často, protože vlastně ta moje pozice vznikla trošku předtím dřív než než ty ostatní. Mám pocit, že už měla hodně jako zkušenost a s účastí tedy na těch různých typech jako jednání a vlastně pro mě bylo hrozně těžký, mentálně jakoby a nechci říkat zbrzdit jo, ale přizpůsobit to tomu, že ta struktura vznikala jako celorepublikově a jako do dneška tím, že nejsme jako nejsem placená, teda z toho samýho work plánu jako ostatní koordinátoři, pořád jsem si takovej outsider a a vlastně vždycky vážím, nakolik ten můj hlas je jako důležitý, nebo ne, a vlastně na kolik se do toho mám zapojovat. A to pro mě hodně jako osobní otázka, protože vím, že kdybych se měla držet toho, co jsem si řekla, jako že budu dělat tenhle rok, tak koordinaci s krajskýma koordinátora tam vlastně bejt vůbec jako nemá. Jo, že to po mně nikdo nechce, ale pro mě to je zase jako opat firma, kvůli kterými stojí za to ještě v tom tématu setrvat, děkuju až takhle jako šílený, no. A ta moje role v rámci struktury krajských koordinátorů ještě. Já jako vnímám, že se podařilo mimořádně jako potkat lidi, který jsou stejně naladěný, jako protože chtějí hledat řešení jo většinou teda a myslím si, že to je hrozně jako vzácný.

00:13:37 T

Prima, díky za to. To je díky za toto, to je vlastně super doplnění AK té 1 otázce a já jenom upřesním tuhle tu 2 jo tam to nebylo úplně ta role v rámci struktury krajských koordinátorů, ale v tý v rámci struktury krajských a jde a aktérů adaptace integrace jo, s kterejma s kterejma ty ty vlastně pracuješ?

00:13:50 In 6

Jo. Ono se to v čase mění jo a vnímám, že prostě první jako rok a půl to bylo hodně bez existujících struktur, hodně to stálo jako na mě a vnímám, že se mi podařilo jako udělat veliký veliký jako jak se tomu jako precedens jo v tý tý oblasti, že vlastně mně přišlo, jako kdyby se podařilo mít v 1. Člověku jako něco mezi politikem a úředníkem jsem cítila, že mám strašnou jako moc a musela jsem si dávat už pozor, vlastně jako co říkám a mám pocit, že to i vnímali ti aktéři. Jo že pro pro neziskovky jsem nebyla jenom úředník, ale byla jsem i jako jejich člověk v úřednický linii pro úředníky. Jsem byla vždycky jako politik, že se báli, protože věděli, že s těma politikama koordinuju a pro ty politiky jsem byla expert úředník, kterej se umí domluvit ziskem, takže to bylo takové jako chameleon jo, to už jsem vnímala teďko tenhle rok zase jJak došlo k nějakým jako změnám organizačním na magistrátu, tak já mám pocit, že ta moje role se vlastně jako oslabuje právě proto, že vznikla struktura toho jako týmu Ukrajina. Mám dojem, že jsme dlouho se snažili, aby cokoli se týká Ukrajiny šlo přes náš odbor nebo oddělení nebo přes země. A že to se povedlo, že teďko už vlastně k nám většinou ty informace jako doputují jo o Ukrajině, takže myslím, že jsem takovej jako cedník, kterej všichni vědí, že tam jako tu informaci mají poslat a my si to přecedíme, jestli to je, nebo není relevantní, tak to je. To je asi tohleto a myslím si, že se na mě i jako

obracejí takové ty neziskovky, které jsou advokačního typu, že mě vlastně jako a já nechci říkat, zneužívají oni prostě já myslím, že to dělají správně, jo, ale využívají toho, že mě dostávají do úzkých situace, kdy mě vlastně konfrontují jako se systémovými problémy, který já mám řešit. A já je mám přinášet politikům, no ale.

00:16:29 T

Jo to dává smysl všechno super a tak a tohle ty seš takový jako jasně unikátní situaci v porovnání s ostatními krajskými koordinátory v tom, protože další otázku, kterou mám připravenou vlastně cílí na to, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi těmi jednotlivými aktéry v kraji. A předtím, než byl zřízen post krajského koordinátora, ty už jak jsi zmiňovala, ty seš vlastně mimo ty struktury, v podstatě jenom díky svojí vlastní iniciativě se zapojovat do do té do té celonárodní, no celonárodní a do té sítě krajských koordinátorů zřizovaných teda úřadem vlády. A ty říkáš, že už vlastně tam seš tam v podstatě celou dobu toho konfliktu nebo většinu toho času?

00:17:17 In 6

No já jsem tam od října od října 22 a do jako do října jsem byla jako v nezisku, který úzce spolupracoval s magistrátem jo že, že tady máme tady na to opu to jako zažitý, tak já jsem byla vlastně v opu tenkrát, takže jsem opravdu hodně blízko celou tu dobu jo.

00:17:26 T

Hm. Takže to šlo přes opu ta koordinace? Třeba to řeknu jako v Praze.

00:17:40 In 6

Jo na hlaváku jo ta humanitární pomoc to šlo přes opu potom to šlo přes příspěvku centrum sociálních služeb Praha. Jako v tandemu, protože to byl ten model. Prostě tý spolupráce, no.

00:17:56 T

Rozumím, rozumím dobře, a tak máš nějaký cíle na pozici? Na své pozici koordinátora, jako čeho bys chtěla v rámci toho svého působení ještě dosáhnout?

00:19:50 In 6

No, já jsem jako chtěla dosáhnout toho, aby to na tý celorepublikové úrovni fungovalo. To byl můj velkej jako cíl z tý Prahy a já jsem vnímala za vlkový, že to jako šlo a šlo to blbě. Ale ale jako šlo, my jsme se s nima potkávali fakt každej tejden a dávali jsme jim jako know how. Říkali jsme jim to, co prostě my známe z tý oblasti, že se tam děje 20, 30 let. Prostě odboru azylové a migrační politiky u jednotlivých typů. Říkali jsme jim, koho je důležitý přizvat na různý jako jednání. Kdo má co rozhodovat v těch strukturách nebo koordinaci mimořádně jako těžká. Ty cíle už jako nemám. Já teďko jsem si říkala, že by mě by se líbilo, ale já prostě na to nemám sílu. No kdyby nebyl lex šestka, tak jo, ale err jako moje původní cíle bylo, aby na magistrátu vznikl jako úplně nejvyšší cíl, aby vznikl samostatnej odbor, který se bude věnovat cizincům a národnostním menšinám. A to se jako nepovede k tomu potřebuješ jednak politické zadání, jednak úřednickou jako schopnost a vůli. A takže mým cílem bylo, aby vznikl na

magistrátu tým Ukrajina, což se prostě povedlo. Sice to není pod 1 oddělením, ale zas to má dosah prostě do těch jiných odborů, což ten magistrát moc neumí a je to vlastně unikátní. Jo že, že takhle máme ty lidi přímo v těch odborech a nejsou to jako samostatné jednotky, takže ten cíl mě se vlastně jako povedl. Ta funguje od letoška.

00:20:03 T

To je fajn to je. Jako dobrý to jo. Já vím, jak je těžký v rámci těch struktur cokoliv prosadit a to je super, dobře. Dostáváme se k dílčímu výzkumnému cíli číslo 2 a cílem je zjistit klíčové oblasti adaptace integrace osob za časnou ochranou a způsob naplňování strategických cílů. Nebo jak si to nazveme jo, ono to není formulovaný vlastně v tuhle v současné době jako cíle konkrétní, ale chci se věnovat tomu, jaké jsou hlavní priority v oblasti adaptace integrace osob s dočasnou ochranou jo, takže začnu tím, jaký priority máš v Praze, v kraji, kterým pracuješ, nebo máte jste si odsouhlasili, stanovili.

00:20:52 In 6

My jsme si stanovili pro minulej rok strategický materiál kterej svojí povahou neodpovídá koncepci, protože na to nebyl čas. Bylo to v rámci krizového řízení, ale byl to nějaký strategický dokument, kde Praha se zavázala v jednotlivých bodech, jako si vytyčila ty priority? Jo, ten je z toho strategický rámec podpory adaptace integrace uprchlíků z Ukrajiny. V letošním roce nebyl takový materiál jako předložený, ale pořád se bere, že vycházíme z toho původního. Současně ta situace se jako natolik mění a je natolik jako dynamická, že já myslím, že ty priority se hodně soustředí na prevenci jako bezdomovectví z lexu 6 a hodně to prostě zasahuje do témat jako sociální a humanitární práce, byť adaptace integrace a to gró té naší práce by mělo bejt jako někde jinde. Jo, ale tím, že to není dostatečně dobře koordinovaný a jako legislativa a celý to nastavení je hodně nestandardní, tak my pořád sklouzáváme tady do do témat sociální práce. My jsme se bavili opravdu o adaptaci integraci, tak se bavíme o jako podpoře mikroprojektů v jednotlivých městských částech, na komunitním fungování a nějaký podpoře jako pluralitní společnosti. To bude ten to bude ten cíl, aby byla vlastně aby byla pluralitní společnost. V Praze, no na jednotlivých městských částí za pomoci komunitních center, kam můžou chodit jako lidi napříč jako národnostma ale budou to spíš jako nějaký aktivity, který spojujou konkrétní obyvatelé v tý městský části a my to všechno vlastně často označujeme termínem jako social cognition, tak sociální koheze prostě ta to by bylo to tak.

00:22:51 T

Z čeho teda vycházej ty priority? Jako je to říkáš, že jsi, že jo, že si to v průběhu času mění, že se to odráží. No z čeho z čeho, jakým způsobem vlastně měli stanovený jako z čeho?

00:23:02 In 6

No. Ty priority byly. Stanovený na základě toho materiálu, který se jmenuje koncepce integrace cizinců v Praze.

00:23:13 T

Hm.

00:23:14 In 6

Takže tam jsou si daný různé oblasti, které jsou jako vytyčené. Jsou tam prioritní osy vyloženě daný. Tak tohleto bylo jako hodně, ne hodne, ale byla to inspirovaný, vlastně aby se v budoucnu zvládl jako přidružit ta ukrajinská tematika. Do té klasické koncepcce integrace cizinců. Takže nějaký témata tam jsou jako vyzobaný s tím, že byly taky jako reflektované nějaký jako systémový problémy v Praze. Nedostatek míst ve školách a ve školkách, bydlení. Jo, takže je to tak. To je prostě elaborát a souhrn věcí, které se daly dohromady, i když jsme si vymysleli, nebo magistrát si myslel, že je důležitý dát jako priority, no jenomže. No já. Myslím, že to je prostě hrozně rozplizlý. Teďko to, co říkám. Já myslím, že opravdu bohužel jako teďko. Ty priority jsou zabránění bezdomovectví, kdybych to měla jako zjednodušit.

00:24:10 T

Aha aha. Dobře a mám tam otázku jako do jaký míry vlastně odrážejí ty reálné potřeby osob s dočasnou časou ochranou, takže...

00:24:16 In 6

No absolutně ne, jako absolutně. Já myslím jako z hlediska adaptace integrace, že jsme na 10 procentech jako třeba z toho, co by bylo potřeba. Ne ne 20 jako ať neříkám, ale vlastně blížíci se jako lex v září. Myslím, že opravdu se soustředíme úplně na jiný věci, no my řešíme vlastně ty systémový nedokonalosti, než abychom se věnovali adaptaci integraci.

00:24:44 T

Jo jo dobře děkuju.

00:24:45 In 6

Jsou to krizové řízení.

00:24:48 T

Což mám takovej pocit, že takhle to je od začátku, že jedeme v módu nějakého krizového manažera.

00:24:51 In 6

No to jo.

00:24:55 T

Dobře, jaké jsou priority v rámci procesu adaptace integrace? Ne promiň a jestli jsou tyhle priority, který máte v Praze, tak jestli jsou v souladu s nějakou vládní strategií? Jakým způsobem jsou s tebou a případně dalšími koordinátory a vztáhnout na tebe komunikovány vládní postoje, vládní Strategie v oblasti právě a priority v oblasti adaptace integrace.

00:25:29 In 6

Tak pokud se bavíme o integraci cizinců obecně, tak vnitro má strategický dokument ve vzájemném respektu, což je teda jako celonárodní prostě strategie pro integraci cizinců. Pokud se bavíme o tématu

Ukrajina, tak tam vznikl ten dokument. Priority 2024 plus lze jako velmi těžkejch jako okolností. Není to dostatečně jako zpracované, spíš to nastřelili nějaké oblasti. Jako pozornosti bych řekla, to bude asi jako ono. Vnímám, že nebyly dostatečně jako oslovený všichni aktéři, kteří by se k tomu měli vyjadřovat. Dlouhodobě vypadává akademický sektor prostě absolutně nic. A do jaké míry jsou s námi komunikovány vládní strategie a stanoviska? No tak já myslím, že jsou komunikovány s náma stanoviska, strategie si myslím, že ne dostatečně, že nejsou vlastně jako mám pocit, že nejsou zvědomění? Jo, myslím si, že tam jsou vždycky stanoviska ke konkrétní dílčí věci a nějaký dlouhodobý jako plán mě chybí, byť máme ty priority a tohleto je i to, co já jsem prostě připomínala jako opakovaně i přímo jako na MPSV jo že mě chybí, jako to zadání. Prostě tam není ta vize, kam máme jako dojít. A to není o tom, že až skončí válka tak se lidi vrátí nebo zůstanou, ale je to o tom stanovit si nějaký jako do 6 měsíců vize a do roku a prostě průběžně kontrolovat, nebo se vracet a evaluovat jako evaluace absolutně vypadává, jo? Takže jako ty stanoviska jsou, co vnímám jako problém je určitá tajuplnost, protože ty stanoviska sice slyšíme na těch platformách různých, ale mě do mailu chodí spousta materiálu, který by mi chodit jako neměli od lidí, který to vždycky jako líknou v dobrý víře abysme byli proinformovaný. No a ať už to jsou jako zástupci úřadu vlády nebo nějakých konkrétních ministerstev nebo konkrétní jako ředitelé neziskových organizací, který mají blíž k nějaký struktuře, je tady jako nízká míra profesionality. Hodně to stojí na osobních vztazích. Jo, já vím, tě to vnímám jako velmi důležitý, že? Vlastně buďto si s někým kamarád a máš benefity. Jo že se dostaneš k informacím dřív nějakým exkluzivním. A co je zajímavý, že ty informace jsou docela jako, jak jsem říkala, validní, že to nejsou jako drby ale v naprostý většině to opravdu tak je jo to co se jako my donese. A pokud se s někým jako nechceš kamarádit, tak ty informace jednoduše nebudeš dostávat. No takže takže tohle je takový jako těžký, no? Osobně říkala ty problémy v komunikaci.

00:28:26 T

Rozumím a tak je ještě další část ty otázky. Vlastně jsem to chtěl zaměřit právě na způsob ověřování vlastně a nějakému mechanismu ověřování toho naplňování těch cílů. Nicméně ty si to vlastně jako zmiňovala, že tam chybí a analýza vlastně jakákoli vlastně ze strany mpsv, která by nějakým způsobem ověřovala naplňování těch cílů.

00:28:57 In 6

Ona není jako ze strany MPSV já vnímám, že to má být opravdu ze strany úřadu vlády, protože ten sleduje cizí země jak ministerstvo vnitra, tak MPSV tak i ty finance jo. Který jsou hrozně důležitý. A další ministerstva, protože opravdu není jenom o tom kam dohlédneme my. Ale je to o tom jestli si na to pustí finance od financí. Je to o tom. Působení zahraničních agentur OSN, jestli je tady jako chtějí ministerstva zahraničních věcí, že snižujeme, prostě potom žebříček OECD, jako, jak nám bylo řečeno a podobně. Jo, takže já myslím, že právě tím klíčovým orgánem je to oddělení adaptace integrace, který by mělo jako evaluovat tyhleto jako oblasti a cíle.

00:29:42 T

OK, OK dobře tak jo, děkuji a dostáváme se k dalšímu dílčímu, výzkumnému cíli a rád bych zjistil, jakým způsobem probíhá v horizontální. Tak to zaměřím na na způsob spolupráce, zaměřím se na horizontální a vertikální, takže v tuhleto v tuhleto dílčím výzkumném výzkumným cíli bych se rád zaměřil na

horizontální spolupráci jednotlivých aktérů adaptace integrace u tebe v kraji a ty si to zmiňovala úplně v tý 1 otázce, respektive odpovědi vlastně jaký aktéři tam jsou a jaký druhy platform tam u vás jsou? Jenom si teďka nejsem jistý, jestli zazněla třeba časnost...

00:30:09 In 6

Teda my máme na tý jako magistrátní úrovni pracovní skupina ředitele magistrátu. Ta se setkává 1 za měsíc v tom minulém roce v letošním roce bude svolaná teďko v březnu poprvé, protože my jsme zapracovávali nějaký dílčí prostě změny, takže v letošním roce to bude jako ad hoc asi 1 za měsíc a půl dejme tomu, to je pracovní skupina ředitele magistrátu, pak tady máme krajskou platformu osob integrace KPAIOD, kterou svolává ICP se mnou. A to je 1. za měsíc. Pak tady máme takzvanou regionální platformu. Ta je 1 za 2 měsíce. To je pro všechny cizince a Ukrajina tam je stále bod. Pak tady máme poradní platforma městských částí a magistrátu hlavního města Prahy ke vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem. Ta se koná taky 1. Za 2 měsíce.

A pak jsme měli v minulém roce pravidelnej online, jmenovalo se to online s koordinátorkou adaptace integrace pro aktéry adaptace integrace a tam fakt byly jako úplně všechny, co si umíš jako představit jo od zdravotnických zařízení přes školy po ubytovatele. To bylo 1 za měsíc to už jako neděláme byť. To bylo teda hodně úspěšný, protože ne všichni jsou navázané na ty struktury, koncert je nebo tady těch regionálních platform. Tak tohleto jsou jako tydlety asi horizontální. No a to bych řekla, že je asi nejvíc.

00:32:09 T

OK co je? Dokázala bys definovat, jaký má..jaké jsou cíle, tyhleto spolupráce?

00:32:19 In 6

Pracovní skupina ředitele magistrátu má přijímat jako rozhodnutí na úrovni kraje v problematických oblastech, které vyvstávají v souvislosti se změnou legislativy nebo situací v terénu. A to se neděje? Čili cílem je vlastně, aby ta pracovní skupina v předložila stanoviska za jednotlivé aktéry k nějaké věci a pak se to dá politikům k posouzení s nějakým návrhem doporučení tak to je vlastně ono. Je to takovej odborněj, prostě odborný plénum, který jehož výstupem jsou nějaké doporučení pro politiky z té oblasti. Dám příklad lex Ukrajina 5. Změna zranitelných nezranitelných jako vznik, teda zranitelných nezranitelných. V červnu loňského roku a tam se řešilo, jestli budeme muset za smlouvat nějaký další objekt, nebo ne. Takže přesně každej si z toho jako k tomu vyjádřil a já jsem to pak dala dohromady a řekla jsem, tady vám doporučujeme AB nebo c příklad další na konci loňského roku jsme říkali, končí tady finance unicef pro prahu, končí krajská koordinátorka končí týmu Ukrajina. Jak se budete stavět k tý agendě v roce 24 Buď nijak, nebo bude nový jako oddělení adaptace integrace a nebo zaměstnáte 6 pracovníků na různých odborech? Jo, tak tohle to jsou prostě ty nástroje KPAI od do cílem týhleto krajské platformy je předávat informace těch. Účastníků směrem přímo k úřadu vlády. No to je to je jakoby asi cílem no.

00:34:19 T

OKA tak a teďka by mě zajímala nějaká, jestli si vzpomeneš na nějakou konkrétní kazuistiku a teďka bych to stáhnul jakoby na případy, kdy vlastně díky tyhleto spolupráci jednotlivých aktérů. A to se dá řešit nějaký konkrétní, třeba problém nějakého konkrétního člověka? Jo, tak prostě, jestli můžeš uvést nějakou kazuistiku nějakých Ukrajinců, který se ocitli v nějaký jako těžký životní situaci? A ta se podařila vyřešit právě třeba díky spolupráci jednotlivých aktérů? Ne, nemyslím třeba jako všech že jo, ale prostě.

00:34:59 In 6

Ono těch kazuistik je úplně celá řada. V loňském roce to bylo hodně skrze centrum. Následné podpory uprchlíkům z Ukrajiny, který magistrát přímo koordinoval, měl tam svoje úředníky a byly tam přímo lidi z neziskových organizací, kdy spolupracovali jako tandemem a to, co nezvládli. A vlastně ani vyřešit ti úředníci přímo alokovaný na tom centru, tak pak šlo centrálně skrze mě na různé platformy. Štáb zacpu krajská platforma osob adaptace integrace, prostě nějaký propojení s konkrétním ředitelem daného odboru na magistrátu, který nám pomohl tu věc řešit, nebo nepomohl, takže to tam jako fungovalo opravdu jako každý den s někým vykazují už týden. V tomhle roce se daří. Se daří vlastně to, že já jako krajský koordinátor už nezpracovávám a neposouvám ty kazuistiky tak moc jako v loňském roce. Ale už jsou všichni naučení v podobě pražského majdanu jako organizace neziskový, že mají konkrétního pracovníka na magistrátu ob jako v oblasti školství, kterým to můžou jako řešit. Třeba nebo v oblasti zdravotnictví nebo v oblasti sociální a už to jde mimo mě, respektive my jenom dávají vědět, že se to podařilo, a když se to nepodaří, tak tam je to moje role, kdy já vlastně ten case posouvám nahoru na úřad vlády, případně přímo MPSV nebo nějakým jako dalším aktérům, s kterejma to řešíme? Nejtýpější se to týká jako zranitelných osob, který ne vlastní vinou vypadli z HUMPO, nesvíti, nebo tam je nějaký technický problém, takže to je to je ta kazuistika. Jo, že potřebujeme s úřadem práce nebo s ministerstvem vnitra nebo s hasičema prostě řešit něco konkrétního, co se týká v oblasti bydlení, to jako asi nejčastější. Dál, potom byly hodně problémem školy. Nedostatečná kapacita ve školách. Ale tam se nám povedlo po roce jako aktivizovat magistrát jako krajský úřad, že začal používat oficiální postupy. To znamená kontaktoval ministerstvo školství. Máme tady tolik a tolik dětí, které nemůžeme umístit jako kraj. Pojdte to řešit, ale to se povedlo až v prosinci 22. Do té doby to vlastně bylo úzký hrdlo a magistrát dělal, jako že my jsme se snažili, jo, tak tohle to bylo jako dobrý výsledek. No ale kazuistika to byly typicky lidi, kteří přišli do CMPU, že vypadli z Humpo. Třeba nemůžou tam bejt. Zjistilo se, že to nebylo jejich vinou a podařilo se potom skrze komunikaci, tedy s těma zástupcem, kterými jsme znali z platforem, že se navrátili. Jo nebo přišla stížnost na nějakou ubytovnu, tak se tam pak poslala kontrola a byla ukončena ta ubytovna jo ze strany magistrátu.

00:37:54 T

Jo to je super díky a jo, díky, díky ty jsi vlastně odpověděla i tu 2 část jako ty otázky nebo 2 otázku celou, protože co to je hodně podobně zaměřená a díky tomu, jak ses obsáhle o tom rozhovořila, tak myslím si, že ta odpověď v tom je. Takže díky za to a a teďka teda půjdu k dílčímu výzkumnému cíli číslo 4 a tam bych se rád zaměřil na vertikální způsob na vertikální komunikaci. Teďka. A tu vertikálu právě. Mezi mezi

tebou a teďka bych to rád zaměřil právě na ty, na tu na nás spolupráci s úřadem vlády, případně jako dalšími resorty, které se kterýmá jsem se spolupracuje, jo.

00:38:47 In 6

No já to zase rozdělím. V minulým roce tu fungovalo jako různě, ale v zásadě jsme byli v nějaký víceméně nebo do půlky minulýho roku. No do lex pětka ale to jsme byli na nějaký pravidelný bázi jako Praha Versus úřad vlády. Prostě oddělení adaptace integrace my měli jsme pravidelní koordinace jenom Praha A úřad vlády. A bylo to spíš jako metodicky, jsme jsme vedli, nebo jim radili, jak jsem říkala. Současně oni se vždycky zmínili mezi řečí o něčem, co my jsme věděli, že se bude někde projednávat a byly to jako neoficiální informace. Ale bylo to fajn, že jsme byli vlastně hodně informovaný. Díky tomu v té 2. Polovině roku si to hodně omezilo ta komunikace na to, že my jsme při tom jsem vyměnil personál prostě a my jsme přišli tady o ty pravidelný, vlastně koordinační jako schůzky osobní. A nebyl o to vlastně jako zájem a my jsme naopak se začali chovat jako ti ostatní krajský koordinátoři a začali jsme požadovat vlastně nějakou metodickou roli a začali jsme jako naopak očekávat. Něco a a vlastně je to takový jako problematický. Dneska já de facto nekomunikuju s úřadem vlády, komunikuju s úřadem vlády ve chvíli, kdy přijde jako opakovaně několikanásobnej průšvih, kterej se nedaří řešit. Ani na úřednický linii ani prostě na dobrovolnický linii s neziskem. Myslím, že to je tak závažný, že? By to jako měli vědět na oddělení adaptace integrace. Typicky je to maminka, která třeba odjela na Ukrajinu, protože jí tam zemřel manžel. Musela ho pochovat, a když se vrátila, tak zjistila, že byla vyřazená. Z humpo bych to hlásila, byť dodržela prostě všechny tyhlety jako věci. Myslím, že se vrátila i do 10 dnů. Teď už si nepamatuju ten tu kazuistiku úplně a oni vlastně vyškrtli, tak my jsme řešili, jestli z humanitárních důvodů to jde nebo nejde. A to je přesně keys, který jsme posílali zmocněnkyni, protože ona se vždycky osobně nikdy jako angažovala s nějakou jednotlivostí a málokdy to vedlo k vyřešení, ale vlastně čemu to pomohlo, že jsme byli pak víc otevřený v komunikaci s těma konkrétníma aktérama? Jo, tak tak to bylo jako dobrý. No ale de facto nekomunikujeme. A když už, tak ne s vedoucí oddělení adaptace integrace jako jsme to dělali předtím s blokovou, ale teďko s paní koukalovou, která vlastně nevím, jakou roli tam má

00:41:27 T

Ennm jo jo dobře, já přijedu rovnou k tý vlastně 3, podotázka, kterou mám připravenou, a to je jaký máš pocit zdali, nebo jaký máš pocit z toho, jak se ti daří nebo nedaří a komunikovat ty problémy, který ty přinášíš z kraje a díky účasti díky svojí účasti na různých platformách, že jo a diskuzních? Jo setkání tak máš možnost tyhlety poznatky nějakým způsobem komunikovat a mě by zajímalo, jak to vnímáš, jestli jsou po té zohledňovány tyto postřehy při třeba v rámci nějakých jako já nevím legislativních úprav a tak dále. Jo to cokoliv pak jako vzejde z těch návrhů z těch jednotlivých diskuzních platform, tak jestli se ti daří na nějakým způsobem to komunikovat a jestli si myslíš, že to je zohledněno?

00:42:29 In 6

Myslím, že v čase se mi to daří čím dál míň. Za začátku se mi to dařilo jako velmi. Čeho jsem si všimla, že vlastně. Čeho jsem si všimla, tak já jsem třeba, my jsme s kolegou ještě tenkrát práškem poukazovali na nějaký jako problémy. Bude to anonymní, potom v té diplomce. Nebo to bude konkrétní? Bude to já v

podstatě? Je to tak, že já ty jednotlivý informatiky rozdělím podle identifikačních otázek, kterým úplně na konci jsou to 4 otázky, jinak to bude anonymně i ty identifikační otázky se týkají vzdělání, délky, praxe a tak dále. Jo řeknu, ale je to jako hodně tohleto je hodně jako citlivá informace jo, ale ale zas je na příkladu, ať to víš prostě my jsme, co jsme nemohli třeba prosadit v Praze s úředníkem nebo politikama, tak jsme se obrátili na úřad vlády v rámci našich pravidelných koordinačních a oni z pozice národní koordinátorky vyvolali politický jednání s Prahou.

Kde ta Praha byla nucená to setkání udělat. A současně já jsem připravila souhrn jako témat nebo otázek, který mi potřebujeme, aby ústy národní koordinátorky zaznívaly směrem k Praze, aby si Praha jako. Uvědomila si to musí řešit. Ale současně Praha si nechávala připravit podklady ode mě k té schůzce a tohleto já jsem žila minulej rok celej, proto jsem možná někdy tak frustrovaná. Jo, ale to se prostě dělo a velmi často to skončilo tady na tom jako meetingu a vygradovalo to prostě to, že nám se pak podařilo neviditelně jako odkazovat pořád. No tady na té schůzce padlo, že to musíme udělat bla bla bla. A pak si vzpomenu mnohem měsíců třeba uvolnilo. Jo a. To se změnilo prostě letos v lednu, kdy zmocněnkyně už se jako neptala. Jestli potřebujeme v Praze pomoci a z vlastní iniciativy svolala jednání k věcem, který my jsme připomínkovali v září loňského roku. Který už vůbec nejsou aktuální a vlastně hodně lidí jako naštvala. Já jsem poprvé nepřipravovala podklady pro úřad vlády a současně Praha se poprvé doopravdy připravila. Takže to skončilo tím, co vy pak slyšíte na nějakých platformách, že krajský koordinátoři super, ale v Praze se nedá domluvit, takže už to zachází prostě do osobní roviny no takže tam je to velmi jako komplikovaný jako. Teďko vnímám, že po té profesní stránce 0 po té osobní, prostě jako válka, jako válka, prostě nemám vůbec kontrolu, co si jako řekne jako o Praze, prostě vůbec absolutně.

00:45:19 T

Hm. OK no takže.

00:45:21 In 6

Jestli nějaká soutěž jako zvláštní jo? Mezi úřadem vlády jako zvláštním způsobem.

00:45:29 T

A přejdu rovnou k dalším dílčím výzkumnému cíli, protože si docela jako tak zase obsáhlé, zhodnotila. Popsala tu spolupráci, kterou a to nastavení?

00:45:47 In 6

Já vím promiň no.

00:45:48 T

to je v pohodě, ty typy krásně plynule ne právě, že super. Já jako myslím vážně, že to vezmeš jako takovým průřezem pěkným a že vlastně to, na co já se musím třeba doptávat u některých jako jiných informátorů, tak ty to shrmeš v tý jedny odpovědi. Takže proto. Tak teďka by mě zajímalo zase tvůj pohled na způsob komunikace a tak tady relevantních legislativních úprav nebo jakýchkoliv opatření a který se týkají osob dočasnou ochranou. A jaký vnímáš, že mají dopad na tu potom na ty konkrétní, potom už lidi

jo, takže jakým teďka 1 1 ta otázka bude, jakým způsobem se daří komunikovat? Jakým způsobem se daří zajistit informovanost? Obecně jo, jakými jakými tvého pohledu. Jakými prostředky je vlastně zajištěna ta komunikace klíčových témat? Klíčové témata tím myslím prostě jak jakoukoliv legislativní úpravu novelu vyhlášku prostě cokoli se bezprostředně dotýká, jsou za časovou ochranou, jestli a.

00:46:57 In 6

No strašně záleží na tom, jak jsou zainteresované jednotlivým ministerstva. V lex 5 to bylo příšerný, ale v porovnání s tím, co vidíme dneska, to bylo velmi efektivní, byť to bylo na poslední chvíli a hodně chaotický, ale já si dodneška pamatuju, že 2 dny před tou účinností přišly teprve informační materiály. Jo a a bylo to opravdu jako hodně komplikovaný, ale podařilo se nám v Praze husarský kousek všechny poskytovatele sociálních služeb terénních měli prostě obrovský množství letáků, který informovali o těch změnách. Buď to bylo nesystémové, tak se nám podařilo v krátkým čase opravdu rozšířit informace mezi ubytovatele zasmluvněný mezi uprchlíky mezi všechny ty. A já říkám aktéry adaptace integrace, protože všichni, kdo s tím pracovali, ať to bude školy, zdravotnických zařízení, sociální služby, všichni, kdo dostali od magistrátu peníze na Ukrajinu, tak to jsme uměli vlastně jako tam poslat ty informace. To, co se děje dneska, je vlastně jako velmi komplikovaný, protože ty ministerstva mlčí, nebo do dneška vlastně je březem a nejsou vydaný jako informační letáky k tématu jako změn z lex Ukrajina 6. Takže jsme nuceni jako na úrovni kraje informovat a tady se snažíme zopakovat vlastně to, co známe z minulýho roku, byť jako zmenší panikou jako nějak víc. A víc hladce, co se týká kontaktu s těma jednotlivýma aktérama, tu jsou poskytovatelé ubytovatelé prostě a tak dále. Myslím si, že už umíme líp zacílit do té cílový skupiny skrze ukrajinský organizace. To jsme moc neuměli. Já jenom otevřu aspoň s tím člověka a hned jsem zpátky. Pardon to je maminka přišla a já ji posadím do vedlejšího pokoje a normálně to dokončíme.

00:49:10 T

Hele úplně v klidu.

00:49:12 In 6

No to co teďko se snažíme tak vlastně vytvořit informační materiál, ale nemáme odkaz na ministerstva, takže my jako strávíme s tím, jak to vlastně jako uchopit, že si to říká kraj, nebo jestli to říká stát, nebo jako kdo to vlastně jako říkáme, no.

00:49:25 In 6

Rozumím a tak k tomu způsobu šíření těch informací, které jsou sub. Jaký způsob ty považuješ za ten nejefektivnější myšleno, jak se ty informace dostávají? Jo ať už to jsou sociální sítě, nebo jestli jestli myslíš, že to je, jsou ty oficiální weby, nebo jestli to jsou sociální pracovníci, nebo jestli to jsou pomáhající organizace, co se dostávají nějaký, ten mi přijde. Mně přijde, že to jsou ty telegramový skupiny, jako my jsme se i ptali jako těch. My jsme se i ptali těch jako uprchlíků a oni říkali, že nejvíc věří prostě nějakým telegramovým skupinám, kde kde dlouhodobě se posílají nějaký jako informace jo a jsou to typicky organizace ukrajinský jako Maria nebo pražský majdan prostě ty neziskovky, třeba český už jako mín jo že ta důvěryhodnost je menší. A pak to jsou třeba romský koordinátoři mají, že jo? V každém kraji je povinně romský koordinátor na základě prostě těch legislativních materiálů. A to, co udělala

fuková a jako zmocněnkyně pro romskou problematiku, tak ona jmenovala takzvané ambasadory v každém kraji, což je taky taková jako dvoukolejnost. To, co mi furt říkáme s krajskými koordinátory. To je podobný. Ale přijde mi, že ta ukrajinská komunita jako věří takovýmhle ambasadurům, že tam je vždycky někdo z té komunity, kdo má jako větší hlas, jako že se víc vyzná, takže vlastně tihle jako lidi z diaspory jako osobně, když když jako jim to sdělí.

00:52:05 T

Hm to dává smysl, no to to dává smysl. Jenom jsem si teďka zamyslel nad tím, jak to je taky krém od kraje, že tady je samozřejmě taky romský koordinátor v rámci středočeského kraje ale tahle agenda. Já Ukrajinců jde jakoby mimo mimo něj. On se zabývá Ukrajinci pouze vlastně pokud to jsou Romové jo že, a to to je pár vlastně tady máme pár rodin, v rámci kraje.

00:52:31 In 6

Jo jo jo já jsem to myslela spíš tak jakože jak mají ty romský, prostě ta romská menšina má takzvané ambasadory v té komunitě či vlastně ta fuková se trochu vykašlala na ty krajský romský koordinátory, aby byly třeba nositelem ma, ale spíš to jsou ty nově ustanovený ambasadori nejsme, jako kdyby lidi jako z lidu jo, takže podobně to prostě napadlo, že to je podobné. Že to jsou Ukrajinci, kteří třeba jsou zaměstnaní u člověka v tísní ale mají větší jako impact nebo Ukrajinci, kteří jsou v oku, ale mají větší impact než jako neukrajinský jako odborníci. Těm se prostě věří víc.

00:53:14 T

Dobře a pak tam mám ještě 1 otázku a ty jsi na něj částečně odpověděla, aby mě zajímalo z tvého pohledu, jestli je zajištěna dostatečná informovanost? Jo, jestli tady ten?

00:53:22 In 6

Ne není, protože ty povinnosti a ty informace se mění tak rychle a těch povinností je tak moc, že to je vlastně hodně chaotický, ale jako dlouhodobě ta informovanost v té jako cizinecký agendě tohleto je prostě systémová věc, která spadá na ministerstvo vnitra jako gestora té integrace, a to by mělo bejt prostě jiný ministerstvo. Jako mělo by to bejt MPSV. Taky říkám jako s rezervami, jo, podle mě by to mělo bejt ideálně MZV jako nebo ministerstvo pro místní rozvoj něco takového není, který bude informovat? No, takže ta informovanost obecně je nízká. Souvisí to s tou jako obrovskou legislativní jako robustností cizineckého zákona a různých pobytových statusů vlex Ukrajina 5. Je to ještě daný tím jak jako máme nevíme 2 roky od války a máme lex ukrajina 6 teďko jo tak jsou ty časté legislativní změny prostě. Nebo změny v usnesení vlády. Vlastně tam byly taky, že jo? Takže to se míchá.

00:54:31 T

Na tohle navážu vlastně v té další části té otázky nebo nebo tu 2 otázce, která se váže k tomuhle výzkumnému cíli. A to je právě nějaké jsou? Jak hodnotíš ty důsledky právě těch zmiňovaných legiích častých legislativních opatření na jednotlivé oblasti řekněme jakoby klíčový, který mám tady, kdyby definovaný jako oblast bydlení, zaměstnanosti a oblast posuzování humanitární dávky, jo toho těchhle jako 3 klíčových oblastí. A jestli bys mohla při své odpovědi vždycky to stáhnu na to konkrétní opatření.

Jo zas v průběhu těch, v průběhu toho času, kdy kdy došlo k novelizaci zákona lex Ukrajina, tak. Jaké byly důsledky v oblasti bydlení podle pro pro lidi s dočasnou ochranou.

00:55:27 In 6

Ty jsou příšerný a já ty čísla nemám celorepublikově a ani je nemám v rámci Prahy. My nejsme schopní v těch kapacitách, který máme teď k dispozici jako personálně. Myslím na úrovni jako tématu Ukrajina, tak to nemám možnost, jak jako zpracovat, protože odbor bytového fondu, ve který ta agenda by měla spadat, řekl, že tu agendu Ukrajina řešit vůbec nebude, takže celou oblast bydlení my nemáme pokrytou.

Systémově je 1 věc, 2 odbor bezpečnosti. To nemonitoruje voni jenom jako reagujou, takže tady vlastně já to můžu jako nějakým kvalifikovaným odhadem říct, že to byly prostě jako tisícovky lidí, nižší tisícovky lidí, který to ovlivnilo. Ale nemám to podložený, protože nemám ani k dispozici ty data, že jsou to nějaký veřejný otevřený zdroje jo, z kterejch můžu uvažovat. No na oblast škol.

00:56:29 T

Pardon, můžu tě teďka jenom malý na na malou chvíličku přerušit a já jenom bych potřeboval tady vyřídit 1 rychlej telefonem. Jo, tak jenom malej moment. Děkuji.

00:56:41 In 6

Školství jo teďko, jestli můžu, tak.

00:56:43 T

Určitě.

00:56:48 In 6

Já si myslím, že ten dopad lex Ukrajina na školství byl hrozně pozitivní v tom, že se dočasně změnilly hygienické normy. Úprava hygienických norem ve školských zařízeních, což umožnilo v krátkém čase tam dostat jako vysokej počet dětí. Myslím si, že to otevřelo jako nějakou širší diskuzi o standardech hygienických, který tady máme, který často blokují prostě rozšiřování kapacit.

Myslím si, že to ukázalo na spoustu systémových jako nedostatků, stejně tak jako to bydlení jo a obecně tohle se dá říct obecně o tématu Ukrajina, že vlastně díky tak velkému počtu lidí na území se konečně doopravdy začalo mluvit o jako systémový potřebě změn a i třeba v tý sociální oblasti. Teďko zase uskočím o školství, ale v tý sociální oblasti to umožnilo vznik jako nebo akceleraci digitalizace dávek, když se začalo testovat vlastně skrze hudku na ukrajinský populaci na uprchlících z Ukrajiny a teď si to vlastně postupně přenáší jako do mainstreamu na na standardně jako jakýkoliv dávky. A ta vize je taková, že se to dá udělat a bude to jo takže jako mělo to určitě dobrej dopad do toho abysme se podívali jako společnost, kde máme jako rezervy, co je potřeba měnit dlouhodobě to, co bylo často třeba řečeno, jenom nějakýma experta v oboru jo týká se tu kapacitu odboru azylové a migrační politiky nebo přístupu OAMP k cizincům. Najednou to vidělo prostě hrozně velkéj počet lidí.

Kapacity ve školkách ve školách vždycky to řešili ty lidi, který měli děti najednou to bylo opravdu jako široký společenský téma, krize bydlení. Zase to byly často nějaký aktivistický spolky nebo organizace,

kteřý pracujou se samoživitelkama. Teďko to bylo to téma, kteřý jako řešili všichni napříč, takže tady v tom jako já to hodnotím pozitivně, že to ukázalo, ale dopad na tu cílovou skupinu jako takovou je hodně sporný, protože lidi z Ukrajiny s dočasnou ochranou nemůžou do českýho dávkového systému. To je oblast sociálních věcí. Nemají přístup do péčovejch služeb, protože to musí složité prostě proplácet. A není dostatečná kapacita interkulturních pracovníků na úřadech práce. A podobně není dostatečná kapacita, prostě organizací, kteřý poskytují sociální práci.

Ve školách negativně byly dvoukolový zápisy ve školách, kde ten 2. To 2. Kolo bylo speciálně pro ukrajinský děti. Docházelo prostě k hrozným jako postupům nebo odmítnutím dětí, což nebylo v souladu se správním řádem, nedostali to písemně, prostě byly odbyty někde jako na vrátnici nějakej vrátnej jim to prostě řekl.

Odbor azylové a migrační politiky romský uprchlíci neměli rovnej přístup k získání dočasný ochrany. No tak to je prostě asi takovejch hodnotím ty dopady dlouhodobě ty lidi mají užší a užší možnost se jako úspěšně adaptovat jako v Česku. Pakliže mají buď moc malý děti, nebo jsou v nějakým vstupní zranitelnosti, tak vlastně nemají moc šanci.

01:00:06 T

Teď je teď neslyšel jsem tě, ale to bylo teďka jenom teď posledních pár slov jsem neslyšel, jestli mě vypadla, ale v pohodě.

01:00:12 In 6

Že prostě buďme je moc malý děti, nebo jsou nějakým vstupním zranitelnosti, co už už jako je vlastně dělá neadaptovatelnými, protože jako se nevejdou do toho nabízeného systému adaptace integrace, jako to, co teďko jako ta legislativa umožňuje typicky krásným případem matka, kteřá pracuje, vypadne prostě ze systému humanitární dávky, protože pracuje a nemá na to, aby jí byl zaplacený nájem. Jo, tak to je Ono. Kde vidím je opouštět zaměstnání, aby mohli zůstat ubytování rozumím.

01:00:46 T

Rozumím. Že jo ať to byly v pohodě, vypadáváš, ale v pohodě. Jenom se ještě zeptám, jestli máš nějakou zpětnou vazbu. A teďka se bavíme čistě o té cílové skupině jako od lidí z Ukrajiny. Jestli máš nějakou jako zpětnou vazbu, jak jak oni reagují právě na tyhle ty jako změny, kteřý kterým kterým musím čelit?

01:01:13 In 6

Je rozdíl, jestli se bavím s lidma, kteřý přijdou, aby poptávali pomoc někde jako klienti do sociálních organizací, protože ty opravdu bojujou jako o přežití. Jo, maj materiální prostě deprivaci a je to nějaký úzký vzorek zase té populace. To jsou prostě ty, kteři se dostaví, že tu pomoc potřebujou tam jako zpětná vazba moc není, to je zoufalství a nějaká krizová intervence. Pak jsou tady lidi z té skupiny Ukrajinců dočasnou ochranou, kteřý pracujou a vlastně se s nima potkáváme v rámci toho, že třeba koordinují nějakej projekt v neziskovkách pro Ukrajince. A tyhle ty tam dávají hodně jako negativní zpětnou vazbu. Co se týká budoucnosti pobytu, ohledně nastavení jako dávkového systému, humanitární dávky ohledně toho, proč nikdo nechce využít náš potenciál, musíme dělat prekarizace danejch pozicích pracovních.

Nemáme dostatečně důstojné podmínky pro život, tak tam ta kritika je veliká. Ale mám pocit, že se nedostane už na ty místa, kde by měla zaznívat.

01:02:26 T

OK dobře, tak jo, děkuji a prima díky. To byla poslední otázka, a jak jsem předesílal, tak ještě následujou takzvané identifikační otázky, podle kterých já budu potom rozlišovat vlastně mezi jednotlivými informanty ty jo, tak zeptám se tě na nejvyšší dosažené vzdělání.

01:02:51 In 6

Magisterský.

01:02:52 T

Hm délku tvojí profesní praxe myšleno v sociálních službách třeba víš jako nějakým příbuzným oborů celkově.

01:03:02 In 6

Jo no já jsem vlastně s uprchlíkama a migrantama od samýho začátku svý profesní praxe. Takže ono to je ty jo 7 let.

01:03:12 T

Jo, takže to odpovídáš i na další otázkou je, jak dlouho, jaká je délka tvojí praxe v oboru migrace, integrace, adaptace?

01:03:20 In 6

7 let

01:03:23 T

OKA jak ses ty práci dostala?

01:03:23 In 6

Jo. Já žiji já jsem byla na praxi jako studentka v organizaci pro pomoc uprchlíkům původně, protože jsem studovala sociální práci a už během studia jsem se profilovala prostě na cizineckou problematiku, protože jsem vyrostla s otcem, kterej na OAMPU čekal 8 9 hodin. V těch čekárnách tak já myslím, že tohleto vychoval on.

01:03:49 T

Jo jo jo jo, rozumím tomu, rozumím.

01:03:51 In 6

Ve mně je. Tedy to, no to je asi takhle. Nám to bylo předurčený. No a potom tedy, jak jsem se dostala k uprchlíkům z Ukrajiny specificky, tak já jsem pak studovala na magistru jako migraci sociálně prostě jako migrační a rozvojová studia se to jmenovalo a dělala jsem doktorát.

No, já jsem byla ve druháku na doktorátu, vlastně v tý začala válka. A to jsem se tam dostala tak, že jsem v rámci té organizaci pro pomoc uprchlíkům měla na starost jednak.

Projekt, který se zabýval vzděláváním o migraci na učňácích a na špatných školách, ne na těch dobrých gymplech, ale na těch. Špatnejch. A měla jsem mimo jiné na starost dobrovolníky v obu, takže pak jsem koordinovala ten hlavák. Takže takhle jsem se dostala k Ukrajině?

Super dobrý tak jo, tak takhle je za mě vše moc mockrát děkuji za otázky.